"KELEIVIS"
LITHUANIAN WEEKLY
Published by
J. G. Gegužis & Co.
EVERY THURSDAY IN BOSTON, MASS.
Represents over 4,000 Lithuanians in the City of BOSTON, 50,000 in NEW ENGLAND, and about 400,000 in the UNITED STATES.
THE BEST ADVERTISING MEDIUM.
Advertising rates on application.
All communications should be addressed to:
"KELEIVIS"
28 B'way, S. BOSTON, MASS.

KELEIVIS

"KELEIVIS"
DARBO ŽMONIŲ LAIKRAŠTIS
Leidžia
J. G. Gegužis ir draugai.
PRENUMERATA METAMS:
Amerikoje.... .... $1.50
Kanadoje ir užrubežiuose.... $2.00
PUSEI METŲ:
Kanadoje ir užrubežiuose $1.25
Amerikoje.... .... 90 c.
Apgarsinimų kainos klausk lalšku.
Kreipianties su kokiais nors reikalais, taip adresuokite:
"KELEIVIS"
28 B'way, S. BOSTON, MASS.

No. 44 Telephone: So. Boston 935-W.
SO. BOSTON, MASS., 31 Spalių (October), 1912
"Entered as Second Class Matter" February 23, 1905, at the Post Office at Boston, Mass., under the act of March 3, 1879.
Telephone: So. Boston 935-W. Metas VIII.

No. 44 susideda iš 16 pusl. Kaina 5 c.

Iš Rusijos.

Nukentėjo.

Druskos kasyklų savininkas Stroganov (Permio g.) pabrangino visus valgomuosius daiktus ir malkas. Darbininkai padavė meldimą, kad papigintų tuos daiktus. Kasyklų administracija, vietoj išklausyti darbininkų teisingo reikalavimo, visiems, kurie pasirašė po peticija, liepė per 24 val. išsikraustyti. Išvaryta 40 šeimynų.

Neklauso lekcijų

Saratovo universiteto studentai nelanko tų profesorių lekcijų, kuriuos paskyrė Kasso.

Traukinio nelaimė

Netoli Tichivino (Naug. gub.) traukinis nuėjo nuo bėgių. Vienas žmogus sužeistas.

Nelaimė jurėse.

Anglijos valtis susidurė su laivu. Valtis susimušė. 13 žmonių nuskendo.

Šeršenevičiaus testamentas

Neseniai rašėme, kad Maskvoj mirė profesorius Šeršenevičius. Dabar surastas jo testamentas. Autoriaus teises savo veikalų jis atidavė Maskvos universit.; beto 10 tukst. rb. paskyrė Kazaniaus univ., 10 tuks. Komercijos institutui. Iš tų pinigų bus skiriamos neturtingiems studentams stipendijos.

Tai noras!

Iš Maskvos praneša, kad čia užsirašė apie 100 žmonių, norinčių eiti karėn su turkais. Užsirašo daugiausia studentai. Apie 20 kursisčių užsirašė gailestingomis seserimis.

Besimokinančioji jaunuomenė

Mums praneša, kad Peterburgo universitete neramu. Studentija esanti nepaganėdinta paskirtais profesoriais, kurių ištisi keturi yra. Rugs. 24 d. universitete buvo didelė sueiga, kurioje nutarta kovoti su paskirtais profesoriais. Beto, toje pačioje sueigoj buvo paleisti Kutomariaus atsitikimai su katorginiais. Sueigai baigiantis universitetan buvo įvestas didelis policijos burys. Keli studentai buvo suimti. Kas toliau bus, esą nežinoma.

Streikas

Varšavoje streikavo vieną dieną apie 10 tukst. darbininkų. Streiko priežastis —užmušimas Varšavos darbininko Kutomariaus katorgoje. Dėl streiko prasidėjo suėmimai ir kratos. Suimta apie 200 žydų darbininkų.

Profesorių alga

Kasso padidino universiteto profesorių algas. Ekstraordinariniai profesoriai dabar gaus nemažiau 3500 rb., o ordinariniai 5,000 rb.

Apiplėšė artelščiko vagoną

Naktį, į rugs 23, Ščetavo stotije, užpuolė 15 ginkluotų vyrų artelščiko vagoną. Plėšikai metė 2 bombas, prie ko du žandarus sužeidė, paėmė 4 tukstančius rublių, o nuo sargų jie atėmė revolverius, kardus ir pabėgo.

Pabėgo lavonas

Rugs. 23 netoli Vendeno, traukinije No 75, staiga pasimirė vienas keliauninkas. Gydytojas, kuris buvo traukinije, patvirtino, jog pasimirusis ištikrųjų miręs. Eriko stotije traukinį sulaikė ir tą vagoną, kuriame buvo lavonas, atkabino. Kuomet tą vagoną aplankė kitas gydytojas ir žandaras, tai tuomet jie "lovono" vagone neberado. Spėjama, kad pasimirėlis prisikėlė ir nukeliavo toliau...

Naujas darbininkų laikraštis

Šiomis dienomis Peterburge pradėjo eit naujas darbininkų laikraštis "Luč."

Rugs. 19 d. konfiskuotas žurnalo "Metalist" 20 numeris.

Rinkimai į 4-tąją dumą

Peterburgo darbininkų kurijoje išrinkti beveik visi įgaliuotiniai soc.-demokratai. Taip pat praneša ir iš kitų Rusijos šalių, jog didesnė dalis darbininkų išrinktieji įgaliotiniai esą kairieji. Daugybėj fabrikų, dėlei įvairių priežasčių, rinkimai neįvykę.

Vilniuje 2-jų fabrikų darbininkai dumos rinkimus boikotavo.

Saratove taipgi boikotavo dumos rinkimus 4-rių fabrikų darbininkai.

Maskvos gubernijoje iš 351 fabriko, kuriems yra rinkimo teisės, įvyko rinkimai tik 330 fabrikų. Taigi 21 fabrikoje rinkimai neįvyko.

Užpuolimas ant krasos

Iš Tifliso praneša, kad 23 rugs. 2 verstu nuo miesto, arti botaniško sodo, plėšikai užpuolė krasos vežėjus, kurie iš Tifliso važiavo. Plėšikai metė 2 bombas, nuo ko užmušta 3 sargybiniai, o sužeisti 1 kasininkas ir 1 sargybinis. Nieko nepaimta. Plėšikai pabėgo ir nežinia kur dingo.

Žiurkių apgraužta turtuolė

Peterburge rado savo bute žiurkių apgraužtą moterį Larijanovą, kurios rubuose rado įsiutus procentinius popierius ir pinigų 47 tukstančius rub. Ji pati keletą dienų atgal staigiai pasimirė nuo bado. Ji nekurio karališko tarnautojo duktė. Nors ir ji nuo savo tėvų gavo daug pinigų palikimo, vienok ji gyveno kaipo vienuolė, labai nešvariame bute, kuriame užsilaikė daugybė žiurkių ir pelių. Savo pinigus L. paskyrė Kronštadto Jono statomoms cerkvėms ir vienuolynams.

Imigracija

Nuo sausio 1 d. iki rugsėjo 21 į Sibirą iškeliavo 320 tuks. darbininkų; grįžo 41½ tukst.

ŽINIOS IŠ VISUR.

Iš karės lauko ant Balkanų.

23 ir 24 spalių žinios skelbia, kad Serbijos armija, po generolo Zivkovičio vadovyste, užėmė du Turkijos miestu — Sienitta ir Novibazar. Prie tų miestų paėmimo daug kraujo pralieta ir iš abiejų pusių krito nemažai kareivių. Arti Adrijanopolio susitiko Turkijos armija iš 140,000 kareivių su Bulgarijos armija iš 120,000 kareivių ir prasidėjo kruvina kova. Niekad nuo karės pradžios ant Balkanų nebuvo taip kruvinos kovos, kaip šiame susirėmime. Tukstančiai žmonių buvo čia išmušta, o kraujas liejasi be sustojimo. Kova eina 50 mylių ilgij. Sakoma, kad Bulgarijos armija likosi atstumta nuo Adrijanopolio. Iš viso jau žuvę 7,000 bulgarų, nors ir turkų žuvo apie tiek. Mušis traukėsi 12 val., kol turkai kiek nors atstumė bulgarus. Juodkalniečiai perėjo per kalnus ir kelią, kuris buvo prikastas dinamito, ir koncentruoja savo pajiegas arti Taraboša, į šiaurius nuo Skutari. Juodkalnijos artilerija bombarduoja tulas stovyklas. Serbai po smarkaus mušio įžengė į Pristiną. Jie ėmė bombarduoti Kumanova miestuką. Serbai ir bulgarai įžengė į Kotšaną ir Kratovą.

25 spalių rašoma, kad Bulgarijai pavykę paimt į nelaisvę 40,000 turkų, kada į jos rankas pateko miestas Kirk Kilisseh. Tarp paimtųjų į nelaisvę yra princas Abdul Palim Mukhtar Paša ir keli kiti augšti viršininkai. Paimta 118 turkų šautuvų ir daug amunicijos. Grekai paėmė miestelį Sefidij, bet prieš tai turkai išskerdė jo gyventojus grekus. Dalis Bulgarijos armijos stengiasi paimt Adrijanopolį, o kita dalis šiandien paėmė miestą Nevrekop. Vienas Turkijos korespondentas rašo, kad 800 bulgarų likę užmušta, kada sprogo po žeme pakastas parakas jiems atakuojant Adrijanopolį. Bulgarams pavyko paimti 1,200 turkų į nelaisvę mušij prie Adrijanopolio ir tris jų baterijas. Prie Adrijanopolio turkai ir bulgarai laikosi stipriai ir nuo jo paėmimo gali priklausyti karės išeiga.

26 spalių bulgarai ir serbai įžengė į Turkijos miestą Uskub be sutikimo pasipriešinimo. Bulgarijos artilerijos dalis uždegė Adrijanopolio dalį. Ta pati artilerija paėmė tris fortus ir geležinkelio stotį. 1.800 turkų pateko į nelaisvę. Juodkalniečiai ima miestą Koplin, iš kur galima bus apgint Skutari. Įvyko smarkus susirėmimas prie Novibazar miestelio, kuris pateko į serbu rankas. Grekijos generolas Sapountzakis pranešė paėmęs Strebina miestelį. Turkai iš jo išbėgioję. Mieste Kumanova liko paimta nuo turkų lauko 55 kanuolės, 6 kalnų kanuolės, 6 maksimai, 2 orlaiviai ir daug amunicijos. Prie Sienitza serbai paėmė 17 kanuolių. Prie šio miesto 40,000 turkų dalyvavo mušij. Jie išskerdė daug moterų ir vaikų, kol paliko miestą. Macedonijos grekai, kurių čia yra daugiausiai, linksmai sutiko Grekijos armiją ir tuli iš jų liko paskirti kariumenės komanduotojais. Miesto Uskub paėmimas padarė keblumus Turkijai, nes tai buvo stipri jos tvirtovė. Jeigu dar Adrijanopolis liks paimtas, tai Europoj Turkija beturės tik Konstantinopolį kaipo gerą tvirtovę. Balkaniečiai taip ir nori padaryt, kad Turkiją išstumti iš Europos ir tik Konstantinopolį jai palikti.

27 spalių bulgarai paėmė Eski-Baba, kuris randasi ant svarbiausios linijos iš Konstantinopolio į Adrijanopolį. Tai svarbiausis bulgarų laimėjimas, nes Turkija neteko susinešimų su sostapile ir negalės geležinkeliu gabenti kariumenės. Bulgarams pavyko paimti miestelį Istip, kuris yra apsupas kalnais ir gali buti geru apsidrutinimu. Juodkalniečiai bombarduoja Skutari iš visų pusių. Jie paėmė kalnuose Rosa turkų tvirtovę. Adrijanopolij Turkijos kareiviai priversti buvo pasislėpt fortuose nuo bulgarų šuvių. Jie ketina iki paskutinių pajiegų gint miestą. Patariama sultanui atvykt į mušio lauką, kad padrąsint kareivius.

28 spalių Turkijos pasiuntinys Rumunijoj praneša, buk Turkijai pavyko laimėt mušį ir atimti nuo bulgarų Kirk-Kilisseh. Turkijos pasiuntinys Washingtone praneša gavęs žinią, buk bulgarai likos atstumti nuo Adrijanopolio. 5 mylios nuo Adrijanopolio bulgarai bombardavo Kirkili fortą. Jie sudegino geležinkelio stotį. Juodkalniečiai uždegė miestą Skutari. Manoma, kad jis tuoj pasiduos. Į jų rankas pateko sala Vranjina ir tokiu budu užkirstas liko kelias Turkijos laivams iš Skutari. Serbai paėmė miestelį Mitrovicą. Turkai išbėgiojo palikę daug ginklų. Daugelis jų paimta į nelaisvę.

Padaro pieną

Šiomis dienomis praneša iš Londono, buk trįs Vokietijos mokslininkai išrado mašiną pieno darymui. Ta mašina suėda žolę ir daro pieną, kaip karvė. Sir Williams Crookes ragavo jį ir pripažino geru.

Išradėjas be akies.

Bevielinio telegrafo išradėjas Marconi, kuris dabar randasi Italijos mieste Spezzia, kaip jau rašėme, susižeidė akis automobilium važiuodamas. Vieną jo akį turėjo išimti 19 spalių, o kita, kaip daktarai tvirtina, pasveiksianti.

IŠ AMERIKOS.

Prezidento rinkimai.

Ateinančiam utarninke, 5 lapkričio, žmonės turės nubalsuoti, kas bus sekančiu šios šalies prezidentu. Kandidatų yra keturi. Kapitalistų partijos iš savo pusės stato sekančiai: Republikonai Taftą, Demokratai Wilsoną, Progresistai Rooseveltą.

Visi trįs šitie vyrai yra lygus, nors kiekviena partija vadinasi kitokiu vardu. Visi trįs jie yra kapitalistų luomos atstovais ir visuomet gins tik savo luomos reikalus. Jie yra geri ir ištikimi savo luomai žmonės, todėl kapitalistai tukstančiais beria jų agitacijai.

Darbininkai taipgi turi but ištikimais savo luomai. Kapitalistai niekados nebalsuoja už darbininkų kandidatus, taigi ir darbininkai neprivalo balsuoti už kapitalistus. Mes turim savo kandidatus ir už juos utarninke privalom atiduoti savo balsą. Tais kandidatais yra ant

Prezidento **Eugene V. Debs,**
Vice-prezidento **Emil Seidel.**

Už juos privalo balsuoti kiekvienas darbo žmogus, nes tai tikri jo draugai.

Lawrence užmuštas lietuvys

19 spalių, subatos vakare, ant Lawrence gatvės, Lawrence'o mieste, likos užmuštas Jonas Smalskis, 27 metų lietuvys, I. W. W.. unijos narys. Apie 6-tą valandą tą vakarą netoli Smalskio namų valkatos (beabejonės patriotai) užpuolė kelis lietuvius. Užpulti šoko į Smalskio kiemą ir peršokę per tvorą pabėgo. Užpuolikai irgi įbėgo į kiemą. Smalskis su kitu lietuviu išbėgo laukan pažiurėti, kas ten per triukšmas. Tuo tarpu vienas valkata priėjęs iš užpakalio kirto Smalskiui į galvą. Smalskis krito ant akmenų ir persiskėlė galvą. Pusantros valandos jis gulėjo negyvas. Paskui pasisekė jį da atgaivinti. Atgaivintas Smalskis nieko jau negalėjo kalbėti aiškiai, tik šaukė nežmonišku balsu ir blaškėsi. Nuvežus ligonbutin reikėjo pririšti jį prie lovos. Taip besikankindamas utarninke, 22 spalių, ir mirė.

26 spalių, pereitoj subatoj, buvo laidotuvės. I. W. W. išleido lapelius, kviesdama visuomenę palydėti Smalskio kuną. Policijai tas nepatiko. Ji tuoj suėmė tų lapelių platintoją už "tvarkos ardymą." Tečiaus laidotuvėse dalyvavo keli tukstančiai žmonių įvairių tautų, o daugiausia italų. Didžiausis vežimas buvo pridėtas kvietkų, įvairių tautų suaukautų. Ant kapinių Haywoodas pasakė graudingą kalbą, nurodydamas, kad Smalskis buvo jau pirma kelis sykius užpultas už nešiojimą I. W. W. ženklelio ir kad beabejonės jis ir dabar liko nekalta Lawrence'o patriotų auka.

Tikras jo užmušėjas nesuimtas, bet suimti jo sėbrai, John T. Manning ir Stevie Kenedy, pastarasis plačiai žinomas kumstininkas ("faitorius"). Uždėjus po $5,000 parankos, abudu paliuosuoti iki teismui.

Smalskis buvo iš Vilniaus gub., Trakų pavieto, Skaitenų kaimo. Paliko čia jauną moterį ir kudikį.

Sufragisčių priešininkė areštuota.

Newark, N. J. — Tula Ona Penn liko čionai areštuota ir patraukta teisman už suardymą sufragisčių parodos. Pradėjus eiti parodai, ji atsistojo priešakij ir ėmė rėkti, kad gėda moterims vaikščioti gatvėmis, kuomet jų vyrai turi sėdėti namie prie vaikų be vakarienės. Apie ją susirinko didelė minia ir moterų paroda pairo. Kada ji norėjo kalbėti da ir daugiau, policistas ją areštavo.

$200,000 už mokytą bezdžionę.

Portland, Ore. — Tulas Charles Judd apskundė geležinkelio kompaniją už bezdžionės mirtį. Bezdžionė buvo išmokyta nusirėdyti ir apsirėdyti, prie stalo valgyt ir pavalgius cigaretus rukyti. Siunčiant ją geležinkeliu ji nustipo tavoriniam vagone nuo garo. Judd reikalauja per teismą iš geležinkelio kompanijos $2000,000 atlyginimo.

4 prigėrė su automobilium.

Belvidere, N. J. — Deleware upėj 27 spalių nuskendo vienas automobilius su 4 žmonėmis. Juos vežė per upę pervažu. Pervažas apvirto ir keturios ypatos žuvo su mašina.

Juodveidžiai kįla.

Paskutinė statistika parodo, kad per paskutinį dešimtį metų juodveidžių žemdirbystė Suvienytose Valstijose labai pakilo. Žemės vertė pakilo nuo $177,000,000 iki $493,000,000; gyvulių vertė nuo 85-kių iki 177-nių milijonų dolerių. Jų triobos vertos 69 milijonų dolerių.

Lietuvė (?) pas Taftą.

Anglų laikraščiai praneša, kad lenkė mergina iš New Yorko atvažiavo į Washingtoną ir norėjo prieiti prie Tafto, kad tas sustabdytų New Yorko laikraščius, kurie nesiliauja "jos kankinę." Ji padavė savo vardą kaipo S. Linjieris. Policija atidavė ją į Washingtono ligonbutį, kad ištirtų, ar jai nesisuka galvoj. Iš pravardės visai nesimato, kad ji butų lenkė. Ar nebus tik ji lietuvė?

Diazas pasmerktas mirtin.

Iš Meksikos praneša, kad kariškas teismas pasmerkė mirtin generolą Feliksą Diazą, generolą Zeratą, pulkininką Antonio Migonį ir lieutenantą Limą, kurie sykiu su Diazu stengėsi nuversti dabartinę valdžią.

(Tąsa ant 8 pusl.)

Peržvalga.

Pačtos apsileidimas.

Turbut, niekur pačta taip neapsileidus, kaip Amerikoj. Netik atskiroms ypatoms nepristato laikraščių, bet kartais viso miesto kaszin kur nusiunčia.

Štai pavyzdis. Iš Clevelando gaunam glėbiais laiškų, kad skaitytojai negavo 40-to numerio "Keleivio." Vieni teiraujasi, kas atsitiko, kiti jau pyksta, kad tyčia gal dėl kokių nors priežasčių nesiuntėm. Paaiškinome, kad 40-tas numeris išsiųstas į Clevelandą, kaip ir visuomet, bet turbut pačtoj kur nors žuvo.

Ištikrųjų taip ir buvo. Chicagos pačtos viršininkas praneša, kad tenai randasi mums prigulintis siuntinys, bet reikia apmokėti persiuntimą. Nusiuntėm užmokestį ir gavome didelį pundą 40-to num. "Keleivio," kuris buvo adresuotas į Clevelandą. Šiauni pačta, ar ne?

Sugrąžintus iš Chicagos laikraščius siunčiam Clevelando skaitytojams su šiuo numeriu.

Bet pora sąvaičių atgal, mums teko patirti da įdomesnį dalyką. Apie 6 valandą vieną vakarą tulas lenkas atneša didžiausį pundą Europos laikraščių ir sako, jis nežinąs kur juos dėti; laiškanešys atnešęs ant Bowen gatvės ir įmetęs visus jo prieangėn. Apžiurėjom — lietuviški laikraščiai: "Viltis," "Aušra," "Šaltinis," toliau lenkų "Jutrzenka," rusų "Sievero-Zapadnij Golos" ir daug kitų. Laikraščiai adresuoti Chicagon, Scrantonan, Brooklynan ir net Argentinon — visi atėjo į So. Bostoną ant Bowen gatvės.

Reikia tikėtis, kad tokie dalykai atsitinka labai tankiai. Nestebėtina tad, kad taip tankiai skaitytojai negauna laikraščių. Kaip jie gaus, kad vieton Chicagos laikraščiai eina į So. Bostoną, o vieton Clevelando — Chicagon, ir iš tenai grąžinami, nes tenai nesą tokių gatvių.

Da vienas kirpikas.

Iš Lietuvos mums praneša, kad šiomis dienomis tėvas Sl-nas apleido Lekečių parapiją ir važiuoja Amerikon pinigauti. Išvažiuodamas jis pradėjęs pardavinėti net ir parapijai priklausančius rakandus, taip kad parapijonams prisiėjo šauktis policiją. Žmonėms jis buvęs ant tiek įkirėjęs, kad ant galo turėjo jau neštis.

Nedyvai, kad tokie grašiagaudos susirinkę į Ameriką pridaro žmonėms tiek skriaudų.

Juokdariai

Paskutinis rimtųjų (pav. "Dagio") laikraštininkų susivažiavimas nutarė, kad Amerikos lietuviai turi dalyvaut visasvietinėj San Francisco parodoj (1915 m.), kad pasirodyti pasauliui, jog... jie neturi nieko parodyti.

Rimti musų laikraštininkai rimtai apsvarstė, kad jeigu tam tikslui užteks 25 tukstančių dolerių, tai visuomenė gali beveik jau pradėti ir aukas jiems dėti.

Taip, reikia da ir pasidžiaugti, kad jie apsiima $25,000.00 išeikvoti. Visuomenei tas labai svarbu. Tik reikėtų parsitraukt kun. Tumą su Olšausku tiems pinigams surinkti.

Kuniginis numeris

Šis "Keleivio" numeris yra kuniginis numeris. Ant vienuolikto puslapio skaitytojai ras musų atsakymą į kunigų klausimus. Mes tenai paaiškinam tėvams tokius dalykus, kurių jie patįs nežinojo. Tikimes, kad iš musų atsakymo jie bus pilnai užganėdinti.

Šiuo numeriu buvo netik kunigai užinteresuoti, bet ir plati visuomenė. Tiek gavom užsakymų, kad šio numerio turėjom spausdinti 16,000 egzempliorių. Kaikurie skaitytojai ušsisakė po 200 egz. išplatinimui, kuomet daugelis kunigų užsiprenumeravo "Keleivį" visiems metams. Smagu ir pranešti, kad tie žmonės pradeda susiprasti.

Taipgi ištariame ačiu tiems draugams, kurie nepasigaili nė savo triuso, nė centų ir padeda mums dirbti tą sunkų darbą.

Polemika ir Kritika.

Žodis į Brooklyno visuomenę

Šiuo straipsniu noriu atkreipt visuomenės atidą į Brooklyno klerikalus ir į jų žiaurų veikimą.

"Draugo" No 39 kokis ten p. A. Žiogas pirmiausiai nupeikė nuolatos rengiamus vakarėlius. Sako, buk ant kitų neverta nė nueit. Užmėtinėja neteisingas kaltes ant Scenos Mylėtojų choro ir atskiriems jo nariams, buk jie Centro Brooklyno Bažnytiniam chorui stengiasi užbėgti už akių, t. y. jeigu minėtas choras pradeda rengt ką nors tokio lošt, tad tuo tarpu S. M. choras išgirdęs apie tai tuoj skubinasi užlysti pirmiau su savo veikalais ir da net sutrukdyti bažnytiniam chorui repeticijas, išvedant jo aktorius. Kad tas viskas yra grynas melas, tad kiekvienas galės suprasti iš žemiau nurodytų faktų. Man užėjo klausimas, kokios priežasties dėlei p. A. Žiogas apsilenkia su teisybe ir išdrįsta neteisingai užmėtinėt S. M. chorui? Kodėl gi p. A. Žiogas nenori suprast arba suprasdamas nenori parodyti visuomenei tai, kas yra teisinga? Nežinia, ar atsirastų nors vienas žmogus Brooklyne (teisingai žiurintis į dalyką), kuris galėtų pasakyt, kad S. M. choras kame nors bei kam nors yra prasižengęs. Nemanau. Tad dabar kįla klausimas, kokios priežasties dėlei, p. A. Žioge, neteisingai užtarauji už Centro Brooklyno Bažnytinį chorą? Kodėl nepasakot, kad bažnytinis choras užbėgo Scenos Mylėtojams už akių? Štai faktas: Scenos Mylėtojai nuo vidurvasario nutarė lošt "Kaminkrėtį ir Malunininką" ir "Pabaigtuves." Dėlei susižinojimo su p. M. Petrausku, ar bus galima lošti Brooklyne "Kaminkrėtį," buvo pavesta p. K. Strumskiui, bet po tulo laiko p. Strumskis iš savo priežasties pakėlė kokį tai nesusipratimą tarpe Scenos Mylėtojų, bet, gavęs leidimą lošti "Kaminkrėtį," griebėsi už savo darbo, bet ne su Scenos Mylėtojais, tik su savo Bažnytiniu choru ant bažnyčios naudos.

Mat, p. K. Strumskis tuomi manė atkeršyt Scenos Mylėtojams, t. y. sulošt "Kaminkrėtį" su pagelba Scenos Mylėtojų nepastovių aktorių, kuriuos lengvai manė prisikalbint prie bažnyčios. Teisybė, p. Strumskis neapsiriko, nes jam pavyko apie ketvertą (pora metų atgal buvusius didžiausius bažnyčios, taipgi ir p. Strumskio priešus) prisitraukt prie savęs. Labai gaila žiurėt į tuos žmones, kurie tulas laikas vadino save liberalais, o dabar panašiais keliais nueina. Scenos Mylėtojai, tą viską girdėdami, pradėjo labai nerimauti ir, nenorėdami pasiduot bažnyčių užvaldymui, stengėsi išpildyt savo nutarimus, t. y. lošti "Kaminkrėtį." Tam tikslui paėmė svetainę vieną sąvaitę pirmiau už p. Strumskį. Gi p. Strumskis, matydamas, kad ir atkalbinimas aktorių nuo Sc. Myl. nieko negelbsti, vėl griebėsi už naujo įrankio, kuriuo manė tikrai suardyti S. M. chorą — tai atkalbinėjimas jų vadovo. Tas jam taipgi pavyko. Atėjęs ant S. M. choro susirinkimo, kur buvo kviestas dėlei susitaikymo, ir gavęs balsą pradėjo teisint save ir su pagelba savo gizelių, kuriuos ten pat turėjo atsivedęs, sukėlė didelį triukšmą chore. Tą patį vakarą S. Myl. ch. vadovas, p. A. Kvedaras, be jokios priežasties, pasiėmęs kepurę ir pasidėkavodamas sau už savo gabumą, atsisakė nuo tolesnio choro vadovavimo. Bet ir tuomi Sc. Myl. nebuvo nugązdinti, nes jiems greitai pavyko gauti naują vadovą — svetimtautį, ir tokiems musų insurgentams choras nepavyko sugriauti. Tąsyk p. Strumskis, matydamas, kad Scenos Myl. išpildys savo nutarimą, sumanė perkelti savo vakarą net dviem sąvaitėm pirmiau už Sc. M. Argi netiesa, ponas Strumski? Tad musų Sc. Myl. ir pašalinių ypatų (kurios tik žino p. K. Strumskio darbus) akyse tas žmogus yra vertas papeikimo už jo tokius pasielgimus. Aš šį dalyką atiduodu visuomenei ant nusprendimo, ar verta mums priešams klerikalizmo eiti ant panašiai rengiamų vakarų.

Skruzdelė.

P.S. Dabar S. M. chorą vadovauja profesorius čekų tautos V. Kopriva, ir rengiama lošti "Pabaigtuves" ant lapkričio 23, 1912.

Dėlei Bagočiaus ir Živatkausko incidento

Po suareštavimo SLA. pirmininko Živatkausko kilo tarpe lietuvių įvairios nuomonės: vieni kaltina Bagočių už tokį "biaurų" pasielgimą, net nesigailėdami šnipų, provokatorių vardo, o kiti gi nemato nieko tokio baisaus ir tvirtina, kad B. turėjo pilną tiesą pasielgti su SLA. jau seniai taip, o treti net džiaugiasi (tokių yra iš socijalistų ir tautiečių), kad B. nors kartą atvėrė akis visiem, nutraukė kaukę nuo SLA. viliokų, kurie per keletą metų viliojo žmones, meluodami, kad S. L. A. yra legališkas, čarteriuotas, bet čia pasirodo, kad jiems tik SLA. pinigai buvo legališki kišti į savo kišenių neva už čarterio išėmimą. Jie nedavė niekam nė išsižioti (kaip seimuose, taip ir per spaudą), vadino melagiais, SLA. griovikais, ir kt. Ir ištikrųjų sunku čia žmonėms susitaikyt, nes ne visi tą dalyką gerai žino.

Aš čia išreikšiu savo mintį, pažiuras ir patyrimą link šio incidento. Kada to paties SLA. vadovai tą patį B. panašiai įskundė valdžiai, suspendavo, o paskui ir visai išbraukė iš SLA., ir kada to paties SLA. organas "Tėvynė" ir kiti tautiečių laikraščiai B. per 3 ar 4 metus visaip niekino, šmeižė, ir kada visi tautiečiai lygiai visus socijalistus kur tik pasitaikius progai šmeižė, kolijo, vagino, bet matydami, kad tai jiems nesiseka, kad jie tokiais ginklais neįveikia (Sąjunga bujoja ir socijalistų laikraščiai kįla, o tautiečių kaip laikraščiai, taip ir jų vedamos organizacijos puola), pradėjo tiesiog siusti, pradėjo socijalistų laikraščius skųsti valdžiai, o B. ir socijalistai kentė, gynėsi, kiek galėjo per spaudą, žodžiu ir laiškais, sakydami: "Sustokit, gana, atšaukit." Bet kur tau. Laiškus tautiečiai meta be atidos, su panieka, su ironija, iš S. L. A. socijalistus spenduoja, išbraukia, net su pasididžiavimu džiaugiasi, kad apsivalo nuo sau negeistino gaivalo, rėksnių, tvarkaardžių. Ant galo, kada vieni iš jų abazo apskundžia soc. laikraščius, kiti gėrėjasi, kad pasodino ant kriminalistų suolo.

Na, ir sakykit, broliai tautiečiai, argi čia negalėjo išsisiamti socijalistų kantrybė? Argi dyvai, kad nors vienas iš soc. atgrįžo jums tos lazdos kitą galą, kurios jųs patįs prašėte, ir kam jųs pradžią ir progą davėt? Ar ne jųs šitą sėklą pasėjot? Kodėl dabar nenorite rinkt vaisius? Jeigu jųs SLA. pavertėt tik į savo įnagį atkeršint kitiem, jeigu jųs SLA. pastatėt ant tokių pamatų, kad galėjo tukstančius nuskriausti, tai kaip jųs galite reikalauti, kad žmonės jį mylėtų ir į jį rašytųs? Ne, ponai. Lietuviai ir taip ilgai kentė ir tylėjo. Atsiminkit, kad dabar jau ne ta gadynė, kada ponas savo vergą plakdavo, o pastarasis jam kojas laižydavo. Dabar jau žmonės bando patįs atskirti blogą nuo gero, bando už gerą geru atsimokėt, o už blogą blogu. Taip padarė su jumis ir Bagočius, taip bučiau padaręs jo vietoj budamas ir aš, taip butų padaręs ir kitas, ir trečias, jau nekalbant apie jumis. Ir jis tame turėjo pilną tiesą, nes jųs jį privertėt, ir jųs už tai save, o ne jį kaltinkit. Bet nekurie socijalistai, ar tai budami ypatiški Bagočiaus priešai, ar tai nežinodami dalyko, nes vos tik iš laivo išlipę, užpuola ant B., kam jis peržengęs socijalizmo principus, kam kovoj su savo priešu panaudojo policiją, kodėl jis nekovojo doru budu ir tt.

Taip, kovojo doru budu su jais per keletą metų, ir ant tiek jis dorai kovojo su jais ir kentė, ant kiek buvo galima, bet kada pasirodė, kad jau toliau negalima, kad jau jie perdaug begėdiškai kovoja, tąsyk ir jis griebėsi lygiai to paties įrankio, kokiu jie prieš jį kovojo. Nejaugi jųs norėtumet pasakyti, kad socijalistas — tai yra koks viršgamtiškas sutvėrimas, kad jis galėtų savo priešą įveikti praščiausiu ginklu, kada jo priešas kovoja aštriu ginklu? Arba — kad socijalistai nenori taip gyvent, kaip kiti žmonės? Reikia žinot ir tai, kad tiktai Kristaus mokslas liepia kada tavo priešas tau kerta per veidą, tai atsuk jam ir kitą, bet tokia dogma yra socijalizmui priešinga. Paimkim, pav., kad ir Maskolijos praėjusią revoliuciją, kada socijal-dem. žemskius, sargybinius ir kitus valdžios šunis neretai nudėdavo, o mes visi žinom, kad soc.-demokr. po visą pasaulį skelbia, kad butų panaikinta mirties bausmė, bet aplinkybės vertė juos pačius mirties bausmę panaudoti, t. y. taip lygiai, kaip kad jų priešai darė.

Štai dėlko Bagočius negali but kaltinamas už areštavimą SLA. pirmininko Živatkausko. Jeigu mes B. už tai nukaltintume, tai mes antvisados duotume progą musų priešams ant musų užpulti, mus nuskriausti, o mes jiems atsilygint niekad negalėtume, ir tokiam atvėjij nė aš, nė kitas nenorėtum buti socijalistais už tai, kad šiuos valia butų skriausti visiem, o socijalistai butų priversti tylėt ir kentėt, lyg Kristus nukryžiavotas.

J. P. Raulinaitis.

Nenori suprast.

"Keleivio" No. 41 aš nurodžiau, kaip S. L. A. pasekretorė Alytienė buvo įskundus krasai "Keleivį," S. L. A. narys ir T. M. D. viršininkas p. Ramanauskas buvo apskundęs "Laisvę," o kiek pirmiau S.L.A. viršininkai buvo slaptai įskundę valdžiai F. J. Bagočių, ir prašiau, kad "Tėvynė" ir "Vien. Lietuvninkų" malonėtų paaiškinti, kuomi tų skundikų pasielgimas buvo geresnis už pasielgimą p. Bagočiaus su p. Živatkausku? Kodėl nė "Tėvynė," nė "Vienybė Lietuvninkų" tuomet tų skundikų neišvadino "išdavikais" ir kitokiais vardais, kaip dabar jos vadina Bagočių? Savo gi nuomonės link to aš neišreiškiau. Ar Bagočius pasielgė gerai ar blogai, aš nė pusės žodžio nesakiau. Aš tik norėjau, kad tie du laikraščiai paaiškintų, kuomi p. Bagočiaus pasielgimas skiriasi nuo pasielgimo, daleiskime, tokios S.L.A. pasekretorės, kuri iš pasalų skundė "Keleivį," kuris nė pusės žodžio nebuvo niekad išsitaręs apie jos ypatą?

Rimtoji "Vien. Liet." rimtai apie tai nutylėjo; "Tėvynė" 'atsakė, bet visai ne tą, ko aš jos klausiau. Apie Alytienę ji nė neužsiminė; apie tuos SLA. viršininkus, ką įskundė Bagočių, taipgi nenori girdėti; ji tik cituoja tai, ko aš visai nerašiau, nė mintij neturėjau. Ji atranda, kad aš jau išteisinęs Bagočių, kad sulig manęs jis turėjęs pilną teisę Živatkauską skųsti. Kaip matot, "Tėvynė" visai kitaip nori mano klausimą suprasti.

Ne, ponai patriotai! Pasakysiu jums trumpai: aš p. Bagočiaus nenoriu nė teisinti, nė kaltinti, nes tai ne mano reikalas kištis tarp dviejų ypatų, kuomet jos manęs neprašo. Tik jųs pradėjot jau verdiktus rašyt. Todėl aš jau ir paklausiau jusų, kodėl jųs nerašėt verdiktų patriotams? Jųs apsimetėt lyg nesupratę klausimo ir pradėjote ką kitą pasakoti. Nejaugi tretysis laikraštininkų susivažiavimas nutarė tokio doros stiliaus laikytis? Jei taip, tai argumentuoti su jumis, ponai patriotai, butų tuščias darbas.

S. Michelsonas.

KORESPONDENCIJOS

MONTREAL, CANADA.

Montreal nemažas miestas, — yra apie 600,000 gyventojų ir lietuvių bus apie porą tukstančių ;šią vasarą labai daug jų pribuvo iš Suvien. Valstijų. Be darbo žmonių nesiranda. Čia dirba prie visokių darbų: geležinkelių vežimų, liejyklų, daug darbininkų patelpa prie kasimo tunelio ir tt.

19 spalių atsibuvo balius, kurį parengė moterų pašelpos dr-stė "Birutė" su teatru "Kerštinga Meilė." Aktoriai sulošė artistiškai, net iš darbininkų daugiau negalima reikalaut. Deklamavo J. Gruzinskutis "Aušrai Užtekėjus," L. Kuraičiutė "Ruduo" ir M. Gruzinskaitė "Neveskie, Vaikine," kurilabai patiko vaikinams. Taipgi pagyrė ir K. V. F., suprantantis teatrų vertę. Tik publikoj atsirado labai daug girtų, negalima buvo numalšint; katrie ramiai klausėsi, sunku buvo girdėt.

M. P.

EASTON, PA.

Spalių 20 ir vėl įvyko mitingas parapijos tverėjų. Daugiausiai svarstyta, kiek lėšuoja kunigui pietųs ir pagal tai spręsta, ar galės eastoniečiai užlaikyti kunigą. A. Usas ir kiti tvirtino, kad kunigas galės eit valgyt į viešbutį arba restauraciją. Vienas parapijonas atsistojo ir paaiškino, kad jis nemokąs nė skaityt, nė rašyt, vienok parapijos norįs. Jis sako: "Broliai, aš priklausau į laisvamanių draugystę, kuri skelbia laisvę, bet kokia jų laisvė, kad į mitingus turi eit, o jei neini, tai baudžia? Jie lygina žmogų su gyvuliais. Kodėl gi žmogaus nenušauja, kada jis pasęsta? Tame ir skirtingumas."

Pabaigoj užsipuolė ant vieno žmogaus, kam jis rašo korespondencijas į "Keleivį" apie jų parapijos mitingus.

Jonas Katinis.

BRIDGEPORT, CONN.

22 spalių A. Kulvinskas išsigėrė gerokai karčemoj ir lipo viršun vakarienės valgyti. Kokiu tai budu paslydo ir nukrito žemyn. Išbėgus p. Baliunienė atrado jį pusgyvį. Kol pašaukė daktarą ir tas apžiurėjo, Kulvinskas pasimirė.

Suveiniškietis.

TARRIFFVILLE, CONN.

30 rugs. mirė Juozas Žigas, priklausiusis į šv. Antano draugystę. Paliko jis žmoną su keturiais mažais vaikais. Apart savo miestelio jis priklausė į šv. Jono draugystę Hartford'e ir į šv. Stanislovo d-stė Simsbury. Pasimirė jis Hartfordo ligonbutije ir 30 rugs. liko palaidotas.

TAYLORVILLE, IND.

Spalių 21 iš čia 8 mylias į Kincaid nuvažiavo Antanas Jukna pas savo pažįstamą J. Jankauską. Jis tenai pasipiovė skustuvu. Velionis paėjo iš Kauno g., nuo Tauragės. Amžiaus buvo viršaus 30 metų. Buvo nevedęs. Neprigulėjo prie jokios draugystės. Buvo katalikiškų pažvalgų. Saužudystės priežastis tai girtuoklystė. Gėrė per kelias dienas ir gavo proto sumišimą. Tapo parvežtas pas brolį Vincą į Taylorville, kur bus palaidotas.

J. Samuolis.

CHENT, N. Y.

Ant farmų čia dirba dvi lietuviškos šeimynos ir 5 vaikinai. Dirba net po 16 ir 18 valandų dienoj. Tik vienas lietuvis skaito "Keleivį," o šiaip kitų laikraščių nėra. Farmeriai susieina ir šnekasi, kad butų biznieriams bėda, jeigu išrinktų socijalistą į prezidentus: jie sako, kad darbininkams tuomet tai butų rojus.

Teisingas.

NEW YORK, N. J.

Musų mieste darbščiausia organizacija yra Lietuvių Politiškas Ukėsų Kliukas. Daug jis paskaitų surengė per pereitą žiemą, per jo rupestį liko įsteigta vakarinė mokykla lietuviams, o dabar jis jau ir vėl sukruto. 20 spalių buvo jo parengtos prakalbos. Kalbėtojai buvo visi socijalistai ir ragino balsuot už Debsą ir Seidelį. Tik publikos buvo mažai.

M. Byla.

REDCLIFF, Alta, Canada.

Nors šiame miestelije lietuvių skaičius nedidelis — tik apie 15 ypatų, — bet ir tarp tų gana žymių atsitikimų yra. Rugs. 22 pas V. Lokį susirinko bemaž visi to miestelio lietuviai pasilinksminti. Kaip paprastai lietuviai susiėjimuose neapsieina be svaiginančių gėrimų, taip ir čionai to netruko. Ištuštinę porą bačkų rudžio ir pradėjo pas vienas kitą priežasčių jieškot, ir galų gale antausius skaldytis. Muštynės pakilo todėl, jog tame skaičiuje buvo keletas ir bedievių. Tikintieji prie progos sumanė atkeršyt už jų netikėjimą. Iškilus muštynėms, pasirodė, jog netik ateiviai šoko bedievius mušt, bet ir pats tų namų savininkus su savininke neatsiliko.

Užpultieji matydami, jog gali but gana blogos pasekmės iš tokio fanatikų žiaurumo, iš tos vietos prasišalino, manydami, kad tuomi užsibaigs betvarkė. Bet įniršėliai, netekę savo priešų (bedievių), pradėjo kabintis prie galicijonų, iš kurių vienas pavartojo šautuvą. Šuviu sunkiai į ranką ir vidurius sužeidė V. Valaitį, kuris tapo tuoj atvežtas i Medicine Hat ligonbutį. Pagulėjęs suvirš 2 sąvaites ligonbutii. 9 spalių mirė. Velionis paėjo iš Suvalkų gub., Naumiesčio pav., Užpiaunų kaimo: jau 9 metai kaip gyveno Kanadoj, 27 metų amžiaus, bet da nevedęs. V. V. visą savo gyvenimą nemylėjo apšvietos ir neprigulėjo i jokias draugijas, bet šiaip buvo pasiturintis: mirdamas paliko keleta savo locnu namų ir lotų, taip kad jo likes turtas siekia iki $7,000. Čionai jokių jo giminių nėra. Tėvų jau neturi. Girdėjau, kad sesuo yra Suv. Valstijose. Kas atsišauks artimiausis iš giminiu, tam teks likęs nelaimingojo turtas. Šovikas tapo tuoj areštuotas, bet teismo da nebuvo.

Kiek vėliau paaiškėjo, jog katalikai tą susėjimą buvo tik tam ir parengę, kad atėjus ten bedieviams butų galima atkeršyti už ju netikėjimą. Bet sumanytojams nepavyko atsiekt savo tikslą: vietoj ką norėjo įžeisti netikėlius, netikėtai nuvarė i kapus gana karštą kataliką. Tai mat. kokios yra fanatizmo ir alkoholio pasekmės.

Šiukelis.

MARYVILLE, ILL.

Spalių 5 LSS. 106 kp. buvo parengus prakalbas. Kalbėt buvo užkviestas D. Kasparka iš Chicagos. Publikos atsilankė vidutiniškai. Kalbėtojas aiškiai nurodė darbininkų vargingą gyvenimą, nupeikė dabartinę Amerikos valdžią ir ragino balsuot už socijalistų partiją. Kalbėjo apie 2 val. laiko. Pertraukoj dvi jaunos mergaitės padainavo dainelę ir padeklamavo abi po deklamaciją. Aukų sudėta $2.71 dėl uždengimo lėšų. Prie kuopos prisirašė 7 nauji nariai, tarpe kurių ir viena moteris.

V. Katilius.

BURLINGTON, N. J.

20 spalių parengė prakalbas Simano Daukanto draugystė. Kalbėti buvo užkviestas F. Živatkauskas. Žmonių susirinko burelis, bet kalbėtojas nepribuvo ant laiko. Matydamas pirmininkas, kad reikės ilgai laukti, perstatė deklamuoti M. Miliaucką, J. Čipą ir J Griciuną. Paskui J. Griciunas paragino rašytis prie draugystės. Įsirašė 4.

J. Griciunas.

ROEBLING, N. J.

6 spalių nusiskandino Antanas Zlatkus. Dirbdamas darbą karštoj vietoj gavo smegenų uždegimą, kas ir buvo saužudystės priežastim. Apie tai paliudijo kompanijos daktaras. Jo kunas rastas 12 spalių Trentone, N. J. Laidotuvės įvyko 14 spalių. Palaidojo Simano Daukanto draugystė. Velionis paėjo iš Kauno gub., Skapiškio parap., Tapolio dvaro. Kadangi jis priklausė į tautiškas draugystes ir skaitė tulus laikraščius, fanatikai buvo subruzdę rėkauti, buk bedievybė buvo saužudystės priežastim. Bet atrasta, kad velionis yra buvęs tikinčiu žmogumi, ką paliudijo jo atlikimas velykinės išpažinties. Šiaip apšvietą jis mylėjo. Kada daktaras paliudijo, kad darbas buvo mirties priežastim, tuomet ir fanatikai aptilo. Bėdos gyvent jam dar nebuvę, nes rasta pas jį 157 doleriai. Išeidamas skandintis jis paliko raštelį, kur atsisveikino su draugais ir pasakė, jog nusibodo vargt pasaulij.

J. Griciunas.

POTTSVILLE, PA.

Kunigas suareštuotas ir pasodintas į kalėjimą. Tikros pravardės jo dar nežinoma. Jis rinko pinigus Minersvillėj ir buvęs apsigėręs. Kun. Dumčius įdavė jį policijai, nes manė, kad tai kun. Mickevičius, kuris buvo įsipykęs Dumčiui už neprigulmingų parapijų tvėrimą. Ar suareštuotasis pasidavė esąs Mickevičium, ar tik kun. Dumčius jį taip pavadino — tai paaiškės toliau. Prie tardymo suareštuotasis pasisakė esąs kun. S. Dricka, neseniai iš Lietuvos atvykęs. Jis turi kunigo popieras, kalba gerai lietuviškai ir rusiškai. Angliską kalbą irgi neblogai vartoja, kas liudija, kad jis Amerikoj gyvena jau ilgai.

Kaip atsibus teismas, aiškesnes žinias prisiųsiu.

Jonas Banis.

GARY, IND.

20 spalių atsibuvo naujai besitveriančios parapijos susirinkimas, ant kurio buvo svarstoma, ką daryt su prapuolusiu protokolu nuo paskutinio susirinkimo. Dalykas tame: ant praėjusio susirinkimo nebuvo namie sekretoriaus, tai į jo vietą buvo išrinktas naujas; tas neturėdamas knygų susirašė ant prastos popieros, kurią prapuldė, iš ko dabar kilo dideli ginčai: vieni sako, kad reikia jieškot, o antri— kad tik peržiurėt kasieriaus raštus ir bus gana tam reikalui. Tame tarpe atsirado ir kunigas. Jis pertraukė visą tą darbą, pažiurėjęs į vieną bylą, kuri kasieriaus buvo parodyta, kiek buvo išmokėta. Metė jis tą popierą ir sako: "Man nereikia tų popierų; aš noriu čia naują katalikišką parapiją tvert." Pradėjo rėkt, kad reikia išrinkt 12 vyrų, kurie darbuotųsi bažnyčios labui. Sako: "Aš žinau geroj vietoj 10 lotų žemės už $3,000." Vienas fanatikas pasakė, kad negerai tą 12 vyrų rinkt, girdi, "papuola priešingų asabų tikėjimui ir ardo viską; verčiau pavesti dvasiškam tėveliui, o ne vyrams tą darbą."

Daugumas iš to pasipiktino ir pradėjo priešintis, kad nepatektų i kunigo rankas viskas. Kunigas užriko: "Kad mes ir už tukstantį pasistatysime bažnyčią, ale cicilikams ir šliuptarniams nepasiduosim!" Vienas vaikinas pradėjo aiškint dalykų stovį. Kunigas nedavė jam kalbėt, sakydamas: "Cicilike... išmest laukan cicilikus ir šliuptarnius." Pasigirdo iš kampo balsas: "Juozuk, neužk perdaug, ale neškinkis greitai laukan." Kunigas išėjo su sekretorium ir prezidentu per duris su knygom, nieko nesakę, kad susirinkimas uždarytas, ir nuėjo pas prezidentą į stubą.

Šarkos vaikas.

BENLD, ILL.

Kasyklose darbai eina gerai.

Lietuvių yra nemažai. Iš jų 6 užlaiko įvairius biznius. Yra lietuvių ko-operacijos valgių krautuvė, kuri laikosi nesilpnai ir gyvuoja jau 2 metai. Draugystčių yra kelios. Tulos kuopos jau pairo.

Spalių 12 buvo balius su prakalbom. Kalbėjo J. Gvazdinskas iš Spring Valley apie socijalizmą ir už ką balsuot. Tuli sportpalaikiai ėmė rėkt, kad jie nori šokt, o ne prakalbų klausytis. J. G. paaiškino, kad šokiai buvio nepagerins, bet jie neklausė ir privertė kalbėtoją pertraukt.

Tą pačią naktį liko sumuštas V. A. Maciulis, kada jis ėjo namo. Jį užkliuvo keli vyrukai ir sudaužė galvą. Da ir šiandien jis guli lovoj.

15 spalių rastas peršautas tulas italas, dirbęs italų kliube prie alaus pardavinėjimo. Kas jį peršovė, da nesužinota.

J. J. Guzevičia.

BROOKLYN, N. Y.

19 spalių buvo vaidinta "Marija Magdelietė." Statė ją ant scenos LSS. 19 kp. Atlikta, taip sakyt, neblogai. Kiek man suprantama, tai geriau ir negalima norėt iš darbininkų. Tegul sau mano kaip kas nori, bet tokį veikalą pastatyti ant scenos mėgėjams-aktoriams yra labai sunku. Reikėtų net gana gabių aktorių, kad gerai sulošt Marijos Magdelietės, Flavijaus ir Judošiaus roles. Musų mėgėjai, tiesa, pasirodė gabiais ir talentuotais.

Publikos tiek buvo suėję, kad jau daugiau negalėjo tilpti; už durų da apie 300 buvo ir, negalėdami gauti tikietų, grįžo namo. Nieko negelbėjo nė musų kunigų peikimai, kurie pašventė 2 nedėldieniu niekinimui dailės, kuri nesiriša su partijomis ir tikėjimu.

Pubilka užsilaikė dailiai, tik maži vaikai verkė nekuriuose kampuose; už tai nekurie buvo neužganėdinti, bet reikia atleisti musų moterims, kurios geidžia eit i teatrą ir neturi kur palikti vaikų. Po teatro 19 kp. buvo surengus vakarienę, ant kurios buvo užkviesti visi aktoriai ir inteligentai. Vakarienė buvo tokia, kokios da nebuvo buvę Brooklyne... Ant jos atsilankė 90 ar 100 ypatų. Užsibaigė ji 4 val. ryte.

Ant rytojaus buvo surengtos prakalbos Lie. Politiško Kliubo New Yorke. Kalbėjo J. Šaltys, L. Pruseika ir J. Stasiulaitis. Žmonių visai mažai buvo. Kame priežastis, nežinia.

J. Kuns.

PITTSTON, PA.

Spalių 13 buvo sulošti monologai "Džian Bamba," "Juras Ridzikas," "Klebonas" ir kelios deklamacijos. Publikos buvo pilna svetainė.

Spalių 20 musų kunigas ką neplyšo berėkdamas ant tų, kurie perstatė ir kurie ėjo klausytis tų monologų. Štai keli žodžiai: "Pas bažnyčią mėto mazgotes (taip jis vadina plakatus). Sušauksiu parapijonų mitingą ir miesto majorą (Vargiai tas eis. Red.), uždrausiu tą darbą. O jūs, broliai Kristuje, išsirinkite vyrus, kurie stovėtų pas bažnyčią ir muštų juos... Neskaitykite tų mazgočių ir ką griebę muškite jiems per galvą. Aš visai uždraudžiu eit ant tokių vakarų, nes visai niekai... neverti nieko, nieko, visai nieko. Broliai Kristuje, pasileidę, pasileidę. Kurie turite viešas užeigas (gal norėjo pasakyt, svetaines), visai tokių nepriimkite, vykite, rėkite, su jais jokių užsiėmimų neturėkite. Taipgi kurie laikote karčemas, neduokite gerti tokiems, kurie perstato tokius vakarus ir kurie eina ant tų vakarų (Labai butų gerai. Red.). O jei duosite jiems gert, tai aš jums laisnius atimsiu" (Tai ne kunigo dalykas. R.).

Kraps.

BRISTOL, CONN.

13 spalių buvo laikytas kvoterinis susirinkimas Lietuvių Ukėsų Neprigulmingo Kliubo, ant kurio buvo užkviestas kalbėti George Hull, vietinės anglų socijalistų kuopos organizatorius. Nors trumpai kalbėjo, bet nurodė už ką reikia balsuoti ateinančiuose prezidento rinkimuose. Pasakė, kad vien tik socijalistų partija gali pagerinti darbininkų buvį. Gal butų ilgiaus kalbėjęs, bet turėjo kitur važiuoti ir tapo išleistas griausmingu delnų plojimu. Išnešta, kad padaryti balsavimą (straw vote), kad išbandyti kas gaus daugiausiai balsų ant prezidento. Buvo slaptas balsavimas. Nubalsuota šiaip: Debsas 24 bal., Taftas 3 bal., Rooseveltas 1 bal. ir Wilsonas 1 bal. Nors ne visi yra piliečiai, bet pasirodė, kad labiau atjaučia darbininkų partijai, negu katrai nors iš kapitalistų.

Darbai šiame miestelij eina neblogai. Lietuviai gyvena vidutiniame sutikime, tiktai socijalistų kuopa nelabai kaip gyvuoja, nes smarkesniem veikėjam išvažiavus, viskas kuopoje apmirė.

Kliubo narys **J. M. Žvingila.**

STOUGHTON, MASS.

20 spalių čia buvo diskusijos, parengtos L.S.S. 86 kp. Diskusantai pribuvo iš Montello, Mass. Publikos prisirinko apie 60 ypatų, kuri laike diskusijų užsilaikė ramiai. Diskusijų tema buvo: Kaip nuodingas žmogui yra alkoholis. Buvo tuli iš diskusantų, kurie prirodinėjo, kad su maža praporcija vartojant alkoholį žmogui nenekenkia, bet jie likos smarkiai sukritikuoti. Iš publikos likos užklausta, ką padarius, kad žmonės nebevartotu svaiginančių gėrimų. J. Juk—nis įnešė sumanymą, kad socijalistai paduotų valdžiai protestą, kad ta uždarytų alkoholio išdirbystes. Į tai atsakė diskusantai, kad tai negalima. Visų pirmiausiai reikia visuomenę supažindinti su alkoholio blėdingumu ant žmogaus organizmo, o kada ji supras jo nuodingumą, nebevartos, ir tada išdirbystės pačios išnyks. Po diskusijų leista per balsus, ir tik 4 terados, kurie balsavo, kad alkoholis galima vartoti.

M. Raulas.

ROCHESTER, N. Y.

20 spalių buvo statyta ant scenos "Litvomanai," drama 4-rių veikmių ir vieno veiksmo "Šalaputris." Vaidino L.S.S. 7 kuopos teatrališkas ratelis. Nusisekė neblogai, tik Janulionis perdaug sau šlaunis kasė ir tankiai užpakaliu į publiką atsigrįždavo, bet rolę mokėjo gerai. Publikos atsilankė pusėtinai.

Žaibas.

Lietuviai Piliečiai!

Artinasi 5 lapkričio—diena rinkimų. Toje dienoje turi kiekvienas pilietis išreikšti savo nuomonę, jis turi nuspręsti pats, ar jis bus valdomas, ar jis pats valdys. 5 lapkričio turi paimti savo ginklą (balsavimo ženklelį) į rankas ir mokėti jį valdyti, kad juomi iškovoti sau gerovę ir laisvę.

Draugai piliečiai! Jusų likimas yra jusų rankose; jusų gerovė ir laimė yra jusų balsavimo ženklelij. Šitą žino labai gerai politikieriai. Jie žino, kad jųs galingi ir dėlto meilinas prie jusų, stengiasi jus prikalbinti visokiais meiliais ir maloniais žodeliais, kad balsuotumėte už republikonų ar demokratų partijas. Dabar(prieš rinkimus) jie vaišina jus "kvepiančiais Havanos cigarais" ir "šaltu, gardžiu alučiu," norėdami tokiu budu papirkti jus, norėdami nusipirkti jusų balsą, kad nusisukę galėtų jus pavadinti "balsuojančiais veršiais." Bet po rinkimų, jeigu tik pareikalausite geresnių darbo sąlygų, jeigu pareikalausite didesnio duonos kąsnio savo šeimynai, jeigu pareikalausite geresnės, šiltesnės skaros savo kudikiams ir žmonai — jie jus pavaišins policijos lazdomis ir kulkomis. Šiandien ateina tie vilkai pas jus avių kailiuose, bet po rinkimų jie parodys jums dantis.

Todėl, draugai ir piliečiai, nesiduokite daugiau apgaudinėti, neparduokite savo balso republikonams, demokratams ar progresistams, kurie nori jus ir ant toliau engti, bet išrinkite savo balsais tokius žmones, kurie gins jusų reikalus, kurie stovės už jus, o ne už trustus ir didžiausias kompanijas. Tokie žmonių reikalus ginanti kandidatai yra pastatyti socijalistų partijos Debsas ir Seidelis. Milwaukee, kur buvo Seidelio rėdomas miestas, ten policija neskaldė žmonių galvų laike streikų, kaip Lawrence; ten miestas neeikvojo žmonių sudėtus pinigus milijonierių kompanijų apginimui, bet žmonių—darbininkų apšvietimui ir gerovei.

Todėl, piliečiai, atiduokite savo balsus vien už socijalistų partijos kandidatus, o tie išrinkti neleis policijai daužyt jusų galvas, jie neleis kompanijoms vogti jusų turtus, jusų pinigus. Socijalistai stovi už pagerinimą žmonių buvio, už trumpesnes darbo valandas, už didesnes algas, už geresnį žmonių apšvietimą, už duonos kąsnį ir aprėdalą kiekvienam. Jie nenori "pasidalinti" turtus, bet jie nori, kad kiekvienas žmogus gautų tą, ką jis uždirba; jie nori, kad visi žmonės laimingiau ir geriau gyventų, o ne vien keletas turčių; jie nori prašalinti badą ir skurdą; jie reikalauja teisybės ir kartu gerovės visiems. —Pilieti! jeigu nori laimės ir gerovės sau ir savo kudikiams, jeigu nori teisybės, tai balsuok už kandidatus socijalistų partijos.

Jonas Petraitis.

Atsišaukimas.

So. Bostono Cukernės Darbininkų.

Jau antras mėnuo kaip pradėjom organizuotis į I. W. W. uniją. Nors daromos visokios kliutįs, tečiaus darbas eina pasekmingai ir turime viltį, kad pasiseks iškovot geresnes sąlygas. Teisybė, nors atsirado ir musų pačių tarpo keletas šnipų, kurie pasižadėjo išduot vadovus, bet kadangi aktyvišką darbą veikia unijos vadovai, tad šnipų rolė nepasekminga — jie nieko negali susekti. Nors vėliau ta unija pasieks ir kitų miestų cukernės darbininkus, bet dabar, kol mes geriau susitvarkysim, atsišaukiam į kitų miestų darbininkus, paveizdan **Brooklyno, Philadelphijos ir t.t.,** kad praneštumėt mums: **1) kokia mokestis, 2) kiek vaalndų dirba sąvaitėj, 3) ar yra unija ir kokia.** Tą sužinoję galėsim užvest artymesnius ryšius ir pasekmingiau pagerint savo buvį. Rašykit šiuo adresu:

Cukernės Darbininkams,
28 Broadway,
So. Boston, Mass.

Kodėl aš netikiu į Dievą?

ARBA TIKĖJIMO KRITIKA.

Knyga ką tik išėjo iš spaudos ir kiekvienam reikalinga perskaityt.

JEI NEŽINAI:

Kas yra Biblija? Kodėl šv. Jurgis turėjo 30 kunų? Kodėl šv. Jonas turėjo 10 galvų? Kur yra dangus ir kas yra pragaras? Kaip atsirado Dievas ir jo sunus? Kuom musų Dievas buvo seniau? Ką reiškia žydų iš Egipto išvedimas? ir tt.

Jeigu to visko nežinai, perskaityk

Kodel aš netikiu in Dievą?

Kaina tik 20c. Kas ims už $1, prisiųsim 6 egz.

☞ Perkupčiams duodame nuošimtį. ☜

Krasos ženklelių nepriimam. Reikalaudami rašykit šiuo adresu:

"KELEIVIS" 28 BROADWAY **S. Boston, Mass.**

Pasikalbėjimas Maikio su tėvu

— Gerą vakarą, vaike. Kur tu taip skubinies?

— Einu pas Agotą pasikalbėti.

— Aš nedraudžiu, vaike, nes ir aš pas mergas nueinu pajuokauti, bet tu nebuk kvailas ir neišpasakok jai visų slaptybių.

— Aš nesuprantu, ką tu nori pasakyt?

— Aš sakau, Maike, kad tu turi but vyras ir nepasakot moteriai visko to, ką tu žinai. Aš girdėjau, kad tu Agotai viską pasakai: kas kur atsitiko, ką tu manai, ką tu žinai. Taip daryt neišpuola vyrui, nes ji moteris ir tavęs nesupras. Kam da burną aušinti?

— Kodėl ji nesupras? Žinoma, jei viską nuo moteries slėpsi, nieko jai nepasakosi, tuomet ji bus kvaila, kokių yra pilni užkampiai. Tos tamsios moterįs ir vyrus priverčia pasilikt kvailais.

— Aš nesuprantu, vaike, kaip tai gali boba vyrą padaryt kvailu?

— Tu žinai, kad moterįs auklėja mus vyrus, ir jeigu jos neprotingos, tai ir mus auklėja pusgalviais. Paskui ima daug laiko ir vargo, kol pats žmogus įeina į teisingo protavimo vėžes, o kiti tokiais pusgalviais ir pasilieka. Jei moterįs butų mokinamos, jei vyras nieko nuo jų neslėptų, ką jis žino, tuomet jos liktų protingesnės ir vaikus kitaip išmokintų. Tuomet nebutų pilni teismai ir kalėjimai prasižengėlių, nebutų unijų priešų darbininkų klesoj ir pilnos karčemos girtuoklių.

— Lai moterįs mokinasi. Męs joms nedraudžiam, vaike.

— Kaip jos mokinsis, kad turto nėra, o tulos progos neturi? Čia aš kalbu apie milijonus darbininkių. Vyrai skaito, kad moteriai mokslo nereikia, todėl į mokyklą neleidžia, arba leidžia visai trumpai. Namuose vyrai nediskusuoja su moterim, nepasidalija žinojimais ir nuomonėmis. Moteriai paliekamas tik vienas kiek nors platesnis, bet biauriausiai apkvailinantis kelias — tai b a ž n y č i o s lankymas. Kiekvienas ž m o g u s turi dvasiškumą savij ir jis ieško progos jo užganėdinimui. Moteris savo tuos jausmus užganėdina bažnyčioj. Da nieko butų, jei kunigai butų kitoki, bet męs visi žinome, kad musų kunigai keikia už raštų skaitymą, už laisvą protavimą, už priklausymą į progresiviškas ir darbininkiškas organizacijas. Tokių pamokslų prisiklausę musų moterelės, pareina namo, na ir pešas su vyru ir ėda jį liežuvį pasigaląsdamos už raštų skaitymą arba į progresiviškas organizacijas prigulėjimą.

— Tegul vyrai nusispiauja, vaike, ir eina į saliuną .

— Tu žinai, tėve, kad nebuvimas namie, ypač saliuno lankymas, ištraukia tavo paskutinį turtą ir padaro iš tavęs pusprotį. Jeigu žmogui pasidaro nesmagu sugrįžt į savo šeimyną, galima sakyt, ji yra pairus. O kantrybės pas vyrą neužteks, kada jam prisieis ginčytis ir ėstis su kvaila moteria, kuri apie argumentavimą nieko nesupranta. Ji savo liežuviu ir pasielgimais priverčia vyrą mest viską kiltą ir likt vėl senų prietarų pastumdėliu.

— Manęs pati taip nevaldytų, vaike. Aš tuoj jai kailį išperčiau.

— Tai butų žvėriškumas, tėve. O ir valdžia tave už tai nubaustų, jei pati apskųstų.

— Aš tada ėst jai neparneščiau.

— Už tai irgi tu liksi apkaltintas. Bet apie maistą užsiminus, turiu pasakyti, kad pati tankiai pradeda negamint atsakančiai maisto ir kitokius prasižengimus daryt, kol tik priverčia vyrą atsimest nuo organizacijos, eit į bažnyčią ir neskaityt raštų.

— Kaip aš girdžiu, vaike, kunigai griauja šeimyniską gyvenimą, jeigu jiems pavyksta bobas sukurstyt.

— Kur jiems nepavyks, kad didžiuma moterų yra visai tamsios. Da labiau jiems sekasi atlikt užduotį per išpažintį. Jie prikursto visaip kovoti su taip vadinamu bedieviu vyru, o kartais tiesiog persiskirt liepia, nes esą vis tiek mažesnis griekas persiskirti, negu su velnio apaštalu gyvent. Taigi kunigai aiškiai griauja šeimynas, sėja tarp jų vaidus. Čia jau nekalbėsiu, kad kartais tuli kunigėliai ir kitaip da atitraukia nuo vyrų pačią.

— Tu, Maike, žinai, kad aš katalikas, bet jeigu kunigas sukurstytų mano pačią arba kitaip da su ja pasielgtų, tuomet vistiek aš jam nedovanočiau.

— Nesvarbu man, tėve, ką tu padarytum, bet aš pridursiu, kad kunigai neretai padaro iš tamsių moterėlių net vagilkas. Per išpažinti arba pamokslą pasako, kad jeigu moterįs nori, kad jų vyrai atsiverstų prie bažnyčios, kad velnias nesvilintų jų ir jų vyrų, tai reikia pirkti mišias ir duoti pinigus ant bažnyčios. Žinoma, vyras bedievis ir protingas žmogus neduos savo pačiai sunkiai uždirbtų pinigų, kad ji nuneštų juos į kunigo kišenių. Na, ir neretai pati vagia slaptai nuo vyro pinigus Dievo papirkimui. Ji nuskriaudžia savo vyrą, kudikius ir save. Pas ją išnyksta dora, kada ji ima vogti nuo savo tikro vyro. Kaip matai, vyras priverstas bus tokią pačią kada nors mest, su ja ėstis arba pats turi likti kvailu, kaip buvęs.

— Tai teisybė, Maike. Bet ką reikia daryt kad bobos nebutų tokios kvailos?

— Reikia ją mokinti, tėve. Ne viena diena išmokinsi, bet n u o l a t o s kalbėk ką pats žinai, dalinkis nuomonėmis, pratink skaityt, abelnai, laikyk moterį savo draugu, galinčiu išmokt ir protaut, o tuomet ji pati ims kalbinti tave į organizacijas ir prie vis naujasnių raštų skaitymo.

Sunaudojimas numirėlių

Prietaringi žmonės paprastai mano, kad žmogus tuojau numiršta, kaip tik jo dušia apleidžia kuną. Iš kitos vėl pusės sakoma, kad dušia tuojaus apleidžia kuną, kaip tik žmogus numiršta. Iš tokios gudrios filozofijos niekaip nesuprasi, ar dušia pirma atsisveikina su kunu ir šis jau turi paskui mirti, ar pirma numiršta pats kunas, o paskui tik dušia išsikrausto.

Tirinėjant žmogaus mirtį, mokslas seniai jau patėmijo, kad žmogus niekados taip greitai nenumiršta, kaip paprastai išrodo. Kada žmogus paliauja kalbėjęs, sustoja jo širdis, nejuda, nekvėpuoja, tai paprastai sakoma, kad jis jau miręs. Gali but, kad jo organizmas ir mirė, bet toli gražu da nemirė jo elementai. Nors žmogus butų peršautas per pačią širdį ir kristų ant vietos negyvas, tai visgi jis dar nebus visiškai miręs. Jo elementuose mirtis įvyksta labai lėtai. Kai-kurie biologai sako, kad negalima net ir pasakyti, kada žmogaus kunas galutinai numiršta. Mažutytės kamaraitės, iš kurių susideda jo kunas pasilieka vis gyvos ir gyvos.

Matydami, kad žmogaus kuno elementai taip ilgai nenumiršta, mokslinčiai pradėjo daryti bandymus, ar negalima palaikyti gyvybėj atskiras nuo kuno tulas jo dalis.

Tokius bandymus darė Rockefellerio universitete d-ras Alexis Carel, paskui Paul Bert ir Harrison Hopkinso universitete.

Pasirodo netikėtinos pasekmės. Išpiauti iš kuno raumenįs, prie atsakančio maitinimo, gali puikiai gyventi. Tolimesni bandymai parodė, kad netik gyvo gyvuno raumenįs gali gyventi atskirti nuo kuno, bet ir priepuolamai užmušto chloroformu. Mat, viso arganizmo mirtis da nenumarina taip greitai tų mažyčių kamaraičių, iš kurių susideda raumenįs.

Dabar kįla mintis, ar negalima gi butų umai mirusio arba užmušto žmogaus kuno dalių sunaudoti gyviems? Daleiskime, Jonui sulaužyta koja ir dėl tokios ar kitokios priežasties kaulas negali suaugt. Ar negalima butų jam įdėti kito kaulo, išimto iš numirusio žmogaus?

Atsimenu, nelabai seniai Hearsto laikraščiuose pasirodė d-ro Parko straipsnis, kuriame jis užtikrino, kad nėra abejonės, jog netolimoj ateitije tas bus galima.

Tokiai pasakai, rodos, nesinorėtų tikėti. Jis tiesiog nurodo, kad ateitije mokslas sunaudos numirėlius kaipo naudingą medegą sulopimui arba užmainymui nesveikų žmogaus kuno dalių. Netik numirėlių raumenįs busią sunaudojami, bet ir kaulai.

Ir štai praėjo tik mėnuo ar du, o tame pačiame "Boston Americon" pasirodė jau straipsnis, kad tas jau padaryta.

Waterbury, Conn., buvo dviejų metų vaikas, vardu Fred Scarpion, kuris nuo pat gimimo turėjo išklaipytas kojas (club-footed). Tai yra tokia liga, kuri iki šiol buvo skaitoma neišgydoma. Vaiko kojose truksta reikalingų kaulų ir jis negali jų valdyti. Bet Freduko tėvai vistiek kreipėsi pas įvairius gydytojus. New Yorko chirurgas F. H. Albee apsiėmė bandyti tą nelaimingą vaiką gydyt. Jis žinojo, kad kitokio vaisto čia nėra, kaip tik įdėti į blauzdas naujus kaulus. Reikėjo tik gauti sveikus kaulus. D-ras Albee kreipėsi su tuo tikslu į Bellvue ligonbučio vyriausybę ir ši sutiko pristatyt jam šviežiai murusį kudikį.

Mažas Fred Scorpion likos nuvežtas iš Waterbury į New York Post Graduate Hospitalį, kur d-ras Albee pats yra galva, ir čia laukė operacijos.

Už sąvaitės d-ras Albee gavo žinią, kad reikalingi jam kudikiai jau yra. Jų buvo du: bernaitis ir mergaitė, abudu tik ką numirę.

Prasidėjo žingeidi operacija. Į palaidas Freduko blauzdas įdėta mirusių vaikų kaulai, blauzdos suveržta ir taip laikyta per dvi sąvaites. Po dviejų sąvaičių bendažai atleista ir vaiko kojos buvo kaip tik reikia.

Ir nieko tame stebėtino. Kaip vieno žmogaus kraujas įleidžiama kito gįslosna, kaip vieno oda prigydoma kitam, taip ir kaulas gali but prigydytas vieno žmogaus kitam. Tik keista rodos tas, kad mirusio žmogaus kaulas galėtų prigyti!.. Bet ir tame nėra nieko tokio nepaprasto. Juk, kaip augščiau sakėme, žmogus netaip da greit numiršta, kaip mums paprastai išrodo.

Pavyzdžiui, žmogus liko perdurtas per širdį ir užmuštas. Jo ypata jau žuvo. Bet visi jo organai ir mezginiai, kurie sudaro jo kuną, tebėra da gyvi. Ir jeigu męs tuojaus paimsime dalį jo mezginių, kaulo ar ko kito, ir atsakančiai įdėsim į kito žmogaus organizmą, ji tenai gali prigyti ir gyventi.

Ir ne vien tik tas, bet paėmus tuoj mirusio arba užmušto žmogaus mezginius arba kaulus galima juos da ir padėti, ir prie atsakančios temperaturos jie gali da ilgai gyventi, pakol pasitaikys reikalas juos kur nors sunaudoti. Žinoma, čia kalbama tik apie tokius žmones, kurie miršta sveiki, kaip tai nuo sužeidimo, mirę nelaimėse ir t.t.

Kaip matot, mokslas ir numirėlius sunaudos.

Esem.

Vokietija turi pleną davimui savo daktarams vienos dienos sąvaitėj pasilsiui.

Pittsburge akliems žmonėms yra duoti polcijos švilpiai, kad jie galėtų pašaukt policiją į pagelbą, kada jiems reikia pereit skersai gatvę.

Patrijotizmas ir Militarizmas.

Pasakyk kokiam nors patrijotui, kad militarizmas yra kenksmingas liaudies gerovei, tai jis tave bepročiu išvadins. Suprantamas daiktas, jis argumentuos, jog be militarizmo negali buti ramybės. Bet kokis tai besąmoniškas supratimas! Juk militarizmas guvuoja šimtai - tukstančiai metų, vienok ramybės ir sandaros da niekur neįvykdė. Ir kaip jis gali taip padaryti, kadangi iš pat pradžių patekęs į militarizmo bangas jaunikaitis buna mokinamas, kaip "smarkiai" "kirsti" ir "durti", kaip "gerai" "pataikinti" O juk žinome gerai, kad militarizmas nėra dėl to užlaikomas ir praktikuojamas, kad šaudyti žvirblius ir badyt meškas. Visai ne! — Jisai yra tik dėl to, kad šaudyt ir kapoti ponams vergaujančius darbininkus ir, tokiu budu, palaikyt nuožmumą ir kelti liaudije didžiausią, kruviniausią betvarkę.

Militarizmo eilėse esančių darbas netik dar yra begalo priešingas etikai ir dorai, bet sykiu jis yra vergiškas ir pavojingas. Jau iš to aišku, kad turčių klesa niekados neina karės laukan. Visokie dykaduoniai sau ramiai sėdi rumuose ir svajoja apie gausius turtus, kuriuos darbininkų klesa bekariaudama jiems suplėš. Čia išeina, kad patrijotai myli tiktai save, o kaip savo pavergtų tautiečių, reiškia tos pačios tautos darbininkų, taip ir kitų tautų darbininkų visai nepaiso. Patrijotai visados sako: "Lai darbininkai kariauja, lai jie skerdžiasi; jų pralietas kraujas atneš mums didžiausius lobius ir garbę!"

Iš šito matome, jog ponai patrijotai yra didžiausi saumyliai, egoistai, priešai altruizmo, t. y. meilės artimo. Herbertas Spenceris kuotikriausiai p a s i e l g i a duodamas patrijotizmui sekančia definiciją: "Kaip didelis aš esu, o kaip mažas tu esi." Šita definicija labai daug ką reiškia ir kiekvienam gana lengvai gali buti suprantama. Juk štai lietuvis-patrijotas visad sakys: kaip mano tėvynė yra garsi; kaip aš jaučiuosi dideliu žmogum budamas lietuviu. O kasgi ta lenkų tėvynė? Tai bailių žemė. O kas tas lenkas? Tai visai menkas žmogutis prieš mane narsų milžiną-lietuvį. Bet lenkas patrijotas štai ką pasakys: mano tėvynė— Lenkija — tai bent garbinga žemė. O męs lenkai, tiek sykių išpėrę miškiniams lietuviams kailį, esame narsiausi žmonės, juo labiau, kad męs ir šiandien apsiautę tautiška vėliava kariaujame, t. y. apsiginklavę grėbliakočiais skaldome pagoniškiems lietuviams galvas, žinoma, tik ne ant karės lauko, bet bažnyčiose, kur net pats Dievas mato mųs patrijotišką narsybę. Jeigu patrijotai vis dėl tėvynės pagerbimo ir meilės šiaip daro, tai prie Spencerio definicijos reikia pridurt: Patrijotizmos — tai biaurus įrankis platinimui neapykantos draugijoje.

Bet jųs, vargšai darbininkai, kurie sutveriate ir palaikote militarizmą, ar nors sykį pamislijote, dėlko turčių klesa vadinasi dručiausiais patrijotais? Dėlko turčių klesa pašėlusiai garbina tautišką vėliavą ir tankiai ją užkaria ant savo rumų? dėlto ,kad turčiai iš patrijotizmo turi d i d e l į pelną. D ė l t o, kad patrijotizmu apmuilina darbininkams akis, dėl atsargesnio savo kruvinų, biaurių darbų užslėpimo nuo darbininkų klesos akių apsidengia tautišką vėliava. Atsiminkit, darbininkai, kad Morganas, Carnegie, Rockefelleris ir daug panašių milijonierių laiko patrijotizmą savo kišenėse. Jiems patrijotizmas, tėvynė ir tėvynės apginėjas — militarizmas yra begalo reikalingas ir naudingas. Nes jeigu jųs išalkę, darbininkai, sukilsite prieš savo siurbiką-poną, tai anas tuoj apsistatys milicija, kuri kuouoliausiai gins pono reikalus; jeigu kapitalistas turi savo fabrikas kitose šalįse, tai jam reikalinga kariumenė, idant su jos pagelba pagązdinti ten esančius kapitalistus, kad anie neapsunkintų jo išlygos konkuruodami; jeigu nekuri šalis pakeltų muitus, tad musų ponams butų didelis nuostolis, užtai jiems reikalinga kariumenė, idant pagrumot savo priešams.

Dabar aišku, kaip diena, kad patrijotizmas ir militarizmas yra turčių klesos įrankiai. Patrijotizmas ir militarizmas — tai turčių klesos gerovė, o darbininkų klesos verguvė!

Taip, turčiai turi naudą iš patrijotizmo ir militarizmo, bet ką jųs, darbininkai, turite? Ką gero sulaukiate iš patriotizmo ir militarizmo jųs, motinos? Juk kada jųs auginate mažulėlius, kada jųs vargstate, niekas tuomet neateina pas jus, idant patirt, ar jųs sunelis, turi kuo rėdytis ir ką pavalgyt, ar turite kuomi jį apdengti ir kur paguldyt; niekam tada apie tai nerupi. Bet... kada jusų sunelis užauga, kada jis dirbdamas galėtų palengvinti j u s ų sunkų gyvenimą, tada... ateina pas jus apsiginklavę žmogžudžiai — tai patrijotų gerbiamieji kareiviai, išplėšia iš jusų rankų tą niekuo nekaltą jaunikaitį ir... išveža į patrijotišką žmogžudžių mokyklą. Ten išmokina jį, kaip žudyti savo artimą, kaip neapkęsti tų išalkusių žmonių, kurie trokšta pasiliuosuot iš ponų verguvės.

Dabar, jeigu jųs, motinos ir tėvai, budami kapitalistų verguvėj, negalėdami ilgiau kentėti, sukįlate prieš savo išnaudotojus, tad budeliai užsiunčia ant jusų,— nepaisydami net jusų senatvės, nė vargų, — burį išmokintų muštis kareivių ir tie šaudo jus... Jusų tikri sunųs perveria jums krutinę, prie kurios juos glaudėte... penėjote juos... Ką jųs dabar galite pasakyt? Ką turite kaltint? Ne ką daugiau galite kaltint, kaip tik patrijotizmą ir militarizmą. Ne ką daugiau galite pasakyt, — jeigu da galite sakyti, jeigu da jusų širdis plaka, — kaip tik: **šalin su žmogžudžių išmislu — patrijotizmu ir militarizmu!** Šalin su patrijotiškai-militariškomis mokyklomis, kuriose jaunus, nekaltus jaunikaičius paverčia net į to laipsnio žmogžudžius, kad jie nesidrovi žudyt savo motinas, tėvus, brolius, sesutes, draugus ir drauges.

K. Šeštokas.

New Yorko moterų amatninkių unija praneša, kad ji išrinkus komitetą vedimui kovos už įvedimą 54 valandų darbo sąvaitės moterims New Yorko valstijoje.

Mano patėmijimai.

ŽODIS PRIEŠ SOCIJALISTUS.

Talpiname šį straipsnį vien tik dėl to, kad jame išreiškiama tikinčiojo žmogaus nuomonė, ir tai prieš socijalistus. Nors abelnai straipsnis buvo silpnokas, vienok vietomis yra ir gana gerų minčių. Visas silpnasias vietas išleidžiam, paliekam tik tvirtesnius užmetinėjimus, ant kurių žemiau duodam ir atsakymą. **Red.**

Pereitam "Kuniginiam" "Kel." numerije tilpo p. A-vo straipsnis "Kunigams."

Visupirmiausia jis išbara kunigus, kad tie nėjo į debatus su socijalistais; toliaus nurodo, kad kunigai savo mokslą remdami pasakiškaja senove, neturi nieko reališko, kuomi galėtų prirodyti socijalizmo blogumą. Toliau nurodo, kad kunigai persekioja socijalistus, keikia, liepia mušt, iš burdo išvaryti ir t. t. Man rodosi, kad čia privatiškas dalykas kunigų su socijalistais. (1). Jei socijalistai niekina kunigus, kišasi į ne savo, t. y. tikėjimiškus dalykus, tai kunigai atmonija. Juk po šventai teisybei, lietuviški socijalistų kalbėtojai nė vienų prakalbų nepasako, kad neužkabintų kunigų bei tikėjimo, o kartais ir Dievo, na ir ar norėtumet, kad kunigas iš sakyklos pagirtų už tai? Jei taip, tai jis nebutų kunigu. Socijalistams nereikėtų kabinti nė kunigų, nė tikėjimo, o tik gvildent draugijos surėdymą, tada ir kunigai aptiltų (2). Štai ir p. A. nurodo, kad tiki tik tamsunai ir kad socijalistai blaško minias tikinčiųjų, ir su laiku neliks... Netiesa, kad socijalistai blaško minias tikinčiųjų! Kunigai patįs tą daro: jie tvirtina žmonėms, kad bažnyčia negera, jeigu jos neužrašysi airių vyskupui; šliubas negeras be $25; krikštas negeras be $5 ir t.t.. Bet jeigu tik ateitije kunigai persimainys ir apsieis su žmonėmis taip, kaip civilizuotų tautų kunigai, tada tikinčiųjų minia pasididins. Taipgi negalima sakyti, kad tik tamsunai tiki, o apšviestunai netiki! Manau kad ir p. A. persitikrino, kad tuli universitetą pabaigę, o vienok tikėjimą užlaiko ir gatavi galvą padėt už jį; taipgi yra tokių, kurs tik "skerdžiaus" mokyklą išėjęs, o netiki į Dievą; o kada paklausi, iš kur tu žinai, kad nėra Dievo, atsakys: "Ar tu neskaitei geografijos?" Tokios pliovonės, kaip kad socijalistai geri, katalikai negeri, arba — katalikai geri, o socijalistai negeri yra grynai vaikiškos.

Kol žmonės žiurės viens į kitą ne kaipo į žmogų, o tik į partiją arba tikėjimą, tolei nebus gerovės. Ar gali socijalistas buti geru žmogum, jeigu yra pasileidėliu? Ir vėl, ar gali buti geru žmogumi katalikas, jeigu jo pasielgimai biauruș? Niekuomet ne! Partija ir sekta nepadarys žmogaus geru, jei jis tokiu nėra. Tegul jis bus kunigas, vyskupas arba prastas vargdienis, bet jeigu jis yra šelmis, tai ir bus juo.

Taigi, jei Amerikos tuli (o kad ir visi) lietuvių kunigai negeri, tai nereikia kelti kovą prieš tikėjimą, kad tikėjimas negeras — tik kunigai negeri! Na, o lietuviški kunigai — tai ne tikėjimas, taip kaip lietuviški socijalistai negali pasivadinti socijalizmu. Kad socijalizmas remiasi ant fundamentališkų tikėjimo tiesų, tai neužginčijamas dalykas. Štai Kristaus žodžiai. "Mylėsi V. Dievą savo iš visų jiegų ir mislių savo, o artimą savo kaip pats save." Socijalizmas irgi remiasi ant meilės artimo, ir todėlei kitų tikėjimų kunigai remia socijalizmą ir skelbia savo bažnyčiose (3). Socijalizmas negriauja jokio tikėjimo, vien tik įveda ekonomiškąjį ir politiškąjį pagerinimus; jis naikina barbariškumą ir veda žmones prie vienybės. Ir kada žmonija tą supras, tada socijalizmas ir gyveniman galės įvykti. Bet kolei socijalizmas bus skirstomas į įvairias vadų frakcijas, tolei nebus gero, nors jis ir įvyktų.

Paimkim tik faktus iš senesnių ir naujesnių atsitikimų: Francuzijoj sukilo žmonės prieš nedorus valdžios pasielgimus, numetė ją šalin, atmetė tikėjimą—o ar pasigerino darbininkų buvis? ar ne tas pats skurdas, kaip ir kitur? Meksikoj neseniai numetė įkerėjusį prez. Diazą per didelę kovą ir uždėjo Maderą... Ar pasigerino žmonių darbininkų padėjimas?? Ne! Štai jau ir vėl kova! Vėl praliejimas kraujo! O kaszin, ar bus geriaus, jeigu revoliucijonieriai laimėtų? Gal reikėtų trečios ir ketvirtos revoliucijos. O keno kraujas liejasi, keno galvos krinta! Vis darbo žmonių! Jiems vadai šaukia: "Supraskim, sukilkim ir žengkim pirmyn, o po tam rojų turėsim." Gauna rojų, ale ne visi!.. (4).

Todėl aš manau, kad lietuviams socijalistams laikas pamesti kovą su kunigais, o vieton to rašyti į laikraščius ką naudingesnio vargdieniui-darbininkui: kaip ir kokiu budu tapti šios šalies piliečiu, ką tas reiškia ir kokią naudą atneša; kaip valdytis draugijose ir kaip naujas pradėti, kaip tverti kooperacijas ir t.t. Patiems gi socijalistams irgi vertėtų kokią nors socijalistišką pradžią parodyti. Padėkim sau, kad 1000 socijalistų sudėtų po $5.00 kožnas, tai jau pasidarytų $5,000. Su tais pinigais galėtų kur mažesniuose miesteliuose uždėti krautuvę, paskui galėtų kitą, trečią ir t.t. Čia jau nė kunigai negalėtų užmesti; o jeigu ką ir sakytų, tai visuomenė suprastų, kame teisybė, nes dabar jau netaip lengva žmogų apgauti (5).

Kad pametus kovą su kunigais socijalistai geriau bujotų, tai jau iškalno galima spėti. Štai pavyzdis: keli metai atgal New Havene buvo gana didelė socijalistų kuopa ir gerai stovėjo: tankiai parengdavo prakalbas, diskusijas ir t.t. Vieną gražią dieną, galima sakyt, paskutinę, parengė prakalbas ir pakvietė p. Antonovą. Šis kalbėtojas nupasakojo neblogai, tik gerokai davė pipirų kunigams, tikėjimui ir pagalios privedė: "Ateis socijalizmo laikas ir tokis p. Rooseveltas eis kasti anglių; męs tada dirbsime sykiu su juo." Nuo to laiko, žmonės vis laukė, kaip žydai mesijošiaus, kada tas ateis, o socijalistai išsiskirstė ir kuopa pairo, kad nė "Valingfort'o misijonieriai" negalėjo atgaivinti (6).

Žmonėms nereikia kardo, nereikia rustų žodžių, vien tik vienybės ir taikytis vieniem su kitais — jei kįla kokie nesusipratimai. Kas Juozui galvoj, jei Jonas pasninkauja, poteriauja ir duoda ant bažnyčios? O kas vėl Jonui rupi, kad Juozas to nedaro? Jonui ir Juozui priguli tik rupėti, kad kur geresnį darbą gavus; kaip geriaus pragyventi, apsirėdyti ir t.t. Kol to klausimo neužbaigs ir Jonas su Juozu pešis, tolei nebus ant žemės gero, tik skurdas ir nelaimės, nes jei du pešasi, tai trečias iš to naudojas. Jei męs darbininkai pešamės už tuščią maišą, o perlus paliekame, tai kapitalistai tuos perlus surenka (7).

J. T. Kazlauckas.

ATSAKYMAI ANT PATĖMIJIMŲ.

(1). Ne, tai neprivatiškas dalykas, o vieša agitacija prieš socijalistus, kurie veda darbininkus prie išsiliuosavimo. Todėl tokia agitacija yra kenksminga visai darbininkų luomai.

(2). Netiesa. Socijalistai išpradžios tikėjimo visai nekliudė, bet bažnyčia pakėlė prieš juos kovą. Tai tokis jau konservatizmo gaivalas, kuris kiekvienai naujai idėjai visuomet buvo ir yra priešingas. Juk nereikia užmiršti, kad ant laužo ji degino tuos žmones, kurie skelbė, jog žemė apskrita. Ir jeigu jos galybė nebutų taip nupuolus, tikėkit, kad šiandien ji taip pat degintų ir socijalistus. Su tokiu mokslo ir pirmyneigos priešu privalo kovoti netik socijalistai, bet kiekvienas protaujantis žmogus. Bet nereikia manyti, kad tuo pačiu žygiu reikia kovoti ir su tikėjimu. Tikėjimas yra asmeniškas žmogaus dalykas ir socijalistai jo visai nekliudo; jie da protestuoja prieš valdžią, jeigu tokia varžo kitų tikėjimų laisvę. Tą kiekvienas galėjo matyti laike revoliucijos Rusijoj.

(3). Čia jau pats autorius nurodo, kad lietuviški kunigėliai net Kristaus mokslą mindžioja, kovodami su socijalizmo judėjimu.

(4). Kova už buvį, tai gyvenimo pamatas. Nereikia čia manyti, kad ją sukelia socijalistai. Prie jos verčia gyvenimo aplinkybės. Ir kur męs nepažiurėsim, visur siaučia kova: didelė žuvis prarija mažąją žuvį; liutas sudrasko avinėlį; vanagas gaudo kregždę. Vabalas kovoja su vabalu, o žmogus — su žmogumi. Kaip matot, kova eina vandenije, ore ir ant žemės. Nelabai seniai da ir dievai kovojo tarp savęs, o arkaniuolas su šėtonu da ir šiandien nepaliauja kovojęs. Kaip tad galima norėti, kad prispaustas žmogus nepakeltų kovos prieš savo prispaudėją? Ir ką tik jis turi įgijęs, tai vis jo kovos vaisiai. Francuzijos buržuazija prispaudė liaudį ir ši pakėlė revoliuciją ir įsteigė republiką. Ir netiesa, kad dabar Francuzijos darbininkams negeriau. Niekur darbininkas neturi tiek laisvės, kaip Francuzijoj, kur prieš revoliuciją visai jos nebuvo. Kova, matote, reikalinga. Meksikos žmonėms daėdė Diazas ir jie jį numetė, o pastatė Maderą, o kada jų vadovas Madera juos apgavo, jie sukilo ir prieš jį. Paskirs jie trečią, ketvirtą ir penktą. O jeigu ir tie jiems bus negeri, jie numes ir tuos. Taip ir turi but. Tiesa, tas reikalauja daug kraujo, daug aukų, bet žmonės ant to nepaiso. Tas parodo, kad prispausti jų negalima. Ir pakol bus prispaudėjai, kova tarp žmonių nesiliaus. Jeigu žmogus nekovotų, jam uždėtų jaučio jungą arba pakinkytų vežiman.

(5) Tokias kooperativiškas krautuves galima butų socijalistams tik tuomet užlaikyti, kada krautuvės apielinkėj butų užtektinas skatlius socijalistų vartotojų. Šiandien gi socijalistai gana reti, o be jų krautuvė turėtų bankrutyti. Ne tiesa, kad kunigai prieš tai nieko neturėtų. Kaip dabar jie niekina per pamokslus visas pirmeiviškas draugijas ir laikraščius, taip jie tuomet agituotų prieš socijalistų krautuves. Jie net nesigėdytų tamsiems savo parapijiečiams pasakyt, kad tenai dešros ir bulvės yra bedieviškos, ir kas nusipirkęs jas valgys, tam dangaus vartai ištolo jau bus uždaryti. Bet daleiskime, kad kunigai ir nevarytų priešingos agitacijos, tai visgi ne darbininkams su kapitalistais konkuruoti. Trustai šiandien suaugę į tokią galybę, kad jie milijonines kompanijas suėda, kad prašalinus sau iš kelio kompeticiją, o ką jau kalbėt apie tokią $5,000 vertės skurdžių draugijėlę! Juk ji prieš tokį mėsos trustą tiek reiškia, kiek prieš slonių uodas. Ir jeigu dar šiandien kas gali užlaikyti tokią krautuvėlę šalia stambaus kapitalo, tai jis daugiau da skursta, negu fabrikos darbininkas. Bet daleiskime ant galo, kad stambus kapitalas tam ir nekenktų, tai visgi darbininkams nėra reikalo tverti naują vaizbą ar pramonę, kuomet jie turi jau seniai tą viską gatavai sutvėrę, tik lieka jiems paimti tą iš kapitalistų rankų.

(6). Męs negirdėjom ir todėl tikrai nežinome, ar p. Antonovas taip kalbėjo ar ne; bet daleiskime, kad ir kalbėjo, tai visgi męs da nematom fakto, kad dėl tos kalbos butų pairus minėta kuopa. Pairimo priežastimi greičiausia bus narių apsileidimas. Kuopos krinka netik New Havene, o ir kitur, kur p. Antonovas prakalbų visai nesakė; tuo tarpu po prakalbų tankiai susitveria naujos kuopos. Jeigu N. H. kuopa turėjo jau pairti, tai vistiek ji butų pairus, kad ir koks kunigas butų jai prakalbą pasakęs. Taigi p. Kazlaucko tvirtinimas, kad paliovus kovoti su kunigais socijalistams geriau sektųsi, neturi jokio pamato.

(7). Su tuo męs sutinkam, bet nesutinka patįs katalikai. Juk už tai socijalistai daugiausiai ir keikiami, kad jie rečiau eina bažnyčion ir valgo dešrą, kada kunigas liepia valgyt tik silkę. Ir iš viso p. Kazlaucko straipsnio išeina, kad visgi kunigai yra kaltesni, o ne socijalistai.

Pajieškojimai

Sirata pajieško savo motinos.

Paliko mane Velykų Subatoj, sveria 400 svarų, bet pasidavus kad sveria 512 svarų. Gimus Amerikoj ir neišrodo į lietuvę, moka 4 kalbas ir sakos, kad gimus Francuzijoj. Neseniai buvo Plymouth, N. H. Su ja eina kartu vyras su viena ranka ir rodos kita moteriškė 3 pėdų augščio — jie eina nuo miesto lig miesto ir už pasirodymą po 5c. Ji vadinasi Fat Emma ir Baby Emma. Kas apie ją man praneš, gaus 5 dolerius dovanų. [45]

Miss Eva Kočiuniutė,
40 Woodbridge st., Hartford, Conn.

Pajieškau Jono Staugaičio ir jo sesers Marcelės, Suvalkų gub., Naumiesčio pav., Bublelių kaimo. Kas apie juos žinot, meldžiu pranešti šiuo adresu: (44)

Thomas Varnaitis,
4908 Northcote ave., E. Chicago, Ind.

Aš Ona Vilčinskienė pajieškau savo vyro Juozapo Vilčinsko, Vilniaus gub., Trakų pav., Kanavos val. ir sodžiaus. Jau 12 metų kaip Amerikoj, nežinau ar jis gyvas ar miręs, todėl tegul atsišaukia jis pats arba jai kas nors apie jį žino, meldžiu pranešti už ką busiu didei dėkinga. Aš atvažiavau ką tik iš Lietuvos. [45]

Ona Vilčinskienė,
24 Prentary st., Providence, R. I.

Pajieškau brolio Martino Bekerio, Kauno gub., Šiaulių pav., Pašiaušių kaimo. Septyni metai kaip Amerikoj. Pirma gyveno So. Bostone, paskui išvažiavo į Chicago, Ill. Kas apie jį žino, arba jis pats, teiksis suteikti jo antrašą. Taipgi pajieškau ir Juozo Bekerio. [44]

Petras Bekeris,
6 Tilston st., Hyde Park, Mass.

Pajieškau Antano Balsio ir Vinco Stankevičiaus, Suvalkų gub., Naumiesčio pav., kaimo Meištų. Girdėjau buk gyvena Kanadoj. Kas apie juos žino, meldžiu pranešti. [44]

Franciškus Kazemėkaitis,
4861 Northcote ave., E. Chicago, Ind.

Pajieškau merginos apsivedimui nuo 19 iki 24 metų, laisvų pažiurų. Merginos, norinčios arčiau susižinoti, malonėkite kreiptis šiuo adresu, kožna gausit atsakymą. [45]

M. S.,
P. O. bx 144, Pittston, Pa.

Pajieškau Juozo Misevičiaus, Kauno gub., Raseinių pav., Laukų parap., Daugutėlių sodžiaus. Aš buvau Lietuvoj, kaip jis išvažiavo į Ameriką, dabar aš atvažiavau ir nežinau kur jis yra. Jei kas žinote, meldžiu duoti žinią šiuo adresu: [44]

Antanas Galdikas,
4908 Northcote ave., E. Chicago, Ind.

Paieškau brolio Tavadoriaus Basevičiaus, Kauno gub., Telšių pav., Vaznių volosties, Pavandenių parap.; 3 metai kaip apleido Pittsburgą ir nuo to laiko negaunu jokios žinios. Turiu daug svarbių reikalų, todėl jis pats lai atsišaukia arba kas žino ar jis gyvas ar miręs, meldžiu pranešti.

Aleksandra Basevičius,
346 Harmar st., Pittsburgh, Pa.

Pajieškau savo brolio Povilo ir tėtušio Rasimavičiaus, Pandėlio vals., Raikėnų kaimo, Kauno gub. Brolis 9, o tėtušis 4 metai Amerikoj, jokios žinios nuo jų negaunam. Širdingai meldžiu atsišaukti ar jiems patiems, ar kas kitas gal malonės suteikti apie juos žinią. Mano adresas toks:

Kauno gub., Vilkmergės pav.,
Kupiškių pačtos,
Petrusė Rasimavičiutė.

Pajieškau Juozo, Antano, Jievos, Zofijos ir Barboros Verpečinskų, Kauno gub., Raseinių pav., Giržadų kaimo. Kas apie juos žino, teiksis duoti man žinią.

Ona Klesmantienė,
408 N. 10th st., Springfield, Ill.

Pajieškau draugo M. Šukio, Mešiesku kaimo, Vilkmergės pav., Kauno gub. Man butinai reikalinga su juom susižinot, nes gavau laišką nuo jo brolio iš Lietuvos. Jis pats arba kas apie ji žino malonėkite pranešti šiuo adresu:

J. Klekunas,
P. O. Bx 8, Endicott, N. Y.

Pajieškau tėvo Juozo Kalvaičio, 20 metų kaip Amerikoj, Suvalkų gub., Marijampolės pav., Kvietiškių gmino. Meldžiu atsišaukti šiuo adresu:

J. Kalvaitis,
P. O. Bx 102, Gillespie, Ill.

Pajieškau Ignoto Džiovalo, Kauno gub., Vilkmergės pav., Alenių sodžiaus. Pirma gyveno Beaver Dam, Wis. Pajieškau da ir K. Vilkevičiaus, kuris pirma gyveno Chicagoje. Kas apie juos žino ,teiksis man suteikti jų antrašus.

J. J. Dziowal,
3 Elm st., Lawrence, Mass.

Pajieškau draugų Krisiaus ir Samuliaus Kutrų, kuriedu du metai atgal gyveno Beloit, Wis., paeina iš Kauno gub., Panevėžio pav., Papilio parap., Sniutiškių kaimo. Jie patįs ar kas kitas malonės pranešt šiuo antrašu:

George Lapenis,
P. O. Bx 51, Lead, So. Dakota.

Pajieškau Elzbietos spirkaičiukės, Kauno gub., Panevėžio pav., Čipenų vals., Kupreliškių parap., Šlegerikų kaimo; girdėjau, kad gyvena Lawrence, Mass. Prašom pranešti man, kas apie ją žino ant šio adreso:

J. P. Jodeika,
W. Broad st., Burlington, N. J.

Pajieškau brolio Kazimiero Gedemino, Kauno gub., Šiaulių pav., Triškių parap., Atonų kaimo. Aš dabar tik iš Lietuvos atvažiavau ir norėčiau su juom susižinoti. Jis pats ar kas kitas malonėsite atsiliepti šiuo adresu:

Julijonas Gedminas,
52 Orr st., Pittsburgh, Pa.

Pajieškau švogerio Konstanty Pesiuch iš sodžiaus Woldziki, Lugomawiczi vol., Vilniaus gub.

Juzef Wiciny,
Box 45, Uxbridge, Mass.

Pajieškau Petro Vaivudo, pirmiau gyveno Springfiel, Mass. Mudu persiskyrėm 4 metai atgal So. Bostone. Meldžiu jo paties atsišaukti arba kas apie ji žino teiksis pranešti, nes aš turiu jam pranešti labai svarbų dalyką. [46]

Antanas Tautkevičius,
108 Bellevue ave., Montello, Mass.

Pajieškau apsivedimui merginos, kad mokėtų rašyti ir kad nebutų senesnė per 28 metus ir geistina, kad butų geltonplaukė ir linksmos išveizdos. Duosiu kiekvienai atsakymą, kuri man prisiųs savo paveikslą.

J. S. D. L.,
102 Spruce st., Aurora, Ill.

Pajieškau brolio Pranciškaus Šaitinio arba Antanavičiaus, Suvalkų gub., Naumiesčio pav., Griškabudžio parap., Apie 30 metų Amerikoj. Turiu svarbų reikalą tau pranešti, todėl malonėk atsišaukti arba kas kitas teiksis pranešti šiuo adresu:

Vincas Antanavičia,
273 Wilbur st., Scranton, Pa.

Pajieškau draugo Augusto Sapelio, Vilniaus gub., Svinčėnų pav., Disnos kaimo. Pirma jis gyveno Grand Rapids, Mich. Meldžiu atsišaukti, nes turiu svarbų reikalą.

J. Vecera,
416 Ogden ave.,. Aurora, Ill.

Pajieškau Onos Rožgaitės, Kauno gub., Telšių pav., Ilakių val., Aršvos kaimo, pusantri metai kaip Amerikoj, gyveno Brooklyn, N. Y. ir nežinau kur dingo. Meldžiu jos pačios atsišaukti arba kas žino apie ją malonėkite pranešti šiuo adresu:

Juozapas Dapšauskas,
21 Bridge st., Brooklyn, N .Y.

Šiuomi pranešu visoms merginoms, kurios nevedę o norite gauti gerą vaikiną, meldžiu kreiptis pas mane, tik nesenesnės per 30 metų, bent kiek laisvų pažiurų ir švelno budo, nes aš manau tikrai apsivesti. Aš esu amatninkas, uždirbu gerai ir sutikime galėtume gražiai gyventi, ugio esu 6 pėdų, sveriu apie 200 svarų. Norinčios merginos susipažint su manim kreipkitės laišku įdėdamos savo paveikslą, o jųs gausite atgal. [45]

M. J. Laurinavičius,
383 Hastings st.
Vancouver, B. C., Canada.

REIKALINGAS ZECERIS

Prie 5 metų senumo aikraščio. Kas da yra nematęs, lai prisiunčia 10c. o gaus porą numerių dėl pamatymo. Adresuokit:

"AMERIKOS LIETUVAITĖ,
Box 125. McKees Rocks, Pa.

PAJIEŠKAU AGENTŲ

Kas norit užsidirbti vakarais po keletą dolerių, reikalaukit informacijų ir katalogo prisiųsdami už 2c. krasos ženklelį atsakymui. [45]

THE STRUPAS CO.,
Photo Gallery,
123 Ferry st., Newark, N. J.

Draugysčių Reikalai

PUIKUS TEATRAS ir PAVEIKSLAI

Cambridge, Mass. Lietuvių Ukėsų Kliubas parengė lietuviams gražų vakarą, kuris atsibus pusė po 7 vakare, **2 lapkričio, (November)**, subatoj, po **No. 826 Mass. ave., prie Central sq. Y. M. C. A. Bldg.** Bus sulošta viename akte drama **"Salemono Sapnas."** D-ras Geo. Tupper turės apie Lietuvą iliustruotą paskaitą. Dainuos lietuviškas choras, bus monologai, eilės ir muzika. Da tokių puikių veikalų niekad nebuvo. Todėl kviečiam lietuvius kaip iš Cambridge taip ir iš kitur. Įžanga dykai.

Kviečia **KOMITETAS.**

Chicagiečiams Naujiena!

Dramatiškas Ratelis L. S. S. kuopų Chicagoje statys pirmą syki scenoje garsaus rusų rašytojo M. Gorkio 4 aktų dramą **"ANT DUGNO." Nedėlioj. 10 Lapkričio (November),** 1912. Svetainėje C S. P. S., **1126 W. 18 gatvė, arti Centre ave.** Pradžia lygiai 8 val. vakare, svetainė atsidarys lygiai 7 val. **Įžanga 25 c. ir augščiau.**

Jei nori pamatyti kaip žmonės gyvena ant pat gyvenimo dugno, jei nori pažinti jų sielą, jų ilgėsius ir kančias — tai atsilankyk ant šito perstatymo. Tokio įdomaus ir pamokinančio teatro lietuviai da neturėjo, taigi nepralieskit progos. [44]

Kviečia **KOMITETAS.**

Draugystės, kurios prisiunčiat apgarsinimus balių, meldžiam atkreipt atidą, kad už vieno colio vietą, tur apmokėt 50c. už kožną patalpintą kartą. Kitaip nepriimam arba sutrumpinsim ant tiek, kiek bus apmokėta.

HUMORISTIKA

Vyrai ir leidės — visi šarap!

DŽIAN BAMBA sako spyčių.

"Žmogus gyvena ne viena tik duona, bet ir kitais tinksais," sako šventas raštas, ką Dievas su pirštu ant smėlio parašė. Ir baigat tas yra tru, ba taip buvo ir su Džianu Bamba. Aš esu biznieris, kypinu forst klas saliuną ir turiu daug kostumerių, ale kaip tas sanavagišius mane aną sykį suareštavo, tai nė vienas kostumeris neatėjo išbėluot. Sėdėk, Bamba, džėloj ir giedok "Kas nor panai Marijai služyti..." Dac rait. Frentų neturiu — ir niekas apie tave nekėrina, nors tu buk geriausis žmogus. Jesary. Taigi prie švento rašto reikėtų da pridėti ir tokį pasakymą: "Žmogus gyvena netik su kostumeriais, ale ir su frentais." Ir ai beč jur laif, kad Dievas padarė didelį misteik, kad jis taip neparašė.

Ale šitas svietas yra taip jau sufiksytas, kad kožnas žmogus turi turėt kokį nors trubelį. Ot ir eselų prezidentas, rodos, tokios didelės sosaidės galva, o atvažiavo į Mesičužę spyčių sakyt, ir pulicistai tuoj nutarabanijo į pulisteišį. Ligšiol ir Džian Bamba buvo prezidentu sosaidės ščėslivos smertės, ale ant nekst mitingo resainysiu. Nevermor. Žmogus turi ir taip visokių trubelių. Kartais važiuojant ant vekeišino tave suraština, kaip tai atsitiko su manim aną sykį. Taigi dabar apie šitą ir pakalbėsim. Pasakysiu, koks buvo Džian Bambos vekeišino finiš.

Kaip paleido iš džėlos, į kontrus važiuot buvo jau peršalta. Keidi sako:

— Sei, Džian, važiuokim geriau į tijatrą muvink pikčių pažiurėt.

— Aš ne beibi, sakau, muvink pikčių nenoriu. Jei važiuot, tai važiuot į regle tijatrą, kur monkes parodo.

— Orait — sako mano leidė — vistiek tik sykį gyvensim, o daugiau matysim, daugiau žinosim.

— Šiur — ir gerų fonių pamatysi ir niekas ten tavęs nesureštys, ba ten čyp publiką neina, tik visi biznieriai.

Ir kaip tarėm, taip padarėm.

Buvom netoli jau nuo tijatro, kaip ant saidvoko boisas užstojo man kelią:

— Mister, buy a ticket for the show!

— Amač? — paklausiau.

— They are 50 cents, but I'll sell you for 25.

— Orait — sakau — gimi tu.

— Two of them?

— Jesary!

Padaviau fifti senc ir sakau Keidei:

— Matai, kaip žmogus biznieris, tai visur gali uždirbt.

— Aš už tai su tavim, Džianuk, ir ženijausi, kad tu tokis smat.

Ir taip kalbėdami priėjom prie tijatro durų. Tenai stovėjo toks ponas, ką apžiuri visų tikietus, ir įleidžia visus insaid ant šio.

Padaviau ir aš savo tikietus. Jenglikas apžiurėjo ir sako:

— Your ticket, please!

— Vactumaru? — sakau — ju gat mai tikec!

Jis pašeikino galvą ir sako: no gut.

Keidi aiškina:

— Mister, dis is orait, mai Džian pei fifti senc.

O jis sako, ai donkėr, ir liepė mums muvytis nuo durų, kad neužteršt žmonėms kelio.

Suradau pulicmaną ir sakau, kad jie mane neleidžia į tijatrą. O kur tu tikietą pirkai? klausia pulicmanas. Ant saidvoko, sakau. Parodyk, jis sako.

Apžiurėjo ir pradėjo juoktis. Sako, tai nuo muilo nuluptos popierelės, į tijatrą jos negiliuoja. Jei nori, nusipirk tikietą prie langelio.

Man net šilta pasidarė nuo sarmatos. Ot skatina, misliju sau, taip žmogų sufulinti.

— Sy, Džian, koks iš tavęs biznieris! — sako man Keidi.

— Nevermai! — sakau.— Koman.

Nupirkau kitus tikietus ir nuvėjom ant šio. Mai gudnis, kokie minkšti tenai krėslai, baisu ir atsisėst. Boisas, ką prižiuri visą tvarką, kaip maršalka musų sosaidėj, padavė mums dvi gražias knygeles ir liepė sėstis. Mano Keidi sako, denkiu, mes galim ir pastovėt, ba netoli atėjom. Visi pradėjo į mus žiurėt ir juoktis. Boisas sako, jųs negalit stovėt, ba tie kiti žmonės už jusų nieko nematys. Atsisėdom. Bet žmonės vis žiuri ir juokiasi.

Vel, prasidėjo šio. Už penkiolikos minutų mano Keidi sako:

— Sei, Džian, einam namo, ba man norisi valgyt.

— Ar tu kreizi? — sakau. — Pinigai užmokėti ir dabar eisi namo? Palauk, turi da monkes parodyt.

Už pusės valandos šio užsidarė. Keidi sako:

— Džian, pažiurėk, kada kitas šio prasidės, šitoj knygutėj, turbut, rašo.

Žiuriu, parašyta: "Second act occurs two weeks later.' '

— Ką tas minina?—klausia Keidi.

— Kitas šio bus parodytas už dviejų nedėlių — sakau.

— Orait — ji sako — tai ateisime už dviejų nedėlių, o dabar eikim valgyt, ba mano pilvas jau labai urzgia.

Išėjom.

Praeinant pro drugštorį ji man vėl sako:

— Džian, užfundyk man aiskrimo.

— Koman, — sakau.

Užėjom ir liepiau duot geriausio aiskrymo.

Mano boba kaip ant nelaimės įsižiurėjo į dideles bonkas, ką prie durų stovėjo, o ant jų užrašyta: "Take a bottle of Peruna to-day."

— Kas čia pasakyta ant tų bonkų? ji manęs klausia.

— Pasakyta, kad šiandien reikia paimt bonką šitos Perunos — paaiškinau.

— Tai paimsime vieną.

— Ai ges nat — sakau.

— Kodėl?

— Negražu neštis tokią didelę bonką.

— Aš pati parnešiu, jei tu toks džentelmonas.

— Gohet, — sakau.

Ir išeinant mano Keidi pasiėmė vieną bonką Perunos. Kas tai per tinksas, nežinau, ale sakau, vis galima patrajit, o jeigu bus orait, tai ir į saliuną reikės parsinešt.

Bet nuėjom iki skvėro, kaip atsivijo drugštorninkas ir sulaikęs mus sako, kad jis mus areštuos už vagystę.

— Nebuk tu kreizi — sakau — juk tu pats parašei čionai, kad vieną bonką galima paimt.

— Galima paimt, ale už pinigus — jis man sako. — Užmokėkit, arba aš jus areštuosiu.

Ir turėjau užmokėt. O tą, atsiprašant, Peruną, paragavęs, įmečiau nuo tilto į rivę.

Tai tokis buvo mano vekeišino finiš.

Yurs truli, Džian Bamba.

"Nikelio" paguodojimas.

Į musų tautiečio saliuną užėjo juodveidis, ką anglį vežiojo, išsigerti stiklą alaus. Kada jis išsigėręs ėjo per duris, musų tautietis linguodamas galvą kalbėjo:

— Gud-bai, mister! Gud baaai!

— Tai ką tu čia nigerį misteriu vadini? — užprotestavo Dešrauckas, išlenkęs devintą stiklą.

— Aš ne nigerį misteriu vadinu, bet jo nikelį — paaiškino tautietis. **Triksas.**

Kariumenėj.

— Ką tu dirbai pirm į kariumenės įstojimą?

— Aš buvau kiaulių varinėtoju, jusų mylista, bet dabar, kada atėjau į kariumenę, tai mane kiaulės varinėja.

Redakcijos atsakymai.

Ex-fanatikui. — Matyt, kad pažįstate anarchizmo klaidingumą ,bet jis yra taip platus, kad keliais žodžiais sukritikuot negalima. Dėl jųs kritikos trumpumo ir argumentų stokosstraipsnelio netalpiname. Kitas straipsniukas irgi negali tilpti, nes rašant kritiką reikia nurodyt ir oponento išsireiškimus.

M. A. C. — Dar geriau, kad kunigas neleidžia statyt bažnyčios, nes tik daugiau vaidų įvyktų dėl jos. Nėra ko už ją agituot. Netilps.

Vienatinis Lietuvis

GRABORIUS

Gerai žinomas lietuvis S. Baracevičia, kuris yra išdavęs egzaminą ir aplaikęs diplomą ant graboriaus, dabar atidarė savo ofisą ir kiekvienam reikale galės patarnauti lietuviams netik So. Bostono, bet ir apielinkių. Todėl jeigu lietuvis numirs,

kreipkitės pas jį. Jis aptaisys ir palaidos velionį daug pigiau, negu svetimtaučiai. Prie to užlaiko karietas ant visokių išeigų. Ofiso adresas:

312 — 4 st., S. Boston, Mass.

Tel: So. Boston 304.

Gyvenimo vieta: **63 Gold st.**

Lietuviška Agentūra.

Jeigu norite siųst kam nors

Laivakortę, Pinigus

arba patįs **važiuot į Lietuvą**, kreipkitės prie lietuvio agento, o visados būsite teisingai aprūpinti.

J. T. KAZLAUCKAS,

186 E. Chapel st., New Haven, Conn.

Telefonas: 1434—3

Visoki patarimai velaui.

SKAITYTOJU ATIDAI.

Visų gerbiamųjų "Keleivio" skaitytojų, kurių tik prenumerata pasibaigė, meldžiame atnaujinti. Kurie gavo paraginimus ir neatnaujinsite, būsime priversti "Keleivį" sulaikyti.

JONAS KULIS

Plačiai pažįstamas Chicagos apielinkėj kaipo nuoseklus darbininkas ir veikėjas. Minėtas **Jonas Kulis** nuo dabar pastojo keliaujančiu **"KELEIVIO"** agentu. Jis važinės po Chicagos apielinkę su įvairiais reikalais, todėl pas jį galite užsisakyt **"Keleivį,"** visokias knygas ir paduot apgarsinimus.

"KELEIVIO" RED.

Profesorius medicinos

Lietuviszkas D-ras M. Ziselman.

7 Parmenter St.

Boston, Mass.

Visokias ligas gydau pasekmingiausiai. Ateikit tiesiok pas mane 1 trepais į viršų tik neikit į aptieką: mano durys baltos arba telefona duok o aš atesiu.

Ofiso valandos

Nuo 9 iki 11 ryte nuo 1 iki 2 ir 6 iki 8 vakare. Telephone 1967—3 Richmond

Maža Farma Dykai!

Perstatykite numerius toje žvaigždėje taip, jogei abelna suma iš visų pusių išeitų po 15. Žėdnas užaugęs žmogus, kuris prisiųs teisingai išrištą tą poželį, gaus uždyką **MAŽĄ FARMĄ**, o visi kiti gaus kreditavą paliudijimą ant 100.00, kurį mes prisiųsim kaipo dalį užmokesčio vertės tos žemės, kuri randasi New Jersey valstijoj, netoli nuo New Yorko. Prekė tos žemės $149.00, vienok žėdnas, kuris apturės kreditą ant $100. tai primokės prie tos žemės tiktai $49.00, mokėdami po $5.00 į mėnesį.

Yra tai gera proga įgyti geros žemės už mažą užmokestį.

Kaimiečiai! neatidėkite tą dalyką, nes jeigu gyvenate netoli, atvažiuokite, o persitikrinsite; kuriems toli rašykite laišką prašydami žemlapių ir informacijos. **Turite rašyt šiuo adresu:** [46]

LITHUANIAN DEPT. B.,

25 CHURCH ST, RM. 114,

NEW YORK, N. Y.

$50.00 DOVANA

Mįslė 20.

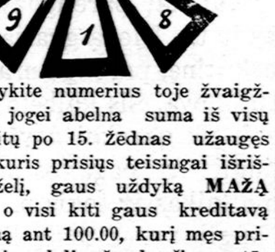

Sudėk į visus ratelius skaitlines, kad sudėjus iš kiekvienos pusės išeitų 20. Kas teisingai tai padarys, tam nusiųsime čekį, kuris turės $50.00 vertę perkant pas mus du gražiu lotu, vertės $79. Kas turės tą čekį, tuos lotus gaus už $29. Musų lotai guli arti New Yorko. Reikalaudami paaiškinimų ir mapų adresuokit taip: [45]

SPOTWOOD PARK,

Dept. "2," 63 Park Row, Rm 1013, NEW YORK, N. Y.

AUŠRA

Draugija Mokslelviams Šelpti ir Šviesai Skleisti

Meldžiame savo Bendrataučių padėti jai tą didį uždavinį vykinti. Šitokiuo budu: Tapo įsteigtas

AUŠROS KNYGYNAS

kur parduodama visos Amerikoje ir Europoje išleistos liet. knygos ir priimama užsakymai ant visų liet. laikraščių. Pelnas gaunamas iš parduotų knygų ir laikraščių apverčiamas žmonių švietimo reikalams. Taigi kas iš **Aušros** perka, prisideda prie žmonių švietimo darbo — beto gauna pigiau kaip kitur. Kas kokių knygų reikalaujate, pirkite iš **Aušros Knygyno.**

ADRESAS:

Aušra, 3149 S. Halsted st. Chicago, Ill.

J. P. TUNILA

Užlaiko didelę

KRAUTUVĘ

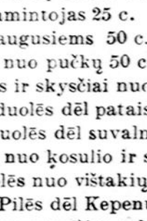

Deimanų, laikrodžių, Wolthom - Elgin, ir šliubinių žiedų. Užlaikom keliaujančius agentus ir parderius pas mam ir prstatom į namus. Užlaikom taipgi **Didelę Sankrovą DRABANŲ** vyrams Siutus, Overkotus ir Marškinius. Duodame ant bargo ir ant išmokesčio.

822 Washington st.,

BOSTON, - - - - - - MASS.

Musų agentai: J. A. Peldžius, J. Pocius, J. Pociunas, Liud. Davalga ir F. S. Šimanskis.

GERIAUSIA AKUŠERKA

F. STROPIENE

Pabaigusi kursą.

WOMENS MEDICAL COLLEGE

Baltimore, Md.

Pasekmingai atlieka savo darbą prie palago, teipgi suteikia visokias rodas moterų ligose, parupina gyduoles

Ofisas randasi:

30 W. Broadway,

SO. BOSTON, MASS.

John E. Nolan

naujausios mados

GRABARIUS IR BALSAMUOTOJAS

Atlieka visokį darbą prie palaidojimų kuogeriausiai už nebrangią prekę.

336 Broadway, So. Boston.

Gyvenimo vieta 645 Broadway.

VIENATINIS LIETUVYS **AGENTAS**

Visoj apielinkėj.

Parduodu namus, lotus, duodu paskolas i rt. t. Įnšiurinu namus, rakandus ir gyvastį. Perkalbėtojas teismuose. Visokius patarimus suteikiu dovanai.

A. P. BABILIUS,

Ofisas: 873 Cambridge, st.,

Gyvenimo vieta: 69 Clark st.,

CAMBRIDGE, —— MASS.

Tel.: Cambridge 3144-W.

VIENATINĖ LIETUVISKA

APTIEKA

Bostone ir visoje Massachusetts valstijoje.

Gyduolių galite gaut kokios tik pasaulyj vartojamos, bet ypatingai geros sekančios gyduolės:

Nuo Reumatizmo $1.00. Nuo slinkimo plaukų ir pleiskanų 75 c
Nuo kosulio, grippo ir slogos $1.00. Kraujo Valytojas $1.00.
Nuo saulės nudegimo 50 c. Bobro lašai $1.00. Nuo suirimo Nervų $1.00.
Vaikų ramintojas 25 c. Pamoda plaukams 20 c.
Nuo viduriavimo suaugusiems 50 c. Nuo viduriavimo mažiems 25 c.
Gydanti mostis nuo pučkų 50 c. Nuo prakaitavimo kojų 25 c.
Mostis ir skysčiai nuo niežų ir parkų $1.00.
Gyduolės dėl pataisymo apetito $1.00.
Gyduolės dėl suvalninimo vidurių 50 c.
Gyduolės nuo kosulio ir sunkaus kvepavimo $1.00
Gyduolės nuo vištakių (corn's) 15, 20 ir 25 c.
Pilės dėl Kepenų ir Inkstų 75 c.
Pročkos nuo nervikšo galvos skaudėjimo 10 ir 25 c.
Gumas nuo dantų gėlimo 10 c. Tikra Lietuviška Trejanka 25 c.
Visokie kvepianti muilai 10, 15 ir 25 c.
Perfumos visokių gėlių 25, 50, 75, $1.00, $2.00 ir daugiau.
Taipgi turiu visokių gyduolių vėliausio išradimo, nuo visokių paslaptingų ir kitokių ligų.

Jeigu norite gaut tikrus vaistus kurie sugrąžintų jums sveikatą, kreipkitės pas mane, o aš užtikrinu kad visame bus sąžiniškai patarnauta.

Receptus sutaisau teisingai,

nežiurint, ar jie butų Amerikos ar Europos daktarų.

Gyduolių galite reikalaut ir per laiškus, o męs prisiųsime jums expresu.

Visokiame reikale kreipkitės šituo adresu:

K. ŠIDLAUSKAS 226 Broadway kampas C st.

SO. BOSTON, MASS.

SVEIKATA BRANGIAUSIS ŽMOGAUS TURTAS!

Gyvenimo džiaugsmai ir linksmybės,
laimė ir turtas žmogaus sveikatoje!

Jau nuo keliolikos metų Brooklyne-New York gyvuoja Vienatinė ir Didžiausia LIETUVIŠKA APTIEKA

PROVIZORIAUS VINCO J. DAUNOROS

kurios tikslu yra apsaugoti savo vientaučius nuo visokių apgavikų išnaudojimo ir gydyti juos tikrai geromis ir pasekmingomis gyduolėmis nuo visokių ligų ir kuno silpnybių.

LIETUVIŠKA APTIEKA savo ilgų metų pritirimu išrado daugybę speciališkų gyduolių, sutaisytų iš šviežiausių ir geriausių gydančių medikamentų ir labai pasekmingai gydančių įvairias ligas. Tarpe kitų aptiekos sandelyje sukrautos ir gaunamos sekančios gyduolės:

Kraujo Valytojas	$1.00	Nuo galvos skaudėjimo	10c. ir .25
Gyvasties Balsamas	.75	Nuo kojų nuospaudų	10c. ir .25
Nervų Stiprintojas	50c. ir 1.00	Nuo dantų gėlimo	.10
Vaistas del Vidurių	50c. ir 1.00	Nuo peršalimo	.25
Kraujo Stiprintojas	.50	Plaukų stiprintojas	25c. ir .50
Nuo kosulio	25c. ir .50	Linimentas arba Expelleris	.25
Nuo gerklės skaudėjimo	25c. .50	Nuo plaukų žilimo	.50
Skilvinės proškos	10c. ir 1.00	Nuo Reumatizmo	50c. ir 1.00
Pigulkos del kepenų	.25	Nuo lytiškų ligų	50c. ir 1.00
Blakių naikintojas	.10	Nuo dusulio	.50
Del išvarymo soliterio	3.00	Nuo kirmėlių	.25
Anatarinas plovimui	.25	Antiseptiška mostis	.25
Nuo kojų prakaitavimo	.25	Nuo viduriavimo	.25
Gydanti mostis	.50	Kastorija del vaikų	10c. ir .25
Antiseptiškas muilas	.25	Proškos del dantų	.25
Gumbo lašai	50c. ir 1.00	Karpų naikintojas	.10

Specijališka Tikrai Lietuviška Trejanka Arba Trejos Devynieros 25c.

Taippat iš Lietuvos pargabentos visokios lietuviškos gydančios žolės, šaknis ir t. t., kokios tik yra žinomos ir žmonių vartojamos.

Reikalaukite prisiuntimo katalogo su musų gyduolių aprašymais

Kreipiantiemsiems per laiškus arba asmeniškai duodame tikrai sąžiniškus ir teisingus patarimus kiekvienoje ligoje.

Jaigu jums brangi yra jusų sveikata, tai tuojaus reikalaukite gyduolių, rašydami arba atsilankydami į *Lietuvišką Aptieką.*

VINCAS J. DAUNORA, Aptiekorius,

229 Bedford Avenue Kampas North 4-tos gatvės **Brooklyn, N. Y.**

L. I. Š. Dr-jos Reikaluose.

Ar nesityčioja?

Tilpusis straipsnis "V. L." No 41 šių metų apie Liet. Imigrantų Šelp. Draugijos konferenciją, atsibuvusią 22 rugsėjo, 1912 m., Newark, N. J, nėra aiškus ir prisilaikantis kokios partijos (ar politikos), iššiuri taip ,kad korespondentas butų miegojęs. Tik, rodos, retkarčiais atsibusta ir vėl pradėta korespondencija rašyti. Įdomu, kad pataikė pabust tuom tarpu, kaip tik kas buvo nepatinkamo jam. Dėlko jis apleido kitus punktus kurie suvestu dalykus į šiokią-tokią formą? Duokim sau jis rašo:

"S. Jankus išduodamas raportą primena S.L.A. seimą ir pavadina p. V. Ambrazevičią išgama." Ar nebutų teisingiau, jeigu šiaip skambėtų: "Raportas komisijos, dalyvavusios slavonikų Imigracijos direktorių taryboj. S. Jankus dalyvavęs toj komisijoj išduoda raportą šiokį: Paskutiniam susirinkime slavonikų direktorių taryboj buvo pakeltas klausimas, kaslink Liet. Im. Šelpimo D—jos. S. Jankus budamas atstovu nuo L.I.Š.D. perdavė šiuos reikalavimus į S.I. D.: a) Reikalaujam, kad slavonikų imigrac. name butų duodama vieta raštinyčiai lietuvių atstovui. (Slavonikai ant to sutiko), b) kad butų liet. imigrantai imami į slavonikų imigracijos namą, c) kad butų vedama lietuvių imigrantų statistika atskirai nuo kitų. Už tai Liet. Im. Šelpimo D—ja suteiks jums tokį atstova, kuris kalbės rusiškai, lenkiškai ir angliškai ir turėdamas laiko prigelbės p. Konkol, slavonikų atstovui ant Ellis Island. Ant to visi slavonikų tarybos nariai sutiko, išskiriant p. V. Ambrozevičią, kuris atstovauja S. L. A. (Tai jau buvo po seimo S.L.A.)." Tas žmogelis norėdamas diskredituoti S. Jankų ir L. I. Š. D., prasitarė taip: S. Jankus sakęs per S. L. A. seimą, atsibuvusį Brooklyn, N. Y., jog slavonikų imigracijos rėdyba apleidžia lietuvius ant Ellis Island. Slavonikų taryba labai sužiuro ant S. Jankaus. Jankus paaiškino, jog jisai sakęs, kad nors slavonikų imigracijos atstovas darytų kuogeriausiai dėl lietuvių, bet visvien jis negali užganėdint taip, kaip lietuvis atstovas. Antras skundas p. V. Ambr. buvo, jog S. Jankus norįs vesti slavonikų name susirinkimus, kaip socijalistai veda. Bet to buvo dar permažai, kad diskredituoti L. I. Š. D. atstovą. Jis dar vieną užmetimą daro, sakydamas: jie nori atsiskirti nuo mųs.

Galite skaitytojai suprasti, ir aš atiduodu ant jusų apsvarstymo, kaip tai išrodo, jog męs buvom tik du lietuviai tarp slavonikų, ir vienas lietuvis kreipias į slavonikus ir sako: "jie nori atsiskirti nuo mųs." Ir kuo jųs tą žmogų pavadinsit? V. Ambrazevičia nelaukdamas pabaigos raporto, bet kaip tik išgirdo minint jo vardą, tuoj pradėjo šaukti: "melagis, meluoja, melagis" ir kumsti sugniaužęs nuo durų pradėjo eiti prie estrados, kaip rodos, norėdamas žmogžudystę papildyt. Teisybė, Ambrazevičia prižadėjo $50, jei teisybę kalba S. Jankus. Tapo išrinkta komisija dėl ištirimo. Bet po konferencijos p. V. A. atėjęs pas p. Krulikauską sako: "Jųs ten neikite ir nesiteiraukite, nes aš tuos $50.00 neduosiu." Aš patarčiau išrinkti komisiją ištirimui teisybės iš pp. Krulikausko, Kindero ir Duobino, kad ištirti dalyką, ar p. V. Am. duos $50, ar ne. Yra paminėta tam pat straipsnij, jog S. Jankus esąs nariu visos komisijos. Tai nieko blogo, jei jis savo užduotis atlieka pridedančiai. Kas link išrinkimo naujos komisijos, tai geras sumanymas, nes dirbus vienam per ilgą laiką galima ir nuvargti. Bet jei rinkti kitą komisija vien tik pasinaudojimui iš draugijos materijališkai, tai aš ant to nesutikčiau. Nors p. Lazdynas nupeikia dabartinės valdybos tvarką, bet man rodos, jog nėra blogiausia; ima laiką, iki galima viską sutvarkyt. Senose organizacijose atsiranda betvarkė, o kaip musų jaunoj draugijoj, tai nėra ko stebėtis, kad atsiranda mažos klaidelės. Dabartiniu laiku yra vedama gerai ir sutvarkymas gana atsakantis. Pažiurėkime į SLA. pradžios istoriją, kiek ten vaidų, kiek ten triuso padėta, iki atėjo į savo vėžes. Męs laikydami susirinkimus, konferencijas vis darom pataisymus ir į trumpą laiką, kaip tik konstitucija bus priimta per draugystę, taip viskas įeis į savo vėžes. Aš patarčiau nuo savęs, kad nebuti vienpusiškais ir katroj pusėj matom teisybę, tą pusę ir palaikykim, o tie visi nesusipratimai dings per save.

S. Jankauskas.

350 Newark st.,
Hoboken, N. J.

IŠ LIETUVOS

Kalvarija (Telš. p.). Pasklydo paskalos žmonėse, buk tai Kalv. klebonas išsimainysiąs su kitu klebonu. Priežastis esanti tame, kad buk avelės jo nebeklausančios ir jis nebegalįs jų suvaldyti. Norėtųsi v a r g š a m s, kad žmonės jų klausytų, kaip šuo triubos balso. Kunkulis.

Sėda (Telš. p.). Čia dėlei buvusio neseniai lietuviško vakarėlio, klebonas prašalino iš choro visai net nedalyvavusias vakare kelias giesmininkes. Mat, džekono šnipų akyse iš vieno du rodėsi...

Neužilgo prasidėjo ir kalėdojimas. Vakaro lankytojus irgi kunigas nežadąs lankyti. Netikiu! Vargiai vanagas galėtų nuprasti nuo vištos... Kunkulis.

Anyksta (Ežerėnų pav.). Rugsėjo 21 apie 8 val. vakaro Kolnorainių sodžiuje atsitiko nelaimė. Ukininkas P. Dzenis, išrinktas nuo valsčiaus įgaliotiniu, per langą iš šautuvo liko peršautas ir naktį 22—23 mirė.

Įtarė Kolnogeidanų sodž. ukininkus K. ir P. Ancius, su kuriais D. nuo senų laikų gyveno nesantaikoje. Ancius suėmė ir pasodino kalėjiman, nes vieno batus sulygina su paliktomis darže pėdsakomis ir labai atitiko pėdsakų didumui.

Apie 10 metų atgal K. Ancius, norėdamas atkeršyti D., buvo padavęs skundą, kad jis iš revolverio šovė per langą, bet tardymas parodė, kad kulka, papuolusi į sieną, buvo įmušta pragręžton skylėn ir iki galui nedavaryta. Už tokį apšmeižimą K. A. atsėdėjo kalėjime 8 mėnesius.

Apskritai K. ir A. Anciai dideli bylininkai ir nuo visų neapkenčiami, nes nė su vienu negyvena santaikoje.

Aknystos Aidas.

("Lietuvos Žinios.")

Joniškis (Šiaul. apskr.). musų miestelije 3 vyrai, pagal miestelėnų sumanymą, surinko 180 rub. pnigų, kad įtaisyti vežimėlį nabašninkams į kapus vežti; bet dabar, jau praėjo keli mėnesiai, o vežimėlio kaip nėr, taip nėr. Reikėtų paskubinti!

Pas mus, vasaros laike, nuo dezinterijos numirė suvirš 20 žmonių. — Aptiekius Slabokas buvo apskųstas, jog negerus aistus duodąs. Atvažiavo inspektorius ir rado viską tvarkoje.

Šiauliai (Kauno gub.) Čionai šiomis dienomis apsigyveno iš svetimo krašto grįžęs tautietis Pranas Jasevičius ir rengia įsteigti lietuvišką knygyną. Darbar dar tik įsteigė rašomųjų daiktų krautuvę. Už tai Pr. J. vertas didelio pagyrimo bei užuojautos ir gali buti paveizda daugeliui tautiečių pabėgusių iš Lietuvos. Geistina, kad šiauliečiai Praną Jasevičių,kaipo savo tautietį, ypač pradžioj gerai palaikytų, pas jį lankydamiesi ir pirkdami sau daiktus.

Sėda (Telšių apskr.). Pas mus buvo liudnas atsitikimas. Vieno valdininko gaspadinė parsigabeno iš Ukmergės apskričio jauną, 16 mergaitę už tarnaitę, buk tai savo sesers dukterį. Tai, čielus metus ištarnavus, kas-žin kasnepatiko, kad vidurnaktij išginė nuogą ir be pasporto, visą sudaužytą ir žadėjo visai užmušti... Bet sediškiai nuskriaustąją mergaitę sušelpė ir sumetė6 r. 44 k., o p. Ž. našlė tą mergaitę antra sąvaitė maitina. Pagyrimo už tai verti sediškiečiai!

Suviręs virėjas. Naktį, rugsėjo 16 dieną, fabrikanto Soroniko dešrų fabrike, į verdantį katilą įpuolė virėjas Timofejas Golovinas. Jis sėdėjo prie katilo prižiurėdamas jį, ir... užmigęs įsivertė į katilą. Nors kiti darbininkai tuojaus jį iš katilo ištraukė, vienok tuojaus jis pasimirė.

("Rygos Naujienos").

KUNIGŲ POLITIKA.

(Ištrauka iš laiško).

Seniau jau tau rengiausi parašyti laišką, bet dėlei tulų kliučių užtrukau. Iš vienos pusės ukės reikalai, o iš kitos malunas ir girios prekyba neleidžia liuosai atsikvėpti. Apart to, gana tankiai prisieina ir į politiką įsikišt. Šį laišką rašau tau krumuose, laike medžioklės, o rytoj anksti važiuoju Naumiestin kaipo valsčiaus įgaliotinis rinkt atstovo valstybės dumon. Kas, kas, bet musų kunigija darbuojasi tame ne ant juoko, net ir aš gavau porą dienų tam atgal laišką nuo kun. S., kuriame jis meldžia, kad aš taipgi palaikyčiau jų pusę. Kiek man teko girdėt, tai sunku šimet abejot apie išrinkimą Bulotos.

Beje, ar žinai, kad jųs amerikiečiai sulauksite gerą kirpiką, mat kun. Sl—nas apleido Lekečių parapiją. Gana nemandagiai atsisveikino su parapijiečiais: laike pardavimo savo turto, jis pradėjo pardavinėt ir parapijai priklausančius rakandus, taip kad parapijonams prisiėjo šauktis policiją pagelbon. Na, jis ir įkirėjo parapijonams per tuos tris metus. Apie tolimesnes pasekmes pranešiu kiek vėliau. Tavo draugas **J. M.**

Tiesų patarimai

KLAUSIMAS

Tulas lietuvis-pilietis gavo nelaimingai smertį — užsimušė, nepalikdamas jokio testamento. Po jo mirties iš nejudinamojo turto našlė (jo moteris) pardavė ant licitacijos vieną medinį namą, vertės $2500. Pardavė veik slaptai, nes niekas nematė garsinimo, kad bus licitacija. Nupirko jį pati. Jos advokatas, kuris visą licitacijos reikalą vedė, užtikrino, kad iš gautų pinigų už namą dvi trečdalįs busią jai, o viena trečdalis jos vaikams; ir iš vaikų fondo reikia išmokėti visas minėtos licitacijos lėšas; taip kad jos vaikams nuo parduoto namo nieko neliks. Vyriausia jos duktė turi 17 metų amžiaus; jauniausia gi 1½ metų. Todėl malonėkite atsakyt, ar tas pardavimas yra legališkas (tiesotas) ir paaiškinkit, ar gali vaikai tą namą atgaut. Jeigu gali, tai kaip?

K. Š.

ATSAKYMAS

Mirus tėvui Probate teismas turėjo paskirt vaikams globėjus; jei nepaskyrė, turi paskirt, jei kas praneš teismui reikalingumą. Nė advokatas, nė moteris negalėjo parduot tų namų **be teismo pavelijimo.** Jei pardavė, vaikai gali nuo pirkikų atsiimt, nieko nemokėdami atgal. Jei su teismo pavelijimu namas parduotas, tad atitraukus skolas, pati gauna vieną trečdalį, o ne 2, o vaikai 2 trečdalius, o ne 1, kaip Jųs rašot. Jei tą namą vaikai atimtų su savo globėjų pagelba, ką jie gali padaryt, pati turi tiesą gaut 1 trečdalį pelno arba interesą iš tų namų iki gyvos galvos, paskui namai palieka vaikų nuosavybe.

Suprantama, jei tėvas paliko testamentą, tad visi testamento padavadijimai yra galutinais. Ką aiškinau viršui, yra atsitikime, jei nepaliko testamento.

F. J. Bagočius.

Skaityk naujausio mokslo knygą apie sveikatą ir ką reikia daryti apsirgus.

"Daktaras"

SZITOJ KNYGOJ "DAKTARAS" netik pamokina kaip ir kur nuo visokių ligų gerai išsigydyti, bet teip-pat labai gražiai, kaip tikras tėvas pamokina ir kaip nuo visokių ligų apsisaugoti.

KNYGOJ "DAKTARAS" labai daug aprašo apie vyrų ir moterų lytišką gyvenimą ir aiškiai, atvirai teip išdėstinėja, jog kitose knygose apie tokias paslaptybes negalite atrasti. Šita knyga kiekvienam vyrui ir moterei labai reikalinga turėti, kad žinoti kaip ir ką daryti, seniems ir jamniems ir kaip laimingai gyventi. Čion viską negalima aprašyti, bet tik perskaičius knygą atrasite.

SZITA KNYGA iliustruota puikiais mokslišKais paveikslais ir apie žmogaus kuno subudavojimą, su visokiomis paslaptybėmis.

Apie MEILES DALYKUS "Daktaras" nemažai rašo.

YPATINGAI serganti, nusilpnėję, sukliurę, pasigadinę per jaunystės klaidas ir varginami visokiomis kaip paprastomis šviežiomis teip užsisenėjusiomis ir užsikrėtusiomis ligomis, šitoje knygoje atrasite tikrą rodą.

JEI sergi ant kokios nors ligos, tai pirmiau ne kaip kreipsies prie kokio nors gydytojaus, arba vartosi liekarstas, reikia perskaityt knygą "Daktaras", nes didelės daugybės žmonių, kurie tik perskaitė šitą knygą išsigydė.

TODEL kad ta knyga dėl labo visuomenės išduota, tai kiekvienas ją apturės **visai dovanai,** kuris tik atsiųs keletą stampų už prisiuntimą.

REIKALAUK dar šiandien, iškerpant šitą apgarsinimą ir adresuok teip:

The PHILADELPHIA M. CLINIC,
1117 Walnut St. Philadelphia, Pa.

TEMYKIT, VYRAI IR MORYSI Kad sergi, jautiesi kokį nors nesveikumą ir reikalauji gero specialisto pagelbos, kad trumpam laike butumei išgydytu, tai atsišaukie prie Profesionališko Daktaro, Ph. M. Klinikos, aprašant savo ligą lietuviškoj kalboj.

Atsilankantiems ašabiškai ofiso valandos yra šitos kasdien:

Nuo 10 iš ryto iki 4 p. p. Nedėl. nuo 10 iki 3, o Utar. ir Pėtn. vakare nuo 6 iki 8.

Tel.: Main 3307.
Gyvenimo Tel.: Milton 521—3.

NATARIJUŠAS IR SUDŽIA TAIKOS

ADVOKATAS

Atlieku visokius reikalus Nelaimėse, Skunduose, Ukėsiškas popieras ir visokius teismo dalykus.

Čia galit susikalbėt rusiškai

ALEXANDER ROSE

294 Washington st., Room 330, BOSTON, MASS.

D-RAS ST. ANDRZEJEWSKI

Vienatinis lenkiškas

DANTŲ DAKTARAS.

Užtaisau pasigadinusius dantis ir įdedu naujus. Darbą gvarantuoju. Taipgi ištraukiu dantis be skausmo.

238 HARRISON AVE., BOSTON.

REIKALINGA

700 VYRŲ Į GIRIAS

arba šiaip prie įvairių darbų. Jeigu apsiims dibti visą sizoną, kompanija apmoka ir kelionę. Norintieji platesnių žinių, kreipkitės šiuo adresu:

UNITED STATES EMPLOYMENT OFFICE,
3 TREMONT ROW,
BOSTON, - - - MASS.

Kaip pasilikti Amerikos Piliečiu?

Knygutė lietuviškoj ir angliškoj kalboje. Turinys: įstatymai apie pilietystę, klausimai ir atsakymai kaip išsiimti popieras. Suvenytų valstijų konstitucija ir konfederacijos straipsniai. **Lietuvių Amerikos Ukėsų Kliubas,** matydamas reikalą, išleido šią knygutę. **Knygelės kaina tik 25c.** Todėl norintieji gauti šią knygelę, siųskite pinigus krasos ženkleliais arba per "Money Orderį" ant šio adreso: [46]

LITHUANIAN AM. CITIZ. CLUB,
372 Bedford ave., Broklyn, N. Y.

GERIAUSIAS LIETUVIŠKAS FOTOGRAFAS

Mano dirbtuve yra įrengta puikiausiai, naujausios mados įrankiai. Atlieku darbą artistiškai. Padarau fotografijas kuopuikiausiai, malevoju naturališkom parvom, iš mažų padidinėju ir tt Esant reikalui einu į namus fotografuoti. Pasilieku gero velijančiu

JURGIS STANAITIS
453 Broadway So. Boston, Mass

Ei, Vyrai, visi pas

YUDEIKO!

Jis užlaiko gerą **Restauraciją,** visokios rušies **Alaus, Degtinės, Vyno ir Cigarų.**

Prieinamiausia ir parankiausia vieta lietuviams.

304 Broadway ir 259 D streets, SO. BOSTON, MASS.

TELEPHONE: FORT HILL 1864.

H. H. NAYOR

ADVOKATAS

Pasekmingai veda visokias bylas. Visokiuose teismiškuose reikaluose suteikia teisingą patarimą.

426-430 Exchange Bldg.
53 State st., Boston, Mass.

Jeigu dėl kokių nors prižasčių ne butų parankų ateit pas mane, tad galite pasikalbėti per:

R. Vasiliauską
28W. Broadway So. Boston. Mass.

Telephone So. Boston. 845 M.

Dr.F. Matulaitis

495 Broadway, So. Boston.

Valandos:
Nuo 12-2 dieną ir nuo 7-9 vakare.
Nedėlioms iki 3 val. po pietų.

Siutus ir kitokius Rubus

Duokit pasiut mums!

Užtikrinam kad Jus sučėdysite pinigų ir turėsite **gražius rubus.** Męs imam materiją iš gerųjų firmų ir primieruojam rubą pagal žmogų, todėl nesudarko žmogaus išveizdos ir buna tvirtesni.

Gerus vyrams Siutus ir Overkotus pigiausiai ir gerai.

Musų firma randasi ir Californijoj, todėl męs greičiau pagaunam visokias naujausias formas.

Jeigu norite turėt gerus rubus pigei, tad ateikit pas mus.

Taipgi išvalom ir išprosinam visokias Vyrų ir Moterų drapanas.

Tikras Jusų brolis lietuvys

Z. Budreckis

222 W. Broadway, ir 24 Ames street,
SO. BOSTON, MASS. MONTELLO, MASS.

Telefonas: So. Boston, 21013.

LAIVAKORTES

(ŠIFKORTES) ATPIGO.

Iš Liepojaus į Bostoną ..... $47.90.
No rubežiaus per Angliją ..... $47.50.

Į kitus miestus lygiai pigiai. Pirkite mųs Agenturoj, o visokiame atsitikime gausit teisingą ir rupestingą patarnavimą.

"Keleivio" Agentura

28 Broadway, S. Boston, Mass.

(Tąsa nuo 1-mo pusl.).

Moterįs prieš juodveidį.

Neseniai rašėm, kad nusišovė pagarsėjusio juodveidžio kumstininko Johnsono pati, kuri buvo baltveidė. Praėjo kelios sąvaitės ir Johnsonas vėl ketina vesti, ir vėl baltveidę, su kuria jau ir pasielgė, kaip su pačia. Chicagos moterįs pradėjo kelti prieš tai protestą. Johnsonas gi sako, kad jam niekas negali uždrausti vesti merginą, kuri jį myli. Merginos motina irgi priešinga juodveidžiui. Buvo išduotas warantas ir Johnsonas liko areštuotas, bet užsistačius $25,000 kaucijos liko poliuosuotas. Kuomi tas skandalas užsibaigs, nežinia.

Alaskoj vėl vulkanas veikia.

Garlaivis "Dora" telegrafuoja, kad jis negali daugiau į vakarus plaukti, nes krintanti iš viršaus vulkano pelenai užtemdo kelią. Spėjama, kad tie pelenai yra iš Kalmai vulkano, kuris pereitam birželij taip daug pridarė Alaskai blėdies.

Didelis gaisras stokjarduose.

Chicago, Ill. — 26 spalių išryto stokjarduose kilo gaisras. Kovoti su ugnia buvo išsiųsta 30 kompanijų ugnagesių, tečiaus Independent Packing kompanijos namas vistiek supleškėjo. Nuostoliai siekia $200,000.

Ettoro teismas pertrauktas.

Pereitoj pėtnyčioj vienas iš Ettoro, Giovannitti ir Caruso prisaikintų teisėjų susirgo ir teismas liko atidėtas iki 30 spalių.

Valdžia tikėjosi užbaigti savo prirodymus pereitoj sąvaitėj, bet jie nėra užbaigti da ir šiandien, kuomet rašoma šita žinia. Prokuroras Atwill turi da apie tuziną liudininkų prieš Ettorą, Giovannitti ir Caruso, ir tik apie seredą tikisi užbaigti jų perklausinėjimą. Iki šiol da klausimanėja tik valdžios liudininkų, kurie liudija prieš darbininkus.

Platesnis bylos aprašymas telpa šitame numerije ant 10-to puslapio.

Beckeris pasmerktas mirtin

New York. — Buvusis policijos lieutenantas Charles Beckeris 25 spalių dieną liko pasmerktas mirtin. Jis atrastas kaltu pirmo laipsnio žmogžudystėj Rosenthalio užmušime.

Dabar teisėjas ir patįs "džiurės" nedrįsta pasirodyti ant gatvės. Už pasmerkimą Beckerio juos gali patikti tokis pat likimas, kaip Rosenthalį, Zeligą ir kitus. Teisėjas Goff, kuris teisė Beckerį, gavo jau grąsinanti laišką, kur pasakyta, kad daugiau žmonių jis jau negaus teisti.

Kunigas prisipažino prie piktadarystės

Greenville, S. C. — Kun. Thurston U. Vaughn prisipažino teisme, kad jis padaręs tris kriminališkus užpuolimus ant jaunų mergaičių. Jis kalbėjo: "Aš pasielgiau velniškai, begėdiškai pasielgiau. Velnias mane apgalėjo ir puoliau.' '

Už šitą prasižengimą dvasiškam tėvui gręsia mirties bausmė.

Kaliniai sudegino sankrovą

Jackson, Mich. — Tame pačiame kalėjime, kur neseniai kaliniai buvo pakėlę riaušes, dabar likos sudeginta suktinių siulų sankrova. Gaisras kilo nakčia. Spėjama, kad kaliniai padegė. Sudegė 500 tonu siulų. Blėdies padaryta į $50,000.

Muštynės bažnyčioje.

Bostono priemiestije, ant taip vadinamo Upham's kampo, pereitoj nedėlioj kilo muštynės. Laike pamokslo keturi jauni vaikinai pradėjo mušti prie durų senesnį žmogų. Pastaram į pagelbą atėjo bažnyčios tarnai ir užpuolikus apdaužė. Policija neareštavo nė vieno.

Angliakasiai laimėjo streiką.

Charlestown, W. Va. — Tukstantis angliakasių, kurie streikavo Dorothy, W. Va., nuo pereito pavasario, 25 spalių nutarė jau grįžti į darbą. Po tai ilgai ir sunkiai kovai darbininkai gavo 22 nuošimčiu užmokesčio daugiau, negu United Mine Workers of America unija reikalauja.

Rooseveltas skundžia laikraštį.

Marquette, Mich. —Rooseveltas apskundė "Iron Ore" laikraščio redaktorių Geo. Newettą ant $10,000 už apšmeižimą.

Vietinės Žinios.

APSISAUGOKIT!

Jau kelinta sąvaitė važinėjasi po Bostono apielinkę nekoksai vyrukas. Išsišnipinėjęs kokio nors lietuvio adresą visų pirmu įėjęs į namus pradeda rodyti monus, o tada sakos esąs iš Brooklyno "Vienybės Lietuvninkų" agentas. Jei nepasiseka vienur ar kitur su savo monais nieko apgauti, tad pradeda klausinėti kokio nors žmogaus adreso. Todėl pranešu apielinkės lietuviams nuo to žmogaus apsisaugot, nes keliose vietose pirkikus jis apgavo. Jis nedidelio ugio, juodbruvys ir gana drąsus, apsirėdęs švariai.

Cambridge'čiaus lietuvys.

24 spalių cukernėje liko diržo žeistas lietuvis Franas Jarinskas. Tasai žmogus pradėjo pataikaut kompanijai ir išdavinėti tveriamos unijos paslaptis. Kaipo "geram" žmogui bosas davė tuoj ir geresnį darbą. Pastatė prie diržų. Jarinskas džiaugėsi, kad neužilgo gal jau ir "bosu" liks. Bet neilgam buvo tas džiaugsmas. Diržas pagavo Jarinskį ir apsukęs apie ratą taip dėjo i aslą, kad nabagas gulėjo, kaip negyvas. Dabar guli ligonbutij. Cukerninkai dabar džiaugiasi, sako, kad tą žmogų Dievas nubaudė už išdavinėjimą savo draugų.

Cukerninkas.

31 spalių, ketvergo vakare, socijalistų svetainėj, bus cukerninkų susirinkimas. Visi cukerninkai, kurie priguli ir kurie nepriguli, teiksis atsilankyti.

Ateinančioj nedėlioj socijalistų salėj vakare bus koncertas. Įžanga visiems dykai.

Dėlei 60-tos kuopos teatro

Gal daugelis da atsimena, kad 28 d. rugsėjo So. Bostono socijalistų kuopos buvo parengtas vakarėlis su perstatymu komedijos "Amerikoniškos Vestuvės." Publikos buvo nemažai ir kuopai liko da $28 su centais pelno. Tečiaus musų tuli draugai atrado, kad publikos buvo daug mažiau, negu reikėjo. Ir jos buvo mažiau todėl, kad 60-toj kuopoj, anot jų, atsiradę... "išdavikų." Girdi, didesnė žmonių dalis, ypač jaunuomenė, pasakiusi, kad ji nenorinti su išdavikais turėti nieko bendro.

Kad priduoti tam nepamatuotam išmislui daugiau svarbos, "Laisvė" No 82 išspausdino ir tuloA. Latvinsko laišką, kur tasai žmogus "aiškina," kad ištikrųjų jaunuomenė atsisakė nuo 60-tos kuopos vakaro dėlto, kad tenai atsiradę jau "išdavikų."

Tas klausimas buvo svarstomas 60-tos kuopos susirinkime 13 spalių ir pasirodė, kad apskelbtas "Laisvėj" laiškas buvo parašytas tyčia, kad išrodytų, jog ištikrųjų visuomenė pradeda socijalistus jau boikotuoti. Laiškas rašytas tokio žmogaus, kuris visuomet socijalistams buvo priešingas ir į rengiamus jų vakarus niekad nesilankydavo. Prie to, jissai da ne S. Bostono jaunuomenė. Jis gali kalbėti tik už save, o ne už kitus. Tuo tarpu jis sako: męs, jaunuomenė, neatsilankėm į tą vakarą dėl to ir dėlto. Iš kur jam gali but žinoma, dėl ko kas neatsilankė, arba atsilankė? Jis niekad nesilankydavo pirma, neatsilankė ir dabar, o kurie pirma ateidavo, tie ir dabar atėjo. Buvo atsitikimai, kad pirma daug mažiau budavo publikos, ką gali paliudyti likęs kuopai pelnas. Kas tuomet buvo priežastimi? Tų išsvajotų išdavikų tuomet nebuvo. Dabargi publikos atėjo daugiau, kaip kitais kartais. Taigi ji tų "išdavikų" neišsigando. Išsigando jų tik tie, kurie juos savo karštose galvose įsivaizdino. Jeigu tamsesnio sluognio gaivalai dabar į socijalistų vakarą neatėjo, tai tik dėlto, kad jie visuomet socijalistams buvo priešingi. Šviesesnės publikos simpatija link socijalistų netik nepuola, bet žymiai kįla.

Prot. sekr. **J. Klevas,**
Fin. sekr. **N. Januška.**

P. S. Tilpus "Laisvėj" minėtam A. Latvinsko laiškui, 60-toji kuopa įgaliojo mus parašyti šį paaiškinimą. Pirmiausiai musų paaiškinimas turėjo tilpti "Laisvėj," bet kadangi "Laisvė" ilgai jo netalpina, tad nenorėdami, kad šis dalykas perdaug pasentų ir publika apie viską užmirštų, meldžiam "Kel." redakcijos jį patalpinti. **J. K. ir N. J.**

1 lapkričio vakare St. Omer salėj bus Civic kliubo susirinkimas.

Aukos

Ettor'o ir Giovannitti bylos vedimui.

CHICAGO, ILL.

Braitin Parke yra keliolika lietuvių, kurie supranta visuomenės reikalus, per pasidarbavimą F. Žemaičio tapo surinkta Ettoro ir Giovannitti bylai aukų. Aukavo šios ypatos: F. Žemaitis, J. Bulca, P. Watkevičia — po 50c.; S. Misevičia 20c.; W. Kriscunas 25c.; I. Wasileski 10c. ir A. Krišcunas 5c. Viso — $2.10

Pinigus prisiuntė "Kel." red.

CLEVELAND, OHIO.

Tapo suaukauta privatiškam susirinkime $2.50. Aukas prisiuntė "K." r. J. Valentukonis. Aukautojų vardai: J. Naujokas, J. Skuzinskis, A. Kuris, J. Naujokas — po 50c.; S. Naujokas, J. Giliskis — po 25c.

GERA PROGA PRALOBTI

Parsiduoda puikiausia bučernė ir groserštoris, puikiausioj vietoj, daugiausiai biznio ir labiausiai apgyventoj lietuviais, So. Bostone. Priežastis pardavimo: savninkas turi pinigų užtektinai ir nenori dirbti. Galite atsišaukti ypatiškai arba laišku pas [49]

K. ŠIDLAUSKĄ, Aptiekorių,
226 Broadway, So. Boston, Mass.

O KAS ČIA?

Nugi popieriai laiškams rašyti su visokiais gražiais pasveikinimais ir su tam pritinkančioms dainelėms, su auksinėm raidėm, su gražiomis šilkinėmis kvietkelėmis ir visokiais paveikslėliais. **Parsiduoda labai pigiai.** Kas prisiųs 25 centus pačtos markėmis, tas aplaikys 12 popierų su konvertais ir da pridėsiu dovaną labai **gražią stainelę užgimimo Kristaus.** Altorėlis vertas 25c. **Už $1.00 duodam 6 tuzinus popierų.** Agentams duodam gerą uždarbį. Adresuokit taip: [47]

K. J. INTAS,
P. O. Box 1724, New York.

Lietuviai Tėmykite!

Pas mus pirkdami sučėdysit pinigų

Męs perkėlėm savo krautuvę iš Brooklyno į **NEWARK, N. J.** Užlaikome visokius **papuošalus,** t. y. **ziegorius, ziegorėlius** auksinius, sidabrinius ir paauksuotus, su **gerais viduriais** Elgin'o ir Woltham kompanijų. Taipgi męs išdirbam pats visokius **žiedus** ir **ženklelius** dėl draugysčių. Taisom visokius laikrodžius amerikoniškus ir seno krajaus. Musų krautuvėj galima gauti ir visokių **MUZIKALIŠKŲ INSTRUMENTŲ,** kaip tai **Skripkų, Armonikų, Klarnetų, Triubų,** visokių **Knygų, Popierų ir Religiškų daiktų.** Užsakymus nusiunčiam visur ir viską atliekam atsakančiai, nes tą biznį varom jau 25 metai.

W. Urnavičia ir J. Almonaitis
151 Ferry st., Newark, N. J.

TEISINGIAUSIA IR GERIAUSIA
Aptieka

Sutaisome Receptus su didžiausia atyda, neziurint ar iš Lietuvos atvežti ar Amerikoniški. Gyduolių galite gauti, kokios tik pasaulėj vartoja, teipgi visados randasi Lietuvis aptiekorius **P. Jatulovičius.**

Savininkas

Edvardas Daly
18 Broadway, S. Boston, Mass.

Galit reikalauti ir per laiškus, o męs per expresą gyduoles prisiusim

Amžinos Dainos.

Naujausias rankius Jovaro eilių, iš viso apie 40 gražių dainų, tinkamų ir deklamacijoms ..... 15c.

Russian-American Bureau.

GYVUOJA JAU NUO 1892 m.

Šifkortes ir geležinkelio tikietus parduodame per pačtą su nurodymais ant kokios stoties, kada ir kokius trukius pasažieriai turi imti, kad suspėti ant laivo. Taipogi šifkortes iš kiekvienos Europos dalies parduodam ir uždyką nusiunčiam važiuojantiems su nurodymais kaip ir kada išvažiuoti.

Reikalaudami smulkesnių žinių rašykite mums šitokiu antrašu:

Russian American Bureau,
(Uždėta 1892 metuose.)
160 N. 5-th AVE, kertė Randolph St.,
CHICAGO, ILL.

M. Gallivan Co.

Užlaiko geriausį

Elių, Vyną, Likierius ir kitokius gardžius gėrimus o taipgi ir geriausio tabako Cigarus.

Meldžiame užeiti o visados rasite gražų patarnavimą.

362 2nd st., So. Boston.

Ant 21 akmens
Gelžkelio laikrodis

Sriubeliu užsukamas, vyriško ir moteriško didumo, ant 20 metų auksuotas, su išrašytais dubeltavais viršais. Labai teisingai eina, skiriamas ypatingai geležinkeliu **važiuojantiems žmonėms, kuriems reikia visuomet tikras laikas žinoti. Gvarantuotas ant 20m. Ypatingas pasiulyjimas.** Męs išsiųsime šį laikrodėlį ant kiekvieno adreso už **$5.75 C. O. D.** ir persiuntimo kaštus, su teise jums viską peržiurėt. Jei busi neužganėdintas, nemokėk nė cento. Atsiminkite, jųs užmokėtumėt už tokį pat laikrodėlį apie **$25.00, jei pirktumėt kitur. Puikus auksuotas lenciugėlis ir kabutis dykai su kiekvienu laikrodėliu.**

Excelsior Watch Co.
906 Athenaeum Blg., CHICAGO, ILL.

RUSISZKAI-AMERIKONISZKA LINIJA.

Didžiausi, geriausi ir greičiausi garlaiviai, plaukioja kas dvi sąvaitės tarp Rusijos ir Amerikos, niekur pakelėj nesustodami.

Nauji su dviem šriubais garlaiviai **CAR, KURSK, RUSSIA**

Į Rotterdamą 8 d., į Liepojų 11 dienų.

$31.00	III klesa	$33.00
$45.00	II klesa	$50.00
$60.00	I klesa	$70.00

Birma — Spalių (Oct.) 24 d.
Czar — Lapkričio (Nov.) 2 d.
Russia — Lapkričio (Nov.) 16 d.

Dėl smulkesnių žinių kreipkitės pas musų agentus:

A. E. JOHNSON & CO.
27 Broadway, New York.

SEKIT VADOVA ZIRA

Tai populiariškiausi cigaretai šiandien ant rinkos. Dešimtį kvepiančio tabako cigaretų už 5 centus. Geriausio tabako, kokio buvo kada cigaretai daromi.

10 UŽ **5 CENTUS**

PUIKIOS SATINO DOVANOS
kožnoj ZIRA cigaretų dežutėj.
Nusipirkit baksuką tuojaus. ZIROS populiariškumas nepaprastas.

P. LORILLARD COMPANY

DYKAI!

Kiekvienam nusiųsim gražią guminę antspaudą.

Kas prisiųs mums mažiausia 25 adresus savo pažįstamų, gyvenančių Amerikoj ar Kanadoj, tam nusiųsime guminę antspaudą su jo vardu ir pavarde, gražiai apdarytą ir su lakieriuota medine rankenėle. (cf)

Adresuoti reikia taip:

A. GROCHOWSKI & Co.,
Cor. Bedford ave. & Grand st., Brooklyn, N. Y.

EDMUNDO STEPONAIČIO RAŠTAI.

Pilnas posmertinis eilių ir prozos rinkinys jau atspauzdintas.
KAINA TIK $1.00.
Tuos, mųs jaunučio poeto poezijos žiedus galima gauti pas:
AL. STEPONAITIS,
745 GLENMORE AVE., BROOKLYN, N. Y.

50,000 KNYGU

Vysai dykai

Kožnas vyras be atidėlioima tur pareikalauti vieną, iš tu stebuklingu knygu. Vyrai, katrie žada apsivesti — vyrai ligoti — vyrai, katrie pasigėrė per mierą, katrie pareidava namo vielai ir katrie perviršdavė sau valię — vyrai silpni, nervoti ir katrie prastoi sava sveikata — vyrai, katrie negabė pri darba ir katrie ne galė nauduoti pylnai linksmuma gamtos — **VYSI TIE VYRAI TUR PAREIKALAUTI VIENĄ IŠ TU DYKAI DUOTU KNYGU.** Ta knyga pasaikis kaip vyrai naikina sava sveikata, kaip jie užsikrėta ligoms ir kaip jie gal pylnai sugranžinti sava sveikata, stipruma ir energiškuma i trumpa laika ir su mažais kaštais. Jeigu nori buti vyras tarp vyru, ta knyga pasaikis kaip gali ta pasėkti. Knyga ta pasaka kokiu budu tokies ligas, kaip:

REUMATIZMAS, NEGRUOMULAVIMAS VYDURIU,

Abelnas prastoimas spėku, Užnuodijimas kraujo, arba Brantai, Triperis, Lytiškas nusilpneimas, žudymas gyvastinios sėklos, Naktinei nubiegymai sėklos, Nutrotimas vyriškuma, Sunykimas lytiška organa, Užsiveržimas šlapinamoje kanalo, Organiškas ligas, Pasėkme paleistuvinga gyvenima, Pilva, Kepenu ir Inkštu ligas gale buti greitai ir ant visados išgyditas slapta arba sava namie.

Tukstančiais vyrams palika sugranžinta TOBULA SVEIKATA, STIPRUMAS IR SPĖKAS su pagelba tuos STEBUKLINGOS, DYKAI GAUTOS KNYGOS. Knyga ta yra kratuvė žinios ir talpina tam tykrus dalykus, katrus kožnas vyras jaunas ar senas, bagotas ar biednas, apsivedis ar nevedis, sergantis ar sveikas turė žinoti. Netrotikiek sava sunkiei uždyrbtu piningu ant paiku ir be vertės gydulu pakol ne perskaitistie tuos knygas. Knyga ta sučedis Jiums ne viena doleri ir pasakis kokiu budu galetė stotis STIPRU, RESNU, SVEIKU VYRU.

Išpildik atsakimais, iškirpk ir siusk šendena ta dykini kupona o męs prisiusma jiums vieną iš tu brangiu knygu **VYSAI DYKAI IR UZ PACTA UZMOKIESMA.** Daug nerupestingu gyditoju prispira gydima ir gydulus siunta budu C. O. D. tas yra su apdetu mokiesniu ir dara ta be ypatingai pareikalavima sergančia.

Męs tą niekados ne darome, Reikalaudami tą knygą nuo musu Jius nebusitė niekados pareiga. **Siusk sava adresa šendena.**

KUPONAS DYKAI GAUTOS KNYGOS.
Dr. JOS. LISTER & CO., L. 601, 208 N. Fifth Ave., Chicago, Ill.

GOTONI:—Aš esu užinteresuotas jusu pasiulinimui dykai siunstos knygos ir norečiau, jog jius išsiustument man vieną iš tuo knygu.

Vardas ir pavardė.....

Adresas.....

Stejtas.....

NO. 44, 1912 M.

DARBININKAI VISŲ ŠILIŲ VIENYKITĖS!

KELEIVIS

KETVERGAS, 31 D. SPALIU.

VIENYBĖJE YRA GALYBĖ PER JĄ ĮGYSIME TIESAS!

Susipraskite ir padarykite gala beteisei!

Kapitalistai kėsinas padaryt piktadarystę.

Lawrence'o audinyčių baronai sumažino algas be pranešimo apie tai darbininkams ir priešingai įstatymams. Dėl šios ir daugelio kitų blogo padėjimo priežasčių, kurios padarė gyvenimą nepakeliamu, 25 tukstančiai audėjų umai sukilo prieš nežmoniškai ilgas valandas ir 6 dolerius abelnos sąvaitinės algos.

Audinyčių baronai su miesto, valstijos ir šalies valdžios pagelba stengėsi sulaužyti streiką. Privatiškų kompanijų šnipai, provokatoriai, Bostono užkampių valkatos, kareiviai ir policistai buvo duoti savininkams, kad apgalėti darbininkus, įvykdinti betvarkę, kraujo praliejimą, skerdynes ir sukelti publikos upą taip, kad ji tylėtų prieš nelegališką streiko vadovų suareštavimą, o tuomet manyta suvaryt apgalėtus ir nuvargintus audėjus vėl į dirbtuves. Tyčia liko iššaukta betvarkė ir pasėtas teroras, kad gubernatorius prisiųstų miliciją. Buvo juodrankiški laiškai siunčiami gubernatoriui ir padarytas suokalbis bauginti jį dinamitu, kad tik jis nuslopintų streiką.

Pasinaudodami McNamarų bylos pasekme, kapitalistai padėjo dinamitą į tulų streikierių namus ir arti Ettoro raštinės. Už tai liko nubausta daugelis nekaltų streikierių. Dinamito padėjėjas neišpildė gerai darbo: jis neatrado Ettoro tikrų durų ir padėjo kitoj pusėj. Ettor išaiškino keno tai darbas. Kapitalistų tarnas Breen liko areštuotas už tai ir nusimazgojo rankas su 500 dolerių. Jį taip nubaudė tas pats teisėjas, kuris už šaudymą į orą dėl policijos provokacijos pasiuntė du streikieriu ant 7 metų į valstijos kalėjimą.

Kokie tai atvežti valkatos daužė senų karų langus 20 sausio ir policija su kareiviais gėrėjosi tuomi, visai nestabdydami provokatorių darbo.

Ramus streikierių piketai buvo kliudomi ir keikiami policijos ir valkatų. Vienoj tokioj policijos surengtoj betvarkėj liko nušauta moteris Anna Lo Pizzo. Ją nušovė, kaip buvo prirodyta, policistas Benoit, tečiaus jis neareštuotas.

Nė papirkimai, nė dinamito padėjimas, nė provokacija, nė tyčia rengiamos riaušės nedavė progos kapitalistams suareštuot Ettoro ir jo draugo Giovannitti. O jį areštuoti jie troško, nes palikti dvidešimčia kalbų kalbančią streikierių minią be vadovo, reiškė, pastatyti ją į pavojų. Pasinaudodami moters nušovimu, jie suima Ettorą ir Giovannitti, apkaltina juos ne už žudystę, o už dalyvavimą fakte prieš žudystę. Net pats sakinys keistai skamba ir tokis apkaltinimas niekad nebuvo girdėtas. Jiedu sulaikomi be parankos. Miesto valdžia sykiu su majoru ir policijos viršininku padėjo audinyčių savininkams surengti suokalbį, kad suimt streiko vadovus. Taip sakyt, padaryta l e g a l i š k a žmogžudystė ir pasodinti į kalėjimą be parankos nieko bendro neturinčius su ja žmones, tik drįsusius pakelti savo balsą už darbininkų reikalus, prieš jų skriaudą.

Su laiku paaiškėjo, kad dinamitą dėliojo Lawrence kapitalistų nusamdyti bernai. Vienas iš jų net nusišovė, kada negalėjo išsisukt iš suokalbio biaurumo. Paaiškėjo, kad kapitalistų plenus išpildyt padėjo miesto, valstijos ir šalies valdžios, kurios nuolatos garsina įstatymų paguodojimą ir tvarkos palaikymą. Dinamito padėjėjai kurie galėjo nunešti pusę Lawrence'o, šiandien liuosi. Jiems leista daryt plenus, kaip nužudyt Ettorą ir Giovannitti.

Šimtai streikierių buvo areštuota be jokios kaltės: užteko tik policmanui pasakyt, kad streikieris kaltas ir teisėjas skyrė bausmes, neduodamas nė pasiteisint. Žodžio laisvė liko sumindžiota. Motinos ir kudikiai buvo mušami lazdomis ir vežami į policijos nuovadas. Vienas kapitalistų žvėriškumas sekė paskui kito, kol tik prislėgtų ir žudomų audėjų balsas nepasiekė viso pasaulio.

Kapitalistai liko apgalėti, tečiaus jie nors vieno užsiganėdinimo jieškojo ir atrado jį areštavime Ettoro ir Giovannitti ir suteikime tuomi "lekcijos" darbininkams.

Anna Lo Pizzo, John Rami ir kiti krito dėl kapitalistų sutarties. Tie ponai su šilkinėm skrybelėm turėtų sėdėt kalėjime už žmogžudystės surengimą.

Kapitalistai yra dalininkais visų riaušių kraujo praliejimo ir užmušimo, turėjusių ryšius su streiku.

Apsigėręs svaigalų Woodo geriausis draugas Pitman "iškosėjo" visas suokalbio smulkmenas, iš kurių sekė žudystės. Jis iš baimės prieš kalėjimą nusižudė.

Draugai darbininkai, Ettor ir Giovannitti pakėlė savo balsą už streikierius; jie liko suokalbio aukomis. Jie išsėdėjo 8 suviršum mėnesius kalėjime ir dabar begėdiškai teisiami. Žudyščių konspiratoriai rengia patriotiškas demonstracijas ir veda kovą prieš darbininkų uniją. Jie liuosi.

Taip tai darosi Massachusetts valstijoj. Taip tai nukreipiami čia įstatymai.

Laukimas, kad teismas teisingai nuteistų Ettorą ir Giovannitti yra tiesiog juokingas. Jie neturi but teisiami; jiedu nėra kalti ir nėra jų už ką teisti. Jeigu teisėjas apsiėmė juos teisti ir jeigu jis da vienpusiškai daro "tirinėjimus," jis irgi yra audinyčių savininkų sėbras. Massachusetts valstijos įstatymai liko suteršti ir panaudoti audinyčių savininkams. Tiesos namai pasirodė pilni kapitalui paklusnių bernų, gatavi nužudyt Ettorą ir Giovannitti už pinigus.

Bet gana mums kalbėti. Musų draugai jau buvo pasmerkti miriop dėl žinomų kapitalo tikslų. Dabar jie tik laukia, kokią formą tos legališkos begėdystės išneš teismas. Visi darbininkai mato, kad teismai rengia legališką žmogžudystę, už kurią kiekvienas turėtų buti kuoaštriausiai nubaustas. O audinyčių savininkai, tartum alkani tigrai, laukia praryt Ettorą ir Giovannitti.

Draugai darbininkai ir piliečiai, susipraskit ir visa savo galybe, pakelkit balsą už įstatymų apginimą. Lai gubernatorius, teismas ir visas pasaulis išgirsta jusų garsingą balsą prieš pasikėsinimą ant darbininkų laisvės ir gyvasties.

Jųs neturite pasitikėt ant teismo, kuris pasirodė tiek vienpusišku, jog ir parankos nepriima. Jųs jau nuteisėte Ettorą ir Giovannitti ir atradote juos verčiausiais piliečiais. Jums dabar priguli pergalėt kapitalistų ir valdžios žvėriškumą ir begėdystę. Jau visas pasaulis išgirdo, kad Massachusetts valstijoj nėra teisybės teismuose ir pas valdžią. Lai tas balsas plačiau skamba.

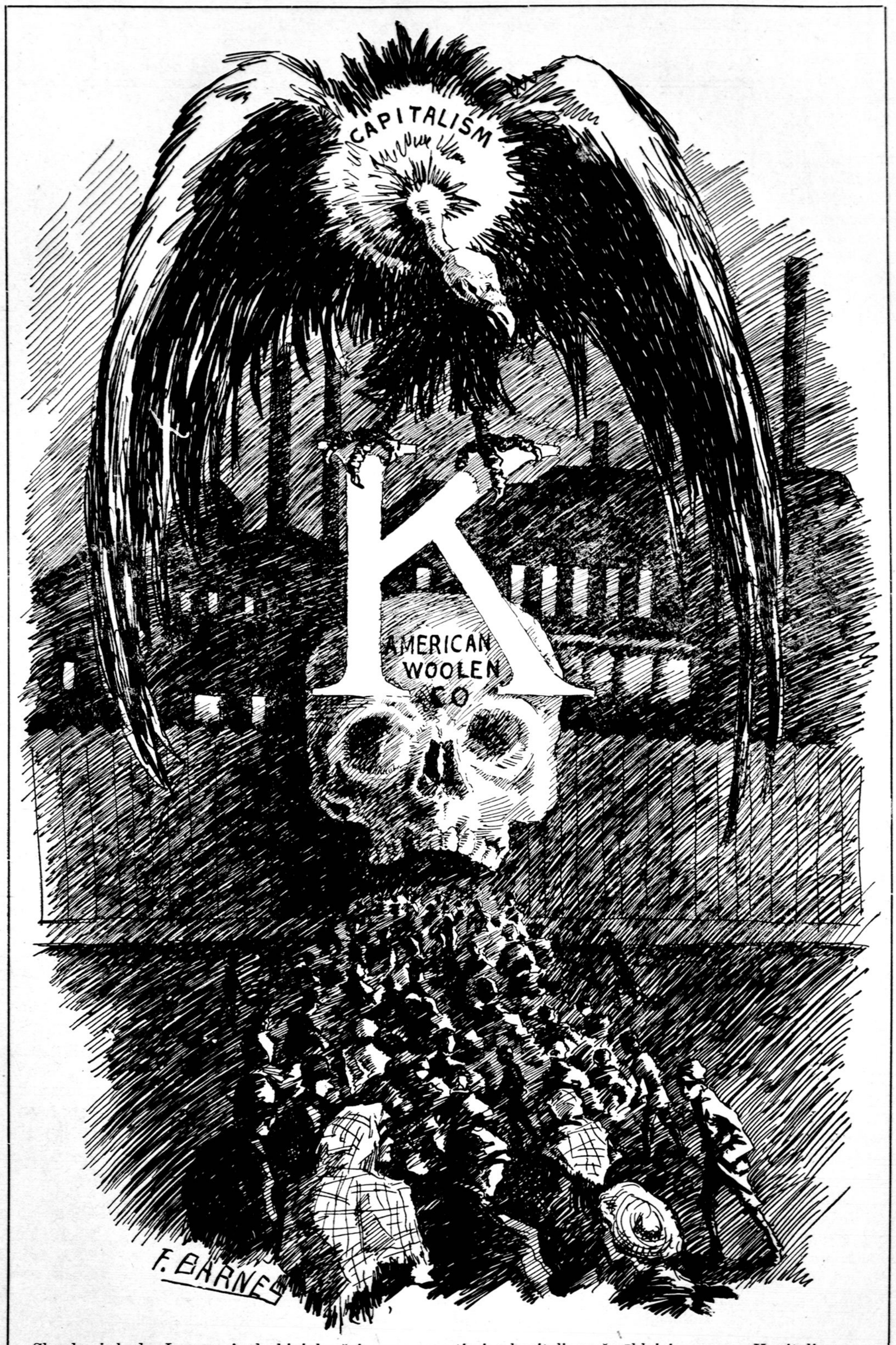

Skurdas ir badas Lawrenc'o darbininkų šeimynas varo tiesiog kapitalizmo šmėklai į nasrus. Kapitalizmas, tartum tas ištroškęs vanagas, laukia tik tų žmonių prakaito. Su kiekviena diena ta šmėkla auga vis didyn, o darbinikai tuomtarpu tenai randa tik vargą ir mirtį. Statistika parodo, kad kapitalistai apskritai gyvena 58 metus, o industrijos darbininkai — tik 39 metus.

"Keleivio" byla.

"Keleivio" byla su kun. Bukavecku stovi da ant vietos. Kada bus teismas, da niekas nežino.

Kunigai tuo tarpu darbuojasi ir renka medegą.

Tečiaus kaip byla gali virsti, šiandien da sunku permatyt.

Žinoma, apie pralaimėjimą "Keleiviui" nebutų nė kas kalbėti, jeigu "Keleivis" nebutų darbininkų reikalus ginančiu laikraščiu.

Męs matom, kad Ettorą ir Giovannitti norima pasodint ant elektriškos kedės vien už tai, kad jie drąsiai ir pasekmingai mokėjo gint darbininkų reikalus. Jiedu nebutų šiandien kalėjime, jeigu jie butų taip gynę kapitalistų reikalus.

Ir "Keleivis" šiandien nebutų po teismu, jeigu jis nekovotų taip drąsiai su darbininkų išnaudotojais ir tamsintojais jų proto.

"Appeal to Reason" taipgi iš teismo neišeina vien tik dėlto, kad smarkiai kovoja už darbininkų reikalus.

Kun. Bukaveckas butinai reikalauja teismo, todėl kreipiamės į Jus, Worcesterio lietuviai, kad padėtumėt. Visi, kurie galite but liudininkais, malonėkite priduot savo adresus, kad galėtumėm reikale jus atrast.

"Keleivio" leidėjai.

Ettoro ir Giovannitti Byla.

AUKŲ DAUGIAU NEREIKIA.

Kol pradėsime apie bylos bėgį, visų pirmiausia turime pranešti, kad aukų jos vedimui daugiau nereikia.

24 spalių iš apginimo komiteto gavome apie tai šitokį pranešimą:

"Išleidus šitam komitetui atsišaukimą, visuomenė pasirodė taip kiltos širdies ir duosni, kad męs lengvai galėsim pakelti lėšas, kokios tik su apgynimu gali but surištos. Jeigu neatsitiks nieko nepermatomo, sudėtų aukų užteks visai šiai kovai iki pasekmingiausios jos pabaigos.

"Todėl męs ištariam darbininkų luomai širdingą ačiu už jos solidariškumą ir užuojautą savo draugams, kurie tik tuomi yra prasikaltę, kad padėjo šios šalies audėjams iškovoti geresnes sąlygas. Męs neturim gana stiprių žodžių, kad išreikšti savo džiaugsmą už darbininkų solidariškumą, kurį mums parodė sudėtos aukos Ettoro ir Giovannitti apgynimui. Taip Amerikoj, taip Europoj kiekvienam darbininkų susirinkime buvo renkamos aukos. Tas parodo, kad Ettoro, Giovannitti ir Caruso byla yra tarptautišku proletarijato klausimu.

"Ištardami ačiu, męs norime atkreipti visuomenės atidą da į kitą didelį pasikėsinimą ant organizuotų darbininkų. Mieste Lake Charles, La., eina byla prieš medžio darbininkų broliją. Tenai sėdi kalėjime 64 tos brolijos vadovai ir milijoninės kompanijos su policija varosi prieš juos taip, kaip prieš Ettorą ir Giovannitti. Visus juos norima pasiųsti ant kartuvių.

Iš Ettoro ir Giovannitti teismo.

Salem miestelije, pavieto teismo rume stovi didelė plieno klėtka. Klėtkoje sėdi trįs vyrai. Tai buvusio Lawrence'o streiko karžygiai, Ettor, Giovannitti ir Caruso. Kapitalistai su savo valdžia kaltina juos užmušime italės merginos, kuri buvo nušauta laike streikierių su policija susirėmimo. Žmonės, kurie tenai buvo, liudija, kad merginą nušovė policistas Benoit, tečiaus jo niekas nekaltina. Prieš Ettorą ir Giovannitti nėra jokių prirodymų, bet jie kaltinami, buk per juos liko sukurstyti žmonės, kilo sumišimai ir buvo nušauta moteriškė.

Kad Ettor ir Giovannitti tame nekalti, tai gerai supranta ir patįs kapitalistai ir jų teismai. Pagaliaus užmušimas tos moteriškės jiems ir nerupi. Juk per tą patį streiką ir tame pat Lawrence milicninkas nudurė ramiai einantį sirijietį ant gatvės. Apie jo nužudymą kapitalistiškoji valdžia ir girdėt nenori. Nekalbėtų ji ir apie tos moteriškės nužudymą, jeigu jai nerupėtų įpainioti į tai darbininkų vadovus. Jiems netik nerupi užstot už tos darbininkės mirtį, bet norisi da ir darbininkų vadovus nužudyti. Prisikabinti prie jų nėra už ką, tai reikia apkaltinti už tai, ką policija padarė.

Valdžia su kapitalistais kitokių liudininkų neturi, kaip tik savo laikraščių reporterius ir policistus. Nekurie iš tų liudininkų yra tikri kriminalistai, neseniai išėję da iš kalėjimo. Ant tokių žmonių prirodymų remiasi Ettoro ir Giovannitti apkaltinimas.

Paveizdan, reporteris Ford pasakoja, kaip 29 sausio Ettor kurstė savo prakalboj minią prie riaušių. Po prakalbų Ford savo akimis matęs, kaip toji minia užpuolusi ant gatvekarių ir pradėjus daužyti akmenais langus ant Essex gatvės. Kitur jis vėl pasakoja matęs, kaip minia užpuolė ant milicijos ir mėtė ledais į kareivius, nors gerai žinoma, kad tie karų daužytojai buvo tyčia nusamdyti kompanijos valkatos.

Kada ponas Ford plačiai išsikalbėjo apie karų daužymą, Ettoro advokatas jo užklausė:

— O kiek tamista metei akmenų į karą?

— Nė vieno.

— O ką tamista darei su ta plyta, ką pakėlei nuo šaligatvio?

— Aš nekėliau jokios plytos.

— Meluoji! — sušuko Ettoro advokatas. — Męs ir tą plytą turime.

Kada reporteris pradėjo mikčioti, prokuroras pasipriešino tam klausimui ir teisėjas neleido daugiau apie tai klausinėti.

Ir taip visuomet, kaip tik klausimas apšviečia valdžiai ir kapitalistams negeistinus dalykus, teisėjas draudžia klausinėti.

Toj pačioj teismo sesijoj pašaukta kitą laikraščio reporterį, tulą Donaghue. Tas nurodo, kad Ettor ragino streikierius prie ginklo, nurodydamas francuzų revoliuciją, kaipo pavyzdį. Jis kelis kartus atkartojo, kad jis girdėjo Ettorą sakant: "Męs padarysime krautuvėms darbo pirkdami ginklus." Da diena pirm to Ettoras kalbėjęs, kad valdžia išleidžia daug leidimų nešiotis revolverius.

Norėdamas padaryti Ettorą kaip galima kaltesniu, reporteris tik daugiau jį išteisino, kada apgynimo advokatas Peters paėmė jį ant kryžiavo kvotimo. Paveizdan, apginėjas klausia:

— Kas tame susirinkime pirmutinis pradėjo kalbėti apie ginklus?

— Man rodos, kad p. Riley, kuris sakė, kad jis buvęs pas miesto valdininką teirautis apie leidimą ginklus nešioti.

K.: — Vadinas, buvo kalbėta, kad ginklams nešioti reikalingas leidimas?

A.: — Taip.

K.: — Ir tamista sakai, kad Ettor kalbėjo apie tokį leidimą jau diena pirmiau?

A.: — Taip.

K.: — Ir tamista sakai, jog Ettor sakęs, kad jeigu taip, tai "męs padarysim ginklų krautuvėms darbo?"

A.: — Taip.

K.: — Ir kad jis pats ketino revolverį nusipirkti?

A.: — Taip, jis tą sakė.

K.: — Ir jo kalbos prasmė buvo tokia, kad jeigu streikłaužiams leidžiama ginklai nešioti, tai turėtų but leidžiama ir streikieriams?

A.: — Taip.

Kaip matot, kapitalistų liudininkas, paimtas į križiavą kvotimą, išpasakojo, kad Ettoras neragino minios prie ginklų, bet kalbėjo, jog valdžia leidžia streikierių priešams nešioti ginklus; o jeigu nešiojasi viena pusė, tai turėtų nešiotis ir kita. Tečiaus jis nesakė, kad tuojaus visi sau pirktųsi revolverius be leidimo. Pats reporteris per neatsargumą pasakė, jog p. Riley, vienas iš streiko vadovų, buvo pas miesto valdžią teirautis apie leidimą.

Šitas paveikslas perstato kalėjimą, kur sėdi Ettor, Giovannitti ir Caruso. Pagal teisybės jie neturėtų tenai sėdėt, bet teisybė jų nemato — kapitalas užrišo jai akis. Ji eina tiesiog į "Hades", kas reišia pragaro prapultį.

Toliaus Ettoro advokatas kvočia reporterį sekančiai:

K.: — Ir tamista sakai, kad tame pačiame susirinkime Ettoras kalbėjo apie francuzų revoliuciją?

A.: — Taip.

K.: — Ar Ettor sakė: "Męs pirksim sau revolverius," ar "Męs padarysim ginklų krautuvėms darbo?"

A.: — Jis sakė: "Męs padarysim ginklų krautuvėms darbo."

K.: — Ettor pradėjo kalbėti apie francuzų revoliuciją tik tuomet, kada jauna moteriškė pasakė, jog jie buvo nuėję pas dirbtuvių savininkus pasiskųsti, jog darbininkai valgo juodą duoną, o jie iš to nusijuokė, ar ne taip?

A.: — Taip.

K.: — Ir tuomet Ettor pasakė, "tas man primena francuzų revoliuciją, kuomet alkani žmonės nuėjo pas ponus pasiskųsti, kad neturi duonos, o ponai jiems liepė valgyt piragus. Žmonės vėl atėjo prašyti duonos; tuomet jie liepė jiems valgyti žolę... ir už kelių dienų Paryžiuje ant kiekvieno lempos stulpo kabojo ponas ir jo burnoj buvo prikimšta žolės. Ar ne taip Ettor sakė?

A.: — Taip.

K.: — Bet kitokioj prasmėj jis francuzų revoliucijos neminėjo?

A.:— Ne.

K.: — Kada Ettor sakė, "jeigu bus pralietas kraujas, jis kris ant ponų galvų," ar tamista gavai tokį įspudį, jog audinyčių savininkai bus kalti, jeigu kraujas bus pralietas?

A.: — Taip, bent aš manau, kad tas buvo jo omenėj.

K.: — Vadinas, Ettoro nuomone buvo, kad kraujo praliejimas, tai didelė nuodėmė?

A.: — Taip jis išvadžiojo.

Tuomet Ettoro advokatas užklausė reporterio, ar policijos teisme jis taipgi tą patį pasakojo apie Ettoro kalbą, ar liudijo visai kitaip. Reporteris atsakė, kad viską žodis į žodį. Tuomet advokatas padavė jam stenografuotą jo kalbą policijos teisme ir liepė balsiai skaityti. Noroms-nenoroms p. Donoghue perskaitė. Advokatas pradėjo vėl klausinėti:

K.: — Ar yra čia nors vienas žodis to, ką tamista šiandien apie Ettoro kalbą pasakei?

A.: — Nėra.

K.: — Kodėl?

Čia reporteris pradėjo teisintis, kad policijos teisme jo visai tų klausimų neklausinėta,todėl jis nieko apie tai ir nesakęs.

Išsiaiškino reporterio melas.

— Vadinas, tamista nesakei to policijos teisme dėl to, kad teismas nenorėjo teisybės žinoti? — užklausė Ettoro advokatas.

Prokuroras Atwill tuoj pašoko ant kojų ir pradėjo prieš šitokį klausimą protestuoti, bet teisėjas daleido klausinėti.

Reporteris atsakė, kad jis ir policijos teisme butų tą patį pasakęs, jeigu kapitonas Proctor butų jį apie Ettoro kalbą klausinėjęs.

Toliaus reporteris Donoghue papasakojo, kaip jis pamatęs ant gatvės sumišimą bėgo policijai apie tai pranešti, kaip jis pasakojo majorui Scanlonui apie kurstančias Ettoro kalbas ir t.t.

Ettoro advokatas vėl pradėjo reporterį kvosti:

K.: — Tamista esi artimuose sątikiuose su policija ir labai užjauti fabrikantų reikalams?

A.: — Taip, laike streiko aš buvau artimuose sątikiuose su jais.

K.: — Labai draugiškas su jais?

A.: — Taip.

K.: — O ar didelį gavai kyšį už suradimą jų padėto dinamito?

Prokuroras pašoko, kaip elektros užgautas:

— Aš protestuoju prieš tokį klausimą!

Ir teisėjas Quinn šį klausimą išmetė.

Eks-kriminalistai ir vagįs kapitalistų liudininkais.

Kas įdomiausia, tai faktas, kad laike streiko statydavo į policistus eks-kriminalistus ir vagis. Iš tokių tai gaivalų susidėjo miesto tvarkdariai. Tuomet jie daužė žmonėms galvas, o dabar kapitalistai stato juos liudininkais, kaipo teisingus ir sąžiniškus žmones.

Tas išsiaiškino teisme, kada policistas Saliba Moore užėmė liudininko vietą ir pradėjo liudyti prieš Ettorą. Jis pats prie visko prisipažino, kada Ettoro advokatas Mahoney pradėjo jo klausinėti.

K.: — Ar tamista esi tas pats Saliba Moore, kurio tikras vardas yra Micheal Moore?

A.: — Taip.

K.: — Ar tamista esi tas pats Saliba Moore, kuris 1911 metais liepos mėnesije buvo areštuotas už pavogimą keturių kamuolių siulų iš Pacific audinyčios?

A.: — Tas pats.

K.: — Ar tamista esi tas pats Saliba Moore, kuris teisme prisipažino prie vagystės ir užmokėjo $10.00 baudos?

A.: — Tas pats.

K.: — Ar tamita esi tas pats Saliba Moore, kuris 1904 metais buvo nuteistas kalėjiman už užpuolimą su peiliu?

A.: — Tas pats.

K.: — O po tam tamista pradėjai vadintis Saliba Moore, ar netaip?

A.: — Taip.

K.: — Ir tą viską atlikęs tamista likai paskirtas policistu, ar ne?

A.: — Taip.

— Na, to jau užtenka — paaiškino Ettoro advokatas šiauniam liudininkui.

Ar gali but kalba apie teisybę, kada tokie žmonės renkami į policistus?

Kada tokie žmonės valdo, tai teisybei akįs užrištos...

KUNIGINIS SKYRIUS.

ATSAKYMAI
Į "Draugo" Klausimus

KLAUSIMAS I-MAS.

"Delko socijalistai yra priešingi tikėjimui ir bažnyčiai, kuomet visados ir visur tikėjimas yra visur pripažintas didžiausiu doros, kulturos ir civilizacijos veiksniu?" ("Draugas").

Ne visi socijalistai yra priešingi tikėjimui ir ne visi priešingi tikėjimui yra socijalistais. Tai jau vienas dalykas, dėl kurio šis užmetimas yra socijalistams ne vietoj. Socijalistais esti ir tikintieji žmonės, ir net kunigai; štai Schenectady miesto majoras kun. Lunn yra socijalistu; kun. McGrady yra plačiai pagarsėjęs socijalistiškais raštais; kun. R. D. Sawyer dabar yra socijalistų kandidatu į Massachusetts gubernatorius. Tai tik keli pavyzdžiai, kad socijalistai nevisuomet tikėjimo priešai. Tuo tarpu galima nurodyti d a u g y b ę atkakliausių laisvamanių, kurie netik nėra socijalistais, o net ir priešingi tokiems. Juk ir d-ras Šliupas seniai jau kunigų iškeiktas kaipo tikėjimo griovėjas, o vienok socijalistas iš jo nekoks. Mat, protaujantis žmogus, kokių pažiurų jis nebutų socijalistiškame klausime, su biblijos nesąmonėmis apie pasaulio sutvėrimą ir užgrabinį gyvenimą sutikti negali. Todėl ir socijalistai, jeigu kurie jų netiki, tai netiki ne dėlto, kad jie socijalistai, bet dėlto, kad jie daugiau protaujanti žmonės.

Bet "Draugui" to neužtenka. Jis prisispyręs vis klausia: "Kodėl socijalistai priešingi tikėjimui?" Pasakysime "Draugui" trumpai o storai, o gal ir jis supras:

Jei kurie socijalistai priešingi tikėjimui, tai priešingi todėl, kad tikėjimas, kaipo iš tamsos ir nežinojimo išdygęs ir ant nežinios rymojantis prietaras, visuomet buvo ir yra priešingas grynam mokslui ir sveikam žmogaus protui.

Kad tikėjimas yra didžiausiu kulturos ir doros veiksniu, tai pripažįsta tik kunigai. Męs gi žinom, kad kulturai jis netiek nuveikė gero, kiek padarė blėdies. Juk kas tveria kulturą, jei ne mokslas? O tikėjimo skelbėjai buvo net inkviziciją įsteigę kovai su tuo mokslu. Ar netaip? Tiesa, jųs dabar ginatės; sakot jau, kad ir Bruno sudeginimas netaip išrodė, kaip paprastai yra skelbiama. Jųs neužilgo pasakysit, kad ir inkvizicijos visai nebuvo. Mat, gėda, akįs kaista. Bet neužsiginsite. Istorija perdaug užlaikė apie dvasiškijos darbus faktų. Ir šiandien dar muzėjuose randam inkvizicijos įrankius, kuriais buvo nežmoniškai kankinami visi, kas tik išdrįso kitaip protauti, negu šventas tėvas norėjo. Juk ir kun. Kopernikas buvo iškeiktas už tai, kad pasakė, jog žemė yra apskritas kamuolys, o ne plokščias blynas, kaip popiežius mislijo. Bruno buvo už tą patį sudegintas, o Galileo po žeme supudytas. Ir ar tą jųs vadinate "kulturos veiksniu?"

Jųs sakot, kad tai tuose laikuose tas buvo **malum neccessarium** — neišvengtinas blogas. Gerai, paimkim šių laikų kunigiją. Ar ji nekovoja su mokslu? Ypač lietuviškieji "tėveliai." Jie viską pasmerkia pragarui, kas tik neturi jų patento. Knygos, laikraščiai, draugijos, prakalbos — viskas, kas tik n e k l e r i k a l i š k o s spalvos, pamokslu ose maišoma su dumblu. Jie norėtų, kad žmogus nieko nežinotų, tik per dieną dirbtų, vakare ražančių sukalbėjęs gultų, ant rytojaus vėl prie darbo, o nedėlioj atneštų vėl paaukauti bažnytėlei savo kruviną uždarbį, kurs nuo maisto da atliko; o kad daugiau atliktų, pėtnyčiomis ir subatomis jie liepia tiems bėdžiams tik silkę su bulvėmis valgyt. Todėl nestebėtina, kad kur tik dvasiškija turi didesnę įtekmę ant žmonių, ten didesnis tamsumas. Statistika jau parodė, kad katalikiškose šalįse, kaip antai Italija, Portugalija, Ispanija, daugiausia analfabetų ,t. y. žmonių, kurie nemoka nė skaityt ,nė rašyt. Ir priešingai, visose protestoniškose šalįse, kur tik dvasiškija turi mažesnę įtekmę, ten apšvieta ir kultura stovi kur kas augščiau. Taigi tikėjimas netik kad nekelia kulturos, bet dagi stabdo ją. Kunigai turėjo iki šiol savo rankose visą Lietuvą. Ir męs matom, kaip jie pakėlė tenai kulturą. "Tėve musų" ir "Sveika Marija" — tai viskas, ko per kelis šimtmečius jie lietuvius išmokino. Šiandien lietuviui gėda ir pasauliui pasirodyt, ant tiek tikėjimas kulturiškai jį "pakėlė."

Su dora irgi negeriau dalykai stovi. Nuolatiniai musų klebonų skandalai su parapijomis už pinigus, begalinės tąsynės po teismus, surengtos muštynės bažnyčioj Chicagoje, surengtos kunigo skerdynės bažnyčioj Philadelphijoje, uždarymas bažnyčios Scrantone, Shenandoah'rije, Mahanoy City'je, sukeltas kun. Kaupo skandalas Pittstone — tai tik keli pavyzdžiai musų tikėjimo skelbėjų doros. O kas butų, jeigu da nutraukti uždangą nuo jų naminio gyvenimo? Ne vienoj klebonijoj pasirodytų Sodoma.

"Truth Seeker" surinko iš laikraščių skaitlines, iš kurių pasirodo, kad nuo 1875m. iki 1909, taigi per 24 metus, vien tik Suvienytose Valstijose už kriminališką prasižengimą nubausta 4,777 kunigai. O jei paimti atidon da faktą, kad dvasiškija moka savo konfratrų blogus darbelius giliai užslėpti, ir kad teismai visuomet stovi jos pusėj, tai šita skaitlinė bus da labai maža, sulyginus su tikru piktadarių skaitliumi. Ir kas įdomiausia, kad geriausiai atsižymi katalikų kunigija, nes ant kiekvieno šimto išpuola 9 kriminalistai, kuomet pas liuteronus ant šimto išpuola tik 3, pas žydus 1 ant 235, o pas universalistus vienas ant 477. Ir tai ne socijalistų išmislas, bet faktas paimtas iš knygos "Crimes of Preachers" (kunigų piktadarystės), kur nurodyta kiekvieno kunigo vardas, jo adresas, kuomi jis prasižengė ir kaip buvo nubaustas. Kokia tad gali buti jų dora, jeigu tarp jų pačių taip daug kriminalistų? Kaip tokis gali mokinti kitus doros, jeigu jį patį prisieina bausti už doros peržengimą?

Bet ko jau čia norėti iš paprastų kunigužių, jeigu pačiam vatikane keliamos orgijos, girtuokliaujama ir prieš patį šventąjį tėvą kartais šoka baletą, o laike konklavės (popiežių rinkimų) eina tokios intrigos, kad ir purviniausi Amerikos politikieriai tokių gėdytųsi.

Leiskim kalbėti pačiai istorijai.

Paimkime Gregorijų XIII (Ugo Buoncompagni), kuris popiežiavo tarp 1572 ir 1585 metų. Tas žmogus pas katalikus yra skaitomas dideliu doros ir mokslo mylėtoju, nes pirma buvo Balognoje tiesų profesorium, o likęs popiežium išleido apie 2 milijonu romiškų kronų mokykloms, žinoma, katalikiškoms. Bet pažiurėkime į to žmogaus gyvenimą bepartiviškomis akimis. Buvo tai žmogus, kurio godumas neturėjo rubežių. Jis žiauriai persekiojo protestonus, pripildė indeksą nepatinkamomis sau knygomis, suvaržė tikinčiųjų laisvę, ir vis tai darė su tuo tikslu, kad daugiau butų pelno iš katalikiškos bažnyčios. Per jo pasidarbavimą buvo įsteigta taip vadinamoji propagandistų kolegija, kuri platino katalikystę ugnia ir kardu, liedama nekaltų žmonių kraują ir ardydama jų šeimynas. Nekalbant jau apie skriaudimą prastų žmonių, jis atiminėjo turtus iš savo vyskupų ir kardinolų, nurodydamas, buk jie yra kada tai neužmokėję popiežiui reikalinkų mokesčių. Žodžiu sakant, tarp Gregorijaus XIII ir kitų didžiunų prasidėjo naminė karė. Apkrauta popiežiaus mokesčiais vaizba visai nupuolė, priviso pilna plėšikų ir prieš jo mirtį šalis buvo jau pilnam chaose. Prie to visko da galime pridėti, kad Gregorijus XIII turėjo sunų Giacomo, kurį paskui pakėlė į kaštelionus. Ypatinga dora, ar ne?

Povilas IV (Giovanni Pietro Caraffa) ant tiek žmonėms įsipyko netikusiu savo gyvenimu, o ypač savo giminėmis, kurių ištvirkimas ir palaidumas negali but nė laikraštije aprašytas, kad "šventasis tėvas" buvo priverstas nekuriuos jų išvyti, ir tik tokiu budu užsilaikė da ant sosto.

Pasimirus 1565 metais Povilui IV-tamjam, per 3 mėnesius tarp kardinolų eina vaidai ir žemiausios rušies pasalios intrigos, kol pagaliaus jo vieton lieka išrinktu Giovanni Angelo Medici, kuris apsikrikštija Pijum IV-tu. Ir tai tokį doros apsireiškimą matom augščiausioj dvasiškijos valdžioj.

Marcellus II (Marcelli Cervini degli Spannochi), kuris užėmė sostą po Julijaus III, buvo, kaip rodos, ištikro doras ir tvirto budo žmogus ir pradėjo kovoti prieš augštesnės dvasiškijos ištvirkimą. Bet patarlė sako: "budamas Romoj, daryk kaip romėnai." Esant gi popiežium, reikia elgtis kaip popiežiai. Bet jis elgėsi netaip: neužlaikė mergų namo, kur augštenėji dvasiškija smagiai praleisdavo laiką, nepardavinėjo titulų ir už tai jis neilgai buvo popiežium: už 22 dienų jis mirė...

Adrionas VI-tas, buvo vienas iš paskutinių taip vadinamų "pontifice barbaro" (barbariškas popiežius). Tiesa, ir buvo jis paukštelis. Da pavyskupiu budamas buvo jau generališku inkviziturium Ispanijoj. Laužė žmonėms kaulus, svilino padus ir gyvus degino ant laužo. Išžudęs šimtus žmonių liko paskirtas galva katalikų bažnyčios, kuri skelbia Dievo prisakymą **"Neužmušk."**

Bet didžiausiu skandalistu, kokis tik ant šv. Petro sosto yra kada sėdėjęs, buvo Aleksandras VI, kurio tikras vardas buvo Rodrigo Borgia, ispanų tautos. Jis budamas da Lisbonoj atsižymėjo jau skandalais. Apsigyvenęs gi Venecijoj padarė kriminališką susigiminiavimą su tula našle, o tai numirus pasiėmė jos jauną dukterį Rozą Vanozzą, su kuria "doringai" gyvendamas susilaukė kelių kudikių. Neužilgo jo dėdė Inocentas VIII pasikvietė jį Roman ir padarė kardinolu. Likęs kardinolu, Rodrigo slapta parsigabeno Romon savo mylimą Rozą Vanozzą ir išleido ją už tulo ispanų "kunigaikščio," kuris buvo neva jos vyru. Po tokia priedanga kardinolas galėjo lankyti savo mylimą be jokios nuožvalgos (žiur. American Encyclopeadia). Tiesa, dabartinė dvasiškija tuos užmetimus vadina išmislu; mat, negražu, kad pats bažnyčios galva butų taip žemai nupuolęs doriškai. Klerikališki kritikai dabar sako, kad toji Roza Vanozza buvusi tiesota jo pati. Bet kaip tas galėjo buti, kad ji, pagimdžius Aleksandrui VI-tamjam penkiatą kudikių, paskui buvo dusyk ištekėjus už menkų viršininkėlių prie popiežiaus dvaro (žiur. Encyclopaedia Britanica)? Jeigu ji butų buvus popiežiaus pačia, tai kokiu budu ji galėjo tekėti už kitų, jam da nenumirus?

Į popiežius tas žmogus irgi vien tik per suktybę ir supirkimą kardinolų rinkikų balsų pateko. Tik pasiklausykite, kaip jo rinkimus aprašo garsus francuzų rašytojas Alexandre Dumas:

..."Turbut, nuo pat tos dienos, kaip pirmutinis popiežius užėmė šv. Petro sostą, niekad da nebuvo taip didelės agitacijos, kaip dabar. Minia grudosi visomis gatvėmis prie vatikano, kur nuo kelių dienų ėjo jau popiežiaus rinkimai. Tiesa, tas buvo ne be priežasties, nes Inocentas VIII, kuris buvo vadinamas savo 'žmonių tėvu,' nes jis buvo pridėjęs prie jų savo 16 vaikų — buvo ką tik miręs po sunkiai kovai su mirčia, laike kurios, kaip paduoda 'Stefano Infessura' žurnalas, ant Romos gatvių buvo papildyta 200 žmogžudysčių... Taigi tos minios akįs buvo atkreiptos į vatikaną, o ypač į tą

Šitas paveikslėlis perstato dvasiškų tėvų dorą Čenstakavos klioštoriuj.

kaminą, iš kurio pasirodys pirmutinis signalas. Staiga dienai brėkštant pasigirdo minioj užimas, šukavimai ir spiegimai; mat, iš kamino pasirodė plonučiai dumai. Tie dumai pranešė, kad Roma buvo vis da be viešpačio, o pasaulis be popiežiaus; nes tai buvo dumai iš balsavimo tikietų, kurie likos sudeginti ženklui, kad kardinolai da nesusitaikė... Minia klegėdama ir juokaudama išsiskirstė...

"Tuotarpu tarp bazilikos piliorių pasirodė tamsi ypata, ilgu plosčium apsisiautusi, ir stovėjo, tarsi kokia dvasia. Atsargiai apsidairius, ar kas jos nemato, išėjo ant vidurio piazzos, išsitraukė kardą ir skėlė tris kartus į akmeninę aslą taip, kad kiekvieną sykį pasipylė kibirkštis. Ant to ženklo vatikane šviesa umai užgeso ir tuo pačiu laiku iš lango išlėkė koks tai daiktas ir nupuolė ant piazzos. Minėtoji tamsi ypata apygraiboms susijiešojo išmestąjį daiktą ir greitai prasišalino.

"Neužilgo toji paslaptinga ypata atvažiavo ant Longara gatvės, netoli Regina Coeli bažnyčios, ir įėjo į turtingus namus, kur jos laukė dvi moteriškės ir abidvi sykiu sušuko:

" 'Franciškau, kokios naujienos?'

" 'Geros naujienos. Štai laiškas: musų tėvas šiandien gavo jau 3 balsus daugiau'," atsakė Franciškus, bučiuodamas savo motiną ir seserį. " 'Bet reikia da šešių, kad butų išrinktas popiežium.'

" 'Tai ar negalima jų nupirkti'?' teiravosi motina.

" ' Žinoma, motin, žinoma, kad galima; ir apie tai mųs tėvas jau galvoja. Kardinolui Orsini jis duoda Romoj savo palocių, o Monticelloj ir Sorianoj dvi pilis; kardinolui Collona — Subiacos klioštorių; kardinolui Sant' Angelo — Portos vyskupiją; Parmos kardinolui — Nopi miestelį; kardinolui iš Genoa — bažnyčią Santa Maria in-Via-Lata, ir ant galo kardinolui Savelli duoda bažnyčią Santa Maria Maggiore ir miestelį Civita Castellana; o kaslink kardinolo Ascania Sforza, tai jis jau žino, kad užvakar męs nusiuntėm jam į namus 4 mulus prikrautus auksinių ir sidabrinių indų, ir iš to turto jis paskirė da 5,000 dukatų kardinolui iš Venecijos'.

" 'Bet kokiu budu jiems pranešti, kad musų tėvas jiems tiek duoda'?" užklausė motina.

" 'Budas visai lengvas, juk žinai, motin, su kokiomis ceremonijomis įnešama kardinolams pietųs laike popiežių rinkimo. Mųs tėvas jau papirko vyskupą, kuris tuos valgius prižiuri. Rytoj bus šventė: kardinolams neš keptas vištas ant pietų ir kiekvienoj vištoj bus formališkas raštelis apie tas dovanas, kurį aš pats tėvo vardu šiandien padarysiu'.

" 'Dabar jau aš užtikrinta, kad išeis gerai'," atsakė motina.

" 'Ir dėl Dievo'," sušuko sesuo, " 'musų tėvas bus popiežium'!"

Tai tokiu keliu Aleksandras VI ėjo prie popiežiškojo sosto. Likus jam popiežium, tuoj prasidėjo žudymas nepatinkamų jam ypatų. Kad išteisinti savo darbus, jis įveda obalsį: "Tikslas išteisina įrankį," kurio paskui visa dvasiškija taip dručiai laikosi. Sakoma, kad jis turėjo ir daugiau vaikų, bet istorija pažįsta tik tuos: Givolamą, Pedro, Luisą, Juaną, Ceazarą, Lucrezią ir Jofę. Sunus jis da kudikiais esant dispensavo, o kadangi kanoniškos tiesos draudžia mergvaikiams nešioti dvasiškių titulus, tai jisai pirma tas tiesas suspendavo, o paskui pakėlė juos į vyskupus ir kardinolus. Vatikane, toje katalikybės širdije, jis kėlė tokias orgijas, kurių aprašymui literatura ir žodžių neturi. Kaip aprašo tas pats Dumas, nusigėrę vyrai netik šokdavo su pusnuogėmis moterimis, bet da "gražiau" elgdavosi, o popiežius ant to visko žiurėjo ir rankomis plojo.

Kai-kurie Aleksandro VI-tojo biografai paduoda da tamsesnius jo darbelius. Ypač italų pilna literatura apie jo piktadarystes. Yra sakoma, kad jis net nuodais naudojosi, kada jam reikėjo iš kelio prašalinti negeistinas ypatas. Taip jam ir galas priėjęs: sykį iškėlęs puotą, sukvietęs daug kardinolų ir apie 10 jų norėjęs nunuodyti. Nuodai paprastai buvo duodami su vynu. Bet per apsirikimą prie vakarienės nuodai patekę pačiam popiežiui ir jo sunui Ceazarui. Sunus išgyveno, o šventas tėvas ir mirė. Dabartinė dvasiškija nori tai užginčyti; ji tvirtina, kad popiežius miręs nuo karštligės. Bet tuli istorikai garsiai kalba, kad tai buvo nuodai. Apie nuodus minima ir visose beveik enciklopedijose. "Tiesa," sako American Encyclopaedia, "ne visos užmetamos jam žmogžudystės ir nuodijimai yra paremti faktais, bet vis yra jų gana, kad pasakyt, jog buvo niekiausis popiežius iš jų visų." Jis buvo pasiryžęs išnaikinti visus didžiunus, o valdžią atiduoti savo giminaičiams. Vienas iš daugiausia atmintinų jo viešpatavimo "nuopelnų" buvo atsižymėjusio reformatoriaus Savonarola sudeginimas. Žodžiu, tai buvo žmogus, kurio įrankiu buvo tik nuodai, klastos, išdavimai ir žudymai (žiur. International Encyclopaedia).

Gražiai išrodo, musų dvasiškijos dora, ar ne? Ir da jųs drįstat sakyt, kad jusų mokslas yra didžiausiu doros veiksniu! Jeigu viršminėti jusų darbai turi vadintis dora, tai męs prieš ją!

KLAUSIMAS 2-RAS.

"Dėlko socijalistai nori sugriauti šeimyną, kuomet visiems žinoma, jog šeimyna yra žmonių draugijos (visuomenės) pamatu?" ("Draugas").

Tai senas, senas užmetimas ir seniai jau sumuštas, bet socijalizmo priešai vis da jį atkartoja ir atkartoja. Jie daro tai su tuo tikslu, kad tamsųs žmonės manytų, jog ištikrųjų socijalistai panaikins šeimyną ir gyvens pasileidime. Sykį tas klausimas buvo pastatytas ir atsižymėjusiam vokiečių socijalistui Liebknechtui. Štai ką jis ant to atsako:

Girdami šį surėdymą, jo šalininkai kaltina socijalistus da ir tame, kad šie nori panaikinti šeimyną, įvesti "laisvą meilę" ir gyventi paleistuvystėje. Toks užmetimas yra netik neteisingas, bet ir begėdiškas! Tiesa, socijalistai reikalauja meilei laisvės, nes dabar jos nėra, nes dabar ji parduota kapitalui. Bet meilės laisvė toli gražu nėra paleistuvystė. Ir tik stebėtis reikia, kad patįs paleistuviai drįsta taip kalbėti ir neva ginti tą, ką patįs po kojomis mina. Pasakykit, kas šiandien prostituciją gimdo ir kas ją palaiko? Ar ne pagirtoji tvarka ir jos šalininkai? Užtenka jau vieno moteriškės padėjimo, kad pertikrinti žmogų, ant kiek ši draugija yra sugedus ir reikalauja permainos. Kas nežino apie prostituciją, kuri netik dideliuose, bet ir mažesniuose miestuose įgijo jau visai oficijališkas tiesas ir patentą reikalingos institucijos, kuri taip nužemino moterį, jog ši liko kiekvienam girtuokliui parduodamu tavoru? Ir pakol tukstančiai moterų badu verčiamos bus jieškoti sau uždarbio, tolei negalės jos prieš tą nužemintą biznį atsilaikyti — pardavinėti save daugiau užmokančiam. Prostitucija išnyks tik tuomet, kada kiekvienas žmogus turės užtikrintą buvį. O užtikrintas žmogui buvis galimas tik įvykus produkcijos reorganizacijai — prie socijalizmo. Nusikaltusi šiandien mergina verta musų pasigailėjimo ir užuojautos. Istorija jos nupuolimo — tai liudna tragedija, kuri ne vienam gali išspausti ašarą. Blogas išauklėjimas, blogas pavyzdis, badas, — tai tik kelios priežastįs atsiradimo minėtų musų draugijos aukų.

Tik pažiurėkim, kokia šiandien moterystės institucija. Šiandieniniam surėdyme moterystė remiasi ne ant meilės ir prisirišimo, bet ant spekuliacijos. Suėjimas į porą išrodo kaip ir kokis pirklystės aktas, kaip gešeftas kokis, nes jaunajai, o ypatingai jos tėvams, rupi tik vyro turtas. Taip sakant, mergina parduoda save už pinigus. Argi nepaikyste dabar skaitoma ištekėt merginai už beturčio, kad ir mylimiausio? O kas vėl nepagirs ir nepavydės tai merginai, kuri išteka už nemylimo senio, bet turtuolio? Argi nevadina kvailiu tokį fabrikantą, kuris leidžia savo dukterį už ją mylinčio ir jos mylimo darbininko? O ar tai ne prostiticija? Visviena, kad ir šliubą kunigas duos, o jei tik moteris parduoda save vyrui už jo turtą, o ne iš meilės, tas yra tokia pat prostitucija, kaip ir ant gatvės. Tai tokią šeimyną turim prie šiandieninės tvarkos. Ar tai ne išjuokimas, ar ne profanacija moteriškės?

Žmonės gėrisi savo civilizacija, o tuotarpu pardavinėja savo dukteris, kaip kokius pirktinus daiktus. Bet nėra ko stebėtis. Juk musų draugija, gali sakyt, per tai tik ir laikosi, kad nužemino žmogų iki pirkimo vertės. Kad moteriškė priversta pardavinėti savo kuną, tai yra tik viena iš blogųjų pusių šio surėdymo, kuris priverčia ir darbininką pardavinėti savo kuną, savo laisvę, spėką ir sielą. Skirtumas čia yra tik tame, kad darbininko parsidavimas yra naudingas draugijai, tik darbo sąlygos daro jam skriaudą, kuomet prostitucija yra stačiai paniekinimu ir išjuokimu meilės ir žmogaus prigimimo. Meilę galima tiktai užsitarnauti, o ne nusipirkti. Pardavinėjimas meilės, ar tai mergystėj ar moterystėj, yra nekas kita, kaip paleistuvystė. Kiekviena moterystė, nors ji butų kunigo palaiminta ir visais sakramentais aprupinta, bet jeigu ji tik įvyksta dėl pinigo, ji visuomet bus prostitucija; kiekvienas gi moteries gyvenimas su vyru iš meilės, kad ir be bažnyčios palaiminimo, yra tikra šeimyna ir tikra moterystė.

Šios gadynės draugija priverčia moteris parsidavinėti da ir kitokiu budu: kapitalas uždėjo ant jos samdininkystės nelaisvę ir įstumė moterį į fabriką, kuri neką geresnė už kalėjimą. Ir moteris parduoda netik savo meilę, bet ir spėkas. Bet besočiui kapitalui negana buvo da ir tų aukų. Jis prisitraukė į savo letenas ir mažus vaikus. Tėvas, motina ir vaikai — visi šiandien parduoti kapitalui, visi fabrikos vergai. Argi gali but prie tokių sąlygų tikra šeimyna, atsakantis vaikų auginimas ir meilė tarp vedusių? Nėra šiandien šeimynos! — kapitalas ją prarijo! Darbininkas, kuris dirba 10, 12 ir 14 valandų į dieną, o paskui da turi vilktis gerą galą namo, neturi laiko buti žmogumi. Pavargęs jis užmiega, nepasilsėjęs jis vėl keliasi ir eina į darbą. Ar tokį gyvenimą galima vadinti žmogišku gyvenimu? Ne — taip negyvena nė gyvulys. Ukininkas nekankina taip savo nė arklio.

Kapitalistiška tvarka jau dėl vieno tik paniekinimo ir ardymo šeimynos nustojo doros pamato ir tiesos gyvuoti toliaus. Draugija, kuri prostituciją laiko už oficijališką instituciją, neturi nė tiesos minėti apie dorą. Kada tikras žmonių doros jausmas pabus, ji turės sugriuti su visais dabartinės jos doros principais.

Jau ir dabar daug moterų suprato savo padėjimą, pamatė savo nužeminimą ir linksmai stojo į eilę kovojančių socijalistų, žadančių sugrąžinti joms liuosybę, gerą vardą ir padėti pamatą tikrajai šeimynai. Dalyvavimas moterų komunoje ir jų narsi kova su buržuazija jau aiškiai mums tai parodė. Jaunos motinos, su kudikiais prie krutinės, nežiurėdamos ant švilpiančių kulkų, ėjo į kovą ir ragino vyrus stoti su jomis; mergino griebė paparčius iš rankų mirštančių darbininkų ir bėgo į kovos sukurį, iki nekrito nuo kulkų. Bet ir mirdamos jos šaukė: "Lai gyvuoja komuna!"

Ir nežiurint ant tokių aiškių faktų, socijalizmo priešai drįsta sakyt, kad socijalistai "sugriaus civilizaciją"*). Jeigu šios gadynės tvarka vadinasi civilizacija, tai socijalistai yra jos priešais!

Tikimės, kad "Draugui" šio atsakymo užteks, jeigu jis jį supras.

KLAUSIMAS 3-AS.

"Kodėl socijalistai tiki į istorišką materijalizmą, kuomet jau seniai liko išparodytas šito mokslo klaidingumas." ("Draugas").

Taip, kai-kurie mėgsta išrodinėti istoriškojo materijalizmo klaidingumą. Bet tokie kritikai tankiausiai to mokslo nesupranta, arba ir visai jo nepažįsta. Tokia kritika mėgsta užsiiminėti daugiausiai klerikalai, o kartais ir patriotai, kurie taipgi giriasi, jog jie ir socijalizmą seniai jau "sukritikavę."

Ką istoriškasis materijalizmas reiškia? Tai nauja pasaulžvalga, sulig kurios visi žmonijos istorijos nuotikiai atsitinka dėl ekonominių, o kitaip sakant, materijalinių priežasčių. Iš čia ir žodis "istoriškas materijalizmas."

Koks yra skirtumas tarp gerų ir blogų žmonių? Kurie iš jų tikrai yra draugijai geri, ir kurie blėdingi? Kas yra dora ir kas nedora? Kodėl 2000 metų atgal filozofai manydavo, kad žmonių vergija yra geras daiktas? Kodėl 1850 metais vergija Virginijoj buvo teisota, o Massachusetts valstijoj skaitėsi kriminališkumu? Kodėl darbininkai streiklaužio neapkenčia, o universitetų profesoriai vadina jį didvyriu?

Ar "Draugas" gali apsiimti tokius klausimus teisingai išrišti? Ne. Žmonės, kurių galvos pripildytos bažnyčioj skelbiamomis idėjomis ir dora, teisingai tokius klausimus aiškinti negali. Jie išsiaiškina tik šviesoje marksinio mokslo, kurį męs vadiname ekonominiu determinizmu arba istorišku materijalizmu. Tiesa, žodžiai nelabai suprantami neapšviestam žmogui, bet pats mokslas yra taip suprantamas, taip aiškus, kad ir mažai protaujantis gali jį lengvai suprasti.

Trumpai sakant, šis mokslas aiškina žmonių istoriją šitokiu budu: Žmonėms reikalingas maistas, nes kitaip jie mirs badu. Didžiumoj vietų jiems taipgi reikalingas drabužis ir namai, nes kitaip jie mirs nuo šalčio. Visi žmonės nori gyventi. Todėl pirmučiausis ir svarbiausis jų reikalas — apsirupinimas maistu, drabužiu ir namais. Išdirbimas ir išplatinimas tų gyvenimo reikmenų kiekvienoj šalij ir kiekvienam metlaikije atsilieka vis kitokiu budu. Ir žmonių pasielgimai ir atsinešimai vienų link kitų, o taipgi jų įstatymai r papročiai, jų supratimas kas gera ir kas bloga — visuomet mainosi su išdirbimo budu.

Paimkime pavyzdžiui Ameriką, kurioj męs šiandien gyvenam. Keli šimtai metų atgal, kada nebuvo čia miestų ir fabrikų, ateiviai užsiimdavo tiktai tuomi, kas jų pragyvenimui buvo neišvengtina. Jie apsigyvendavo ant farmų ir sėdavo, daleiskime, kukuruzą. Jų įrankiai buvo prasti; daug jie nepasidarydavo, bet ką pasidarydavo, tas buvo jų savastimi. Ir pakol žemės buvo užtektinai, visi galėjo pasidaryti sau pragyvenimą, kas tik netingėjo dirbti. Tuomet jau galima buvo sakyti, kad privatiškas valdymas žemės ir įrankių yra teisingas, nes prie tokių aplinkybių jis negalėjo padaryti niekam skriaudos. Jei tuomet sveikas žmogus neturėjo ko valgyti, tai buvo jo paties kaltė. Kaip matot, buvo laikai ir aplinkybės, kur ir privatiškoji nuosavybė nebuvo nudėmė.

Bet aplinkybės persimainė. Susinešimams liko pratęsti geležinkeliai; turtų išdirbimui atsirado mašinerija; didesnė dalis darbo, kuriam pirma reikėjo žmogaus spėkų, dabar atliekama mašinomis; tas pats darbininkas prie mašinų padaro jau 20 sykių daugiau gyvenimo reikmenų. Bet šiandien visa geresnė žemė liko jau aptverta; mašinerija priklauso saujalei kapitalistų; milijonai darbininkų, ką neturi nė žemės, nė mašinerijos, priversti eit dirbti kapitalistams. Jei tie ponai jų rankų nereikalauja, darbininkams lieka jau badu mirti. Dabar jau lieka ne žmogus kaltas, jeigu jis neturi ko valgyti, bet aplinkybės.

Šis naujas dalykų stovis išdirbo naują ir privatiškos nuosavybės supratimą. Tie, ką valdo žemę ir fabrikas, turi linksmą ir sotų gyvenimą; jiems draugijos surėdymas, paremtas ant privatiškos nuosavybės, yra geras ir doras. Jie augina tokioj nuomonėj savo vaikus, ir tiems jau paskui rodosi, kad pasaulis yra taip Dievo sutvertas ir todėl jokių permainų buti negali. Tuo tarpu darbininkas protauja visai priešingai. Jam privatiškoji nuosavybė išrodo netik neteisybe, bet ir piktadaryste. Ir jis veda prieš ją karštą kovą. Kitaip sakant, darbininkui dora guli tame, kad nusikratyti dykaduonius, paimti darbo įrankius į savo (visų darbininkų) rankas ir pačiam naudotis savo darbo vaisiais.

Kaip matot, darbininko dora visai kitokia, negu kapitalisto. Kodėl? Todėl, kad jis kitokiu budu gauna sau maistą. Taigi pasirodo, kad nuo materijalizmo priklauso ir žmonių idėjos.

Ir taip per visą istoriją žmonių idėjos ir doros supratimai visuomet atsako budams, kokiais jie gauna savo maistą. Buvo laikai, kad gauja žmonių, laimėję karę, suvalgydavo apgalėtus savo priešus, kada maisto pritrukdavo. Tuomet kanibalizmas (valgymas žmogienos) skaitėsi "doru" darbu. Bet laikams bėgant žmonės pramoko žemdirbystės taip, kad žmogus galėjo pasidaryti sau maisto daugiau da, negu jam reikia.

*) Žiurėk: "Wissen ist Macht — Macht ist Wissen."

ktu; "dora" pradėjo skaitytis imti apgaletuosius karėje vergijon ir versti juos dirbti savo naudai. Vergai dabar lieka pristatyti prie žemdirbystės ir kitokių darbų; jie turi uždirbti savo pergalėtojams maistą, ir tas skaitosi "dora."

Kada likos išrasta mašinerija, valdančioji klesa atrado, kad jai daug lengviau pasisamdyti darbininką ir užmokėti jam tam kartui algą, kada jis jai reikalingas, o kada nereikia — paleisti, negu laikyti jį visuomet savo nuosavybėj ir visuomet jį maitinti. Tuomet nutarta, kad žmonių vergija yra jau priešinga "dorai."

Kaip žmonių idėjos ir doros supratimas, taip ir visa jų istorija priguli nuo materijalistiško jų padėjimo.

Bet klerikalai ir patriotai vistiek nenori materijalizmo pripažinti. Tie ponai turi savotiškas pasaulžvalgas. Pas patriotus visą istoriją padaro patriotizmas ir tautos didvyriai. Taip bent iki šiol buvo rašomos tautų istorijos, paimkime, pavyzdžiui, Daukanto Lietuvos istoriją ir sulyginkim ją su kitų tautų istorikų raštais. Męs atrasim, jog garsiamjam musų Daukantui netiek rupėjo teisybė, kiek lietuviškų kunigaikščių narsumo iškėlimas. Visa jo istorija, tai tik karių surašas ir Vytauto išgarbinimas. Pas jį viskas priguli tik nuo didvyrių kunigaikščių. O kurgi Lietuvos liaudis? Ką ji veikė? Nebuvo tuomet jos? Sulig Daukanto istorijos, taip beveik išeina. Paimkime Žemkalnį ir kitus savo "istorikus" — tie da "liogiškesni." Pas juos Lietuva suvo kunigaikščiais — tai galybė, prieš kurią visas svietas turėjo drebėti... tik va tie lenkai, tie niekam neverti liachai, ėmė ir suėdė visą Lietuvą. Už tai gi musų istorikai savo istorijose daugiausia vietos pašvenčia lenkų išniekinimui; ir didesnės lenkams paniekos išreiškimui kartais vidurij puslapio randi net nusispiauta.

Tai taip su patriotais.

Klerikalai irgi turi savo pasaulžvalgą. Tie ponai nepripažįsta gilesnių tirinėjimų ir atsitikimų priežasčių visai nejieško; pas juos viskas priklauso nuo Dievo ir viskas darosi sulyg jo noro. Tai teologiškas pasaulio supratimas. Tokia akla pasaulžvalga labai nemėgsta kritikos, o pati nieko išaiškinti negali. Pas juos Dovidas menkas,bet tikintis į Dievą izraelietis, užmuša filistiniečių milžiną Galijotą; kitur vėl Samsonas išmuša visą kariumenę, kuri netikėjo į Dievą; da kitur, vienas Maižius su lazda išveda iš Eigipto žydus, o Faraono kariumenė besivydama jį žuva jurių gelmėse. Kaip matom, sulig teologiškojo istorijos supratimo net karėse visuomet viršų ima toji pusė, kuriai Dievas padeda. Strategiškas tos ar kitos pusės padėjimas, kariumenės išsilavinimas ir, pagaliaus, jos skaitlius čia nelošia jokios rolės — viskas priklauso nuo to, kaip Dievas norės.

Buvo da ir kitokių pasaulžvalgų. Mokslui pakilus,atsirado idealizmo filozofija; pradėta manyti, kad istorijos akstinu yra didelės idėjos, kurias skelbia dideli filozofai, užėmusieji pasaulije galingų viešpačių vietą. Bet istorija žino daug didelių nuotikių, kurių su jokiais galvočiais negalima surišti. Ir greit liko patėmyta, kad išaiškinimui istorijos nuotikių tokio argumento neužtenka. Dabar idėjų vietą pradeda užimti kultura.

Toliaus atkreipta jau atida į žemdirbystę, klimatą, geografišką šalies padėjimą, aplinkybes, susinešimo kelius, ekonominį žmonių gyvenimą, pagaliaus pradėta rinkti statistika, kas ir parodė tikrus kelius, kuriais žengė žmonijos istorija. Skaitlinės prirodė, kad visus beveik istorijos nuotikius gimdo ekonominis arba materijalinis šalies padėjimas. Gali but atsitikimai, kur prie kokio nors nuotikio prisideda patriotizmas arba ir tikėjimas, bet pačiam pamate visuomet bus materijalinis akstinas. Net ir kryžeivių karės buvo vedamos netiek dėl krikščionybės, kiek dėl turtų prisiplėšimo. Taigi ir tų kryžkarių priežastis buvo materijalizme. Pagaliaus juk ir pats "Draugo" redaktorius, kuris į materijalizmą nors ir nenorėtų tikėti, Pittstono parapijoj sukėlė triukšmą ne dėl ko kito, kaip tik dėl dolerių, taigi dėl materijalizmo. Streikai eina

Čionai perstatyti keturi Lawrenco patrijotai, kurie atsižymėjo patrijotiškomis demonstracijomis prieš darbininkų organizaciją. Tarpe jų randas ir garsusis Breen su dinamito bomba rankose. Bet Lincolno dvasia jiems primena, kad amžinai apgaudinėt žmonių jie negalės.

dėl materijalizmo; revoliucijos kįla dėl materijalizmo; karės vedamos dėl materijalizmo ir technika vystosi dėl materijalizmo. Kol žmonės negalėjo to suprasti, jie negalėjo teisingai išrišti ir istorijos nuotikių.

Ir taip, kada jau pribrendo materijalistiškas istorijos supratimas, pasirodo Karolius Marksas, kuris ir išaiškina, dėl ko įvyksta įvairųs žmonijoj nuotikiai. Visos lig šiol buvusios pasaulžvalgos sugriuvo. Suprantama, gali but, jog kai-kuriuose išvedimuose ir Marksas klydo, nes lotynų ir patarlė sako, jog klaidas daryti — tai žmogaus darbas, bet gi pati metoda, kurios jis laikosi kalbėdamas apie istorijos nuotikius, pats to mokslo pamatas yra teisingas ir nesukritikuotinas.

KLAUSIMAS 4-TAS.

"Delko socijalistai yra priešingi patriotizmui, kuomet patriotizmas norinčioms užsilaikyti prie gyvybės ir galybės tautoms ir viešpatijoms yra taip reikalingas, kaip maistas gyviems organizmams?"
("Draugas").

Jeigu žmogus myli savo šalį su jos žmonėmis ir ypatybėmis ir inteligentiškai darbuojasi jos gerovei — ir jei tai galima pavadinti patrijotizmu, tai tokiam patriotizmui nė vienos šalies socijalistai nėra priešingi, nes ir patįs socijalistai neretai yra tokiais pat patriotais. Bet patriotizmas, kokį žmonija žino iš pat senovės iki šiandien, kokio ji yra mokinama, reiškia visai ką kitą. Trumpai sakant, yra tai aklas pasišventimas eiti ir mušti kitų valstybių ir tautų žmones, kad praplatinti savo tėvynės rubežius ir įgyt jai apgalėtojos vardą. Tie patįs patriotai nesigėdija liet net savo brolių kraują, kada tie sumano ką nors perkeisti savo šalij. Tokiam patriotizmui, kuris reikalauja žmonių kraujo, kuris veda prie pavergimo silpnesnių tautų, socijalizmas yra priešingas.

Aišku tad mums, kad "Draugas" kalba apie pastarosios rušies patriotizmą. Kaipo katalikiškam laikraščiui, kurio mokslas liepia neužmušt, yra labai negražu girt tokį patriotizmą. Bet męs nesistebiame, žinodami, kad katalikų kunigai patįs dalyvauja karėse ir nors ne ginklu muša žmones, tai nors įvairioms šventenybėms ir prižadėjimais sukursto skerdynes. Žinome ir tai, kad katalikiškoji dvasiškija pati rengė kares ir žudė žmones. Juk dar neišdilo iš istorijos lapų kryžiokų karės ir šventoji inkvizicija. Beto, net ir paprasti žmoneliai žino, kad be popiežiaus palaiminimo į karę neidavo nė viena Europos valstybė. Net ir šįmet, kada prasidėjo karė tarp Italijos ir Turkijos, popiežius laimino kareivius eit ir žudyt muzulmanus. Užtenka tų kelių faktų, kad suprast, jog katalikų dvasiškija su kryžium rankose veda tamsią žmonių minią į skerdynes. Kadangi visa katalikų dvasiškija atsižymi prielankumu prie karių, galima tikėti, jog ir "Draugo" redaktorius mato jose tą šaltinį, be kurio tautos negali apsieiti. Netik jis vienas tokis pas mus. Turime jau pusėtiną skaitlių kunigų ir šiaip svietiškų žmonių, kurie gėrėjasi Vytauto, Gedimino ir kitų kunigaikščių narsumu karėse. Męs gi socijalistai negarbiname ir neguodojame nė vieno žmogžudžio, iš kokios tautos jis nepaeitų. Už tai męs neužsitarnaujame patriotų vardo nuo musų priešų ir neretai esame vadinami tėvynės išgamomis — išgamos už tai, kad neguodojame žmogžudžių, ir kad nepripažįstame karių.

Ar tai savo tėvynėj ar svetur darbininkas darbininko neišnaudoja. Kada Lawrence laimėjo streiką italai, laimėjo jį sykiu lietuviai ir kitos tautos. Jeigu viena tauta butų buvus priešinga kitai, streikas nebutų laimėtas. Visų tautų darbininkai turėjo vieną priešą — kapitalistus. Ir juo didesnėj vienybėj laikėsi visų tautų darbininkai, tuo greičiau jie kovą laimėjo. Taip yra visame pasaulije. Ir socijalistai skelbia, kad darbininkai nusikratytų to šovinistiškojo patriotizmo, kuris ardo tarp atskirų tautų darbininkų vienybę. Dabrininkas japonas nesapnuoja apie kitų šalių darbininkus ir jis nejaučia, kad jie jam darytų nors mažiausią skriaudą. Jis turi vienintėlį savo priešą, kuris neapmoka jam už darbą, verčia perilgai dirbt, išvaro iš darbo ir t.t. Jeigu jis turi prieš ką kovoti ir ko neapkęsti, tai tuomi jo priešu yra darbdavis. Ir jeigu japonas darbininkas yra savo šalies patriotu, jis mato, kad milijonai jo tautos brolių neša tokią pat vergiją, kapitalistų užkrautą, — jis turi vest karę prieš kapitalizmą. Bet kaip tik jis taip pradeda elgtis, jį pavadina savo šalies priešu, išgama ir paskiria jam aštrią bausmę. Su kitų tautų darbininkais yra taip pat.

Tas patriotizmas, kurį pripažįsta darbdaviai, kunigai, kariumenės viršininkai ir kurio mokinama tamsioji minia, yra atsidavimas tarnauti kapitalistų klesai. Tokio patriotizmo kapitalistai patįs dėl savęs visai nepripažįsta. Tokis patriotizmas yra tobulas ir garbingas tik tiek, kiek alkani vergai yra linkę muštis už riebius ponus. Šios rušies patriotizmas yra beprotiškas, aklas karštis, kurį darbdaviai,bankieriai, vyskupai ir politikieriai prispirtinai rekomenduoja kitiems, bet patįs atsargiai vengia jo. Kapitalizmas, kuris rymo ant kariumenės beprotiškumo, išnaudojimo, uždraudimų liuosai kalbėti ir mąstyti, kvailų pasakų, reikalauja karių, atmeta taiką ir mokina patriotizmo. Ir tas žmonėms įkalbėtasai piktumas, neapykanta, vadinamas patriotizmu, paralyžiavo ir tamsino žmonių gentkartes per 50 amžių. Tik dabar darbininkai pradeda suprast karės nereikalingumą ir pavojų. Vergai mokinasi, kas yra tas keistasis patriotizmas ir ką reiškia kapitalistiškas viešpatavimas. Ir jie supranta jį ir reikalingumą jam ramsčio — patriotizmo. Darbininkai jau pradeda suprast, kad kapitalistai nori karių, politikieriai apskelbia jas, o darbininkai turi eit muštis. Socijalistai skelbia, kad kapitalistai jieško naudos iš darbininkų, bet negavo gana algos jų nupirkimui. Kapitalistams reikia užimt naujas teritorijas, kur jie galėtų plėšti ir išnaudoti. Kapitalistų valdžia saugoja savo ponų reikalus užsienije ir apskelbia kares, jei reikia. Darbininkai siunčiami muštis, o kapitalistai namieje puotauja ir geria šampaną už "patriotizmą." Darbininkai skerdžia karėj vienas kitą, šaukdami:

"Patriotizmas!"
"Tėvynė!"

Varde patriotizmo kapitalistiškos valstybės, o ypač tos, kurios dalyvavo Hagos taikos konferencijoj, didina savo laivynus, armijas ir ginkluojasi pagal naujausią madą. Tik šįmet Suvienytų Valstijų kongresas nenutarė įsteigt dviejų milžiniškų karišku laivų, ir jau visuose kapitalistų laikraščiuose girdisi riksmai, kad tėvynė pavojuj. Kongresas vadinamas nepatriotišku, nesirupinančiu apie tėvynę, nes atsisakė dar labiau prirengt prie karės Suvienytas Valstijas.

Rusijos kruvinasis caras dėlei patriotizmo sušaukė Hogoj taikos konferenciją. Vos tik spėjo užsidaryt jos posėdžiai, jis pats pirmas surengia kruviniausią karę tolimuose rytuose ir pas save namie. Konferencijoj dalyvavusioji Italija vos tik dabar užbaigė karę su Turkija su šventos bažnyčios palaiminimu. Vienas iš veikliausių tos konferencijos narių ir didelis Amerikos patriotas, Andrew Carnegie, pardavė ginklus Rusijos kariškam laivynui už pusę kainos, kokią jis paėmė nuo savo brangios tėvynės, parduodamas jai tokius pat ginklus. Teisingai socijalistai vadina tą taikos konferenciją vagių puota.

Socijalistai nepripažįsta vagiškojo ir kruvinojo patriotizmo. Jie nepripažįsta karių, kuriose liejasi darbininkų kraujas ir ašaros, kuriose netenka vaikai tėvų, moterįs vyrų, tėvai sunų, renkamos nuo darbininkų mokestįs karės lėšų uždengimui, varomi skerstis jauni ir druti vyrai, kuriems susižeidus prisieina elgėtauti. Socijalistų partija yra ta kariumenė, kuri kovoja už taiką. Ji eina be dinamito ir tamsybės, o su pamokinimais ir apsvarstymais. Ji apsiginklavus raštais ir balotų, vieton Gatlingo kanuolių. Greitai didžiausia raudongerklė kanuolė nebaubs daugiau ant žemės — nutils ant visados. Per karę nuskriaustų našlių ir motinų ašaros ir drutų vyrų kraujas nelaistys daugiau žemės, ir negalės daugiau kelti puotų susilėkę varnai ant suardytų kunų darbininkų klesos jaunikaičių, pasiųstų prieš švino ir plieno audrą stovėti, kad užkariavus naujas vietas savo išnaudotojams.

Męs socijalistai skelbiame pasauliui, kad męs nenorime kitų žmonių kraujo, bet ir savojo neduodame. Jei kapitalistai be kraujo praliejimo negali apsieiti, lai jie piausto savo gerkles.

Lai nesistebi "Draugas," kodėl męs socijalistai esame priešingi patriotizmui, tam patriotizmui, kokis iki šol buvo skelbiamas ir praktikuojamas. Mums rodos, kad tokis patriotizmas nėra vienintėliu šaltiniu tautos gyvavimui, o yra tautos pražutis, vergija ir žvėriškumas.

Vienatinis budas išvengt kapitalizmui pasmerkimą už jo visus kriminališkus darbus — tai prisipažint prie beprotystės.

"Darbininkų ir kapitalistų reikalai yra vienodi," sako mums kapitalistų klapčiukai. Tad kodėl jie nebalsuoja už Debsą?

Darbas, tai vienatinis daiktas, kuris žmogui niekados neužsimoka.

Kunigo žodis cicilikams

Ant musų pareikalavimo, kad kunigai paaiškintų, kodėl jie yra priešingi socijalizmui ir prieš jį agituoja, vienas kunigas, kuris ir pasirašo "Kunigas," duoda žemiau tilpusį atsakymą. Kad geriau suprast kunigo žodžius, kuriuos čia ištisai talpiname, spausdinam juos smulkiom raidėm, o atsakymus — stambiom. Męs klausėm, kodėl kunigai priešingi socijalizmui, o ne kokiam ten "cicilizmui," vienok kunigai ir žodžio teisingai nemoka parašyt. Jeigu jie atsako, kodėl priešingi lietuvių socijalistams, tai kodėl nepasako, kad socijalizmas yra geras ir kodėl nebuna patįs socijalistais. Bet toliau pamatysite, kiek pas kunigus liogikos ir mandagumo.

Skaitykite, kaip kunigas pradeda savo atsakymą ant musų klausimo:

"Neperseniai ugnis išnaikino Pilviškių miestelį. Sudegė daug visokių triobėsių, apsvilo žydų sinagogė, bet katalikų bažnytėlė liko liepsnų nepalytėta. Žydpalaikiams tai nepatiko. Ui, dejavo, tegul "jam" butų sudegus ir bažnyčia, nebutų mums taip pikta. Ir, grieždami apmaudą, kėsinosi uždegti bažnyčią. Tuomet Pilviškių klebonas, dabar miręs, a.a. kun. Oleka nuvyko asmeniškai į žydų iškalą ir pasakė žydeliams pamokslą, įgraudindamas, kad to nedarytų. Žydai paklausė katalikų kunigo ir daugiau nesikėsino bažnyčios uždegti."

Ponas Kunigas neturi jokių darodymų, kad žydai norėjo uždegti bažnyčią. Gal pats kunigas Oleka tai išmislijo. Žydai Lietuvoj tik ir džiaugiasi iš bažnyčių, nes katalikai-lietuviai ateina melstis ir perka daugelį daiktų pas žydus. Žmoneliai, eidami išpažinties, yra alkani ir išperka pas žydus visus senus ragaišius. Patįs žydai yra gatavi aukauti bažnyčios statymui, o tuli, beabejonės, ir aukauja. Bent tie žmonės dėl savo biznio greičiau gesintų, o neuždegtų bažnyčią. Bet Rusijoj tankiai yra rengiamos žydų skerdynės. Patįs kunigai kursto žmones prieš juos, išleisdami melagingas paskalas apie vartojimą krikščionių kraujo per Velykas ir t.t. Kurstyti vienos tautos žmones prieš kitas, vieno tikėjimo žmones prieš kito — yra biaurus prasižengimas. Net ir pats kunigas vadina žydpalaikiais svetimos tautos žmones. Turbut, kunigai užmiršta, kad pats Kristus buvo žydu, kad tas Kristus pasakė, jog artimu tavo yra kiekvienas žmogus.

Kunigai draudžia katalikams atsilankyti į kitų tikėjimų bažnyčias, neduodami išrišimo atsilankiusiems, o patįs, kaip ir kunigas Oleka, net ir pamokslus eina sakyt į žydų sinagoges. Kunigai bijo, kad katalikai nepatėmytų, jog kitų tikėjimų kunigai yra žmoniškesni, ir neatsimestų nuo bažnyčios. Mat, kunigams geriau, kada kerpamų avelių daugiau. Kunigai patįs skaito bedievių laikraščius, nepasninkauja ir kitokius smagumus suteikia savo kunui, o parapijonams tai uždrausta. Ką patįs kunigai daro, už tai jie parapijonams pragarą siulo.

Kunigas rašo:

"Jeigu Pilviškių klebonas sakė pamokslą žydams, kodėl aš. taippat kataliku kunigas, negaliu pasakyti pamokslo musų cicilikams, kurie juk kadaise yra buvę katalikais. Ypač, kad jie patįs to prašo, nes savo "Keleivij" šaukiasi, kad kunigai pasakytų, kodėl jie yra priešingi socijalizmui ir prieš ji agituoja. Matyt visgi išsilgsta kunigo žodžių! Taigi aš tų žodžių ir nesigailėsiu. Nekalbėsiu į kokius ten vokiečių, francuzų, Amerikos socijalistus, kurių aš gerai nė nepažįstu, tik į musų lietuviškus socijalistus, cicilikais vadinamus. O tuos aš pažįstu gerai! Kalbėsiu kunigiškai, tikiuosi, kad nepadyvys man"...

Jeigu socijalistai yra buvę katalikais ir dabar jais nenori daugiau but, tai reiškia, kad kunigų tavoras turi prastą vertę. Socijalistai su kunigais ir nenorėtų turėti reikalo, ir nereikalautų pasiteisint, jei kunigai tik savo amatą varytų, jei jie nesikištų į politiką, draugijinį žmonių gyvenimą. dvasišką, protišką ir fizišką žmonių tobulinimąsi. Gązdinimai pragaru, žiauriu Dievu ir kitaip padaro iš tikinčiųjų dvasiškus nupuolėlius, žmones be energijos, be pastangų;uždraudimas tirinėt "Dievo galybę," skaityti įvairius raštus, visapusiškai protauti ir abejoti, padaro iš tikinčiojo bukaprotį arba beprotį; pasninkai, įvairus savęs kankinimas, kad gaut augštesnę lentyną danguj, ir baimė silpnina tikintįjį fiziškai. Negana čia paminėtų dalykų, kunigai agituoja prieš unijas, prieš visuomeniškas reformas, prieš progresiviškas organizacijas; skelbia, kad valdžia paeina nuo Dievo, ponai nuo Dievo; ragina parapijonus vyt iš namų protaujančius ir įvairius raštus skaitančius žmones; sukursto juos persekiot ir daryt betvarkę susirinkimuose — žodžiu sakant— eina prieš viską tą, kas darbininką apšviečia ir suorganizuoja kovai už geresnį buvį. Taigi neišsiilgimas kunigo žodžio, o begėdiškai kunigų stabdymas darbininkų apšvietos ir organizavimosi verčia mus užklaust kunigų, kodėl jie eina prieš darbininkų judėjimą. Juos darbininkai maitina ir rėdo, daugelis jų (ypač lietuviškų kunigų) yra likę ponais iš savo tėvų sermėgių kruvino prakaito. Kodėl jie nepataria tiems sermėgiams, tiems, kas per amžių dirba, vargsta ir badauja, kaip pagerinti savo buvį? Jų siulomosios metodos liko išbandytos per porą tukstančių metų, ir pasirodė dar į didesnį vargą vedančiomis. Kodėl jie draudžia nuo socijalizmo, kuris yra dar naujas ir tikras kelias prie gerovės?

Ponas Kunigas visai ne apie dalyką kalba: męs reikalavome, kad jis atsakytų, kodėl priešinasi socijalizmui, o ne socijalistams. Socijalizmas yra tas pats ir pas vokiečius, ir pas francuzus ir pas lietuvius. Jeigu jis žino tik tulų lietuviškų socijalistų tai silpnumus, tai kiltumus, tai nereiškia, kad jis žino socijalizmą. Net ir lietuvių socijalistų yra tukstančiai — ir jis visų nežino, todėl apsiima aiškinti tokį dalyką, kurio pats nežino.

Kunigas rašo:

"Taigi, kodėl sakot buk męs jums priešingi ir prieš jus agituojame. Musų agitacija prieš jus yra tolygi, kaip ano klebono prieš Pilviškių žydelius. Tiesa, jųs nenorite dabar bažnyčių išdeginti (nors kaip kur mėginate tai daryti, kaip va Cambridge'uje), bet norite kitokiu budu jas panaikinti. Jau Šliupas parašė, kad butų geriausiai kryžius sukišus į pečių, kunigus iškorus ant varpinyčių, o iš bažnyčių padarius linksmuosius namus. O jųs juk einate toliau, Šliupas, sulig jųs, tai ko ne klerikalas. Jųs kryžiaus nekenčiate šimtą kartų labiau, negu patįs žydai. Toji neapykanta atima jums protą ir daro biauresniais fanatikais už aršiausią talmudistą — žydą."

Dar nė vieno fakto kunigai neturi, kad socijalistai kur nors butų griovę ar deginę bažnyčias. Kunigas nesigėdi pasakyt, kad Cambridge'uje buvo mėginta, bet tokis tuščias pasakymas neturi jokios vertės ir teisybės. Męs galėtume sakyt, kad pats kunigas ar parapijonai norėjo ją padėgti, kad gaut apdraudos pinigus, arba kad nurodyt, buk socijalistai taip daro (kaip Montelloj, Mass., kad buvo padaryta), bet męs nedrįstame kalbėti tuščiai, be faktų. Tiesa, socijalistai griauja bažnyčias žmonių smegenise. Kada žmogui suteikiamas žinojimas, kada jis pradeda laisvai svarstyti, jis jau nesiduoda bažnyčiai išnaudot ir mulkinti save.

Męs nematėme, kad Šliupas kur butų taip parašęs. Jei p. Kunigas nenurodė knygos ir puslapių, kur taip parašyta, turime tiesą manyt, kad tai melas. Bet jei jis ir butų taip parašęs, tai visgi vieno žmogaus minčių negalima visiems prikergti. Pats kunigas sako, kad socijalistai su Šliupo daug nuomonių nesutinka. Šliupas yra ypata, kuri gali pripažinti socijalizmą, bet turėti visai skirtingas nuomones apie kitus dalykus. Męs nekvietėm kunigų pasakot, ką Šliupas padarė ir kaip jis gyvena ir mano, bet atsakyt, kodėl jie yra priešingi socijalizmui.

Kryžius mums nieko blogo, nė gero nedaro, todėl męs jį tiek pat paguodojame, kaip ir kiekvieną daiktą. Už ką mums pykt ant to negyvo daikto? Jųs gi, kunigai, prikalate žmonių dvasią ir protą,o paskui su jo pagelba vedate žmones nors ir į balą. Taigi, ne kryžiui męs priešingi, o jusų kalimui prie jo žmogaus proto ir dvasios.

Kunigas rašo:

"Męs tokios neapykantos neturime, męs jus laikome savo broliais, nors paklydusiais. Męs šaukiame į jus ramiai: Vyručiai, liaukitės išdykavę, pameskite tą neapykantą, nes per ja jųs nieko negalite nuveikti, ji jus silpnais padaro. Nenaikinkite tikėjimo, kuris žmones doros mokina, neteršikite musų tėvynės, kaip tas prasčiausios rušies paukštis pratęs yra daryti. Žiurėkite, mielieji, į ką dabar neseniai buvo panaši musų tėvynė. Visokie priešai buvo ją sunaikinę, tarsi gaisras Pilviškių miestelį. Liko viena Bažnyčia. Per daugelį metų toji įstaiga buvo vienintėlė tvirtovė, kame rado sau prieglaudą musų kalba ir budas. Net ir iš ten buvo mėginta ji išvaryti, bet priešams nepasisekė. Maldaknygė tais laikais tai buvo vienintėlis lietuvių kalbos vadovėlis. Jeigu dar žmonės paskaito šiaip taip kad ir tokį "Keleivį," tai vis maldaknygės nuopelnas. Ką sakau, juk ir jųs, ponai redaktoriai, jeigu pakrevezojat kokį straipsniapalaikį, tai irgi pradžia savo mokslo gavote iš to paties šaltinio. Rodos, galėtumite turėti šiek tiek pagarbos šitos naudingos įstaigos. Bet kur tau! Jųs nepaliaunate knaisioję to medžio šaknis, kaip tasai be ragų sutvėrimas, ką gilių priėdęs mėgino aržuolą išversti, nepaisydamas, kad iš jo gauna maistą. Beragis sutvėrimas aržuolo neišvertė, taip ir jųs nestengsite išgriauti Bažnyčios, bet reikia pažymėti jųsu blogas noras. Ir dar klausiate, kodėl męs priešingi jums, kodėl prieš jus agituojame!"

Bereikalo, p. Kunige, teisinatės. Jei neturėtumete tos neapykantos, nekeiktumete musų kas nedėldienis, nelieptumete katalikėms vyt bedievius iš buto, nedraustumete parapijonams draugaut su mumis, netąsytumete musų po teismus, neagituotumete prieš musų pašalpines ir kulturines organizacijas, nelieptumete kiaušiniais mėtyt ir mušt musų agitatorius, neitumete pas darbdavius ir nemaldautumete, kad socijalistus išvarytų iš darbo. Jeigu norite faktų, pasiteiraukite pas Worcesterio, Newarko ir tulų kitų miestų žmones.

Apie tikėjimo platinamąją dorą pasiskaitykite šiame "Kel." numerije, kur męs atsakome "Draugui" ant jo klausimų.

Savo tėvynės męs niekad neteršėme. Taip pat elgėsi ir musų pirmtakunai socijalistai. Męs dar netaip seni ir nebuvo progos pasidarbuot taip daug tėvynei, vienok ir tai veikėme kiek išnešė musų spėkos ir leido musų amžius. Tečiaus musų idėjos žmonės toj tėvynėj vedė sunkią ir mirtiną kovą. Jų daugelis žuvo Sibire ir kalėjimuose. Musų idėjos žmonės niekad neužsiganėdina priespauda, prieš ja kovoja, nepripažįsta, kad valdžia yra Dievo duota, ir nepildo jos biaurių įsakymų. Tokie žmonės, o ne kunigai, nešė iš Prusų maldaknyges, kalendorius ir kitokias knygas. Tokie žmonės, o ne kunigai platino jas po kaimus ir miestus. Tečiaus męs norime but teisingais ir neužginčijame, kad atsirado keletas kunigų, kurie irgi platino lietuviškus raštus. Vienok netoli visi kunigai Lietuvoj buvo paniekinę lietuvių kalbą, vadino ją mužikiška, patįs tarp savęs ir jų klebonijose kalbėjosi visuomet lenkiškai, sakė lenkiškus pamokslus net ten, kur nė vieno lenko nėra, įvedė lenkiškus dainavimus tokiose bažnyčiose, kur neatsirado nė vieno lenkiško giesmininko. Dar ir šiandien daugelij Lietuvos miestelių skaitomos lenkiškos evangelijos, kunigai vartoja lenkų kalbą. Zakristijonas, vargoninkas, kunigo gaspadinė ir visi špitolninkai turėdavo butinai išmokti lenkiškai šiaiptaip krevėzuot ir melstis. Poterius vaikus mokindavo lenkiškai, nors jie nesuprasdavo jų. Abelnai, niekas Lietuvos tiek nelenkino, niekas nevubo taip paminęs lietuvių kalbos, kaip kunigija. Lietuvos sermėgiai ir saujelė lietuvių inteligentų ir socijalistų spyrėsi prieš tokį žiaurų pasielgimą. Kunigai buvo priversti išleist ir lietuviškas maldaknyges. Bet ar jos gal buti pavadintos lietuviškomis — tai kitas klausimas. Reikia sakyt, tos maldaknygės suteršė, iškraipė, supurvino lietuvių kalbą. Jos vadinamos lietuviškomis, bet ten pilnas mišinys ir lenkiškų, ir rusiškų, ir vokiškų, ir lietuviškų, ir kitokių žodžių. Dabar jos jau pataisytos, bet paimkite senesnes ir pasakysite, kad velyk tokios maldaknygės butų nepasirodžiusios. Daug grynesnė, aiškesnė, mokšliškesnė ir poetiškesnė lietuvių kalba butų buvusi be jų. Dvasiškija, galima sakyt, teršė į savo lizdą.

Senovėj lietuvių buta drąsių, energiškų ir sugabių. Bažnyčia padarė juos malšiais avinėliais ir per prievartą bruko lenkiškai-krikščionišką budą. Už tokį darbą nėra ko ja guodot.

Lai p. Kunigas nesitiki, kad visi lietuviai išmoko skaityt iš žargoniškų maldaknygių. Elementoriai ir kalendoriai buvo visuomet geriausiais skaitymo rankvedžias pas lietuvius. O "Kel." redaktoriai turėjo kitokią progą išmokt skaityt ir rašyt, jeigu apie tai interesuojasi p. Kunigas. Į jų rankas pateko maldaknygės tik tuomet, kada jie galėjo jau suprast jų žargoniškumą.

Kunigas rašo:

"Jųs sakote, kad sviete daug neteisybių, kad darbdaviai skriaudžia darbininkus, kad bėdini yra perdaug bėdinais, o turtingi pavojingai turtingais. Tas tiesa. Bet bažnyčia už tat nekalta. Evangelija kuosmarkiausiai peikia visus skriaudikus. Tiems, ką ištiesų rupi pagerinti nuskriaustųjų buvis, reikėtu ją talkininke turėti. butent, neiti prieš Evangeliją, bet su Evangelija rankoje už vargdienius kovoti. Šiaip gi, ne jums prašalinti tas neteisybes. Tam tikslui reikia ideališkesnių žmonių. negu jųs, mielieji. Svieto reformatoriams reikia turėti didelė dorybė, teisingumo supratimas ir žmonių meilė. O jums tų visų privalumų kuolabiausiai truksta. Jųs neapykanta gyvi, neapykanta kvėpuojat, neapykanta kas dieną mintat. Ar reikia dar stebėties, kad taip esate apjakę, kad net sveiko protavimo galės nustojote! Jums stinga doros, o be doros kuomi yra žmonių draugija, jei ne piktadarių urvu? Iš jųsų socijalistiškos valstijos, jeigu ji kuomet nors įvyktų, žmonės bėgtų, kaip bėga iš šalies džuma aplankytos. Tiek metų jau platinate savo mokslą, o ar išėjo iš tarpe jųsų nors vienas doras, tikrai pasišventęs žmogus, kuris darbu butų pasirodęs savo darbininkams užuojauta. Ne ir ne. Jųs neturite genijaus dorybės. ir atsirasti jis negali, kadangi nėra tinkamos tam dirvos. Jųs manote reformuoti pasaulį kerštu, pagieža, kraujo liejimu. Argi tai galimas daiktas? Ar manote, kad prašaljsite neteisybes, naujas neteisybes darydami! Kas sėja vėją, tas renka audrą."

Jeigu bažnyčia nenori but kalta, tai ji neturi užstot kelią tiems, kas eina prašalint skriaudas iš pasaulio. O kaslink evangelijos, tai ji vienur pasmerkia turčius, o kitur skelbia, buk jie turi but. Ir evangelijoj, ir biblijoj yra gerų daiktų, bet yra ir jiems visai priešingų. Čia ne vieta daryt šventraščių kritikos, bet pasakysime, kad juose yra sumaišymai, priešgyniavimai ir niekas neparemta ant reališko gyvenimo. Todėl su evangelija rankoj męs negalime eit: męs galime nešti evangeliją, kurioj skelbiama taika, o kitas gali nešti, kur pats Kristus sakosi atnešęs kardą pasauliui. Męs turime aiškų, vienpusišką, t. y. neveidmainingą mokslą — tai naujos gadynės pačių žmonių sudėtą, paties gyvenimo sudiktuotą evangeliją — tai socijalizmas. Musų nurodymai tiesųs ir nedvipusiaujanti, nepriešginiauja vieni su kitais, kamgi mums juos mainyt ant nusidėvėjusios, barbarų gadynei tikusios, priešginingos ir pasakiškos evangelijos? Pas mus užtenka idėjos ir pasišventimo nuomonių ir doros nevartyt pagal pelną ir skonį. Musų Spiridonovos, Šmitai, Fererai, Aleksos ir kiti pasišventėliai didesnės garbės užsitarnauja, negu tie, kurių vardai matos katalikiškuose kalendoriuose. Turbut, p. Kunigas nežino tiesiog nieko apie revoliucijinį judėjimą, jeigu neatranda musų tarpe daugelį žuvusių nuo valdžių žiaurumo karžygių ir daugelį dar ir šiandien besikankinančių kalėjimuose, katorgoj ir kitur. Ir jų pasišventimas buvo visai kitokis, negu tų, kurie šventaisiais liko už išėjimą iš proto, už valgymą vien tik šaknų ir daužymą krutinės akmeniu, už vilkėjimą meškos kailiu ir t.t.

Apie dorą velyk p. Kunigas lai nekalba, o atkreipia savo domą nors į trumpą musų "Draugui" atsakymą. Pas socijalistus visuomet yra daugiau doros, negu pas kokius kitus, nes jie kovoja už kitų gerovę, juos jie kviečia į talką, jie stengiasi prašalintsurėdymą, nedorybes gimdantį.

Męs sėjame audrą, protišką audrą, kuri nušluos nuo šio žemės paviršiaus nedorybes ir skriaudas.. Ir daugelis kunigų tos audros bijo. Męs negalime glamonėti savo skriaudėjų. Reikia juos neapkęsti, o tik tuomet atsiras noras ir energija juos prašalinti.

Kunigas rašo:

"Ne tokiais keliais ėjo tikri svieto reformatoriai, kaip mus istorija mokina. Žmonijos gyvenime jau buta tolygių sunkių laikų. Imkime metlaikį baigiantis dvyliktam, o prasidedant tryliktam amžiui. Tai didelių neteisybių,feodalizmo laikas. Brutališkoji spėka ėmė viršų ant žmogiškumo jausmų. Visuomenėje dora buvo nupuolus. Korupcija pasiekė ir bažnyčios tarnus. Tokiose gadynėse Apveizda siunčia įkvėptus žmones, dorybės milžinus, kurie savo galinga dvasia pajudina svietą ir atnaujina žemę. Tokiu didžiavyriu minimoje epokoje buvo šv. Pranciškus iš Asyžiaus.

"Jis sulaikė griuvantį svietą, jis atnaujino pasaulį, prašalindamas skriaudas, neteisybę. Tuos stebuklus darė ne skelbdamas neapykantą, kerštą, bet platindamas meilę. Jo meilė buvo taip karšta, kad ne veltui 'Asyžiaus Serafinu' tapo pavadintas. Jo meilė apėmė visą žmoniją, apėmė visą gamtą. Ir dėl to nesvietišką įspudį darė į žmones. Bet pirm visko pats išsižadėjo visko. Apsidengęs storu rubu, basas, ėjo per svietą, naikindamas neteisybes, artimo skriaudas. Jo iškalba buvo pilna dangiškos ugnies, tarsi, kalaviju perverdavo žmonių širdis. Nuo jo balso it griausmas tirpte tirpo kiečiausios širdįs, nykte nyko nedorybės.' "

Čia męs pasakysime, kad p. Kunigas įsismagino pasaką sakyt. Jo galingasis Franciškus nieko to nepadarė, kas čia kalbama. Skriaudos ir neteisybė dar pasididino, o neišnyko. Pasaulis niekad negriuvo ir jo niekam nereikėjo laikyt. Kiekvienas žmogus žino, kad neteisybė ir skriaudos visuomet buvo ir yra. O jei Franciškus pasivertė į tam tikrą kapuciną ir ėjo sakydamas pamokslus, tai irgi nenaujiena. Šiandien tokius kapucinus į šaltąją pradedama tupdyt.

Kunigas rašo:

"Tolygių didvyrių Bažnyčia išdavė ne vieną, bet tukstančius. Imkite į rankas kalendorių, ten rasite jų trumpą surašą. Visi ten paminėti vardai, tai vardai milžinų dorybės, kuriuos niekinti gali vien tokie išdykėliai, kaip jųs, cicilikėliai. Jųs dorybės brangumą tiek suprantate, kiek paršiukai perlų brangumą. Todėl ir Šventas Raštas neliepia perlų barstyti paršams...

"Tiesa, męs neesame visi šventais, tečiaus netruksta ir dabar Katalikų Bažnyčioje augštų doros pavyzdžių, netruksta doros milžinų tarp musų. Štai turime gerbiamąjį tėvą Kazimierą, kapuciną,. Kaip sau norite, cicilikėliai, o tėvas Kazimieras yra doras žmogus ir pasišventęs. Prieš jo dorybę verta nuimti kepurę, o net priklaupti. Galėdamas gyventi turtingai, jis išsižadėjo visko, iš geros valios tapo bėdinų, kad ir tas suplyšęs abitas irgi ne jo. Jam ne galvoj automobiliai pirkti, kaip daro jusų vadovai. Jis seka augštesnį tikslą. Žodžiu, tėvas Kazimieras tai žmogus idėjos, vertas pagarbos, o jųs, mano mieli cicilikėliai, tiesą pasakius, iš doros atžvilgio, neverti esate tos dulkės, ką po kapucino pantaplio padu yra... — Jis, kaip šv. Franciškus iš Asyžiaus, eina per svietą, naikina nedorybes. Ir jeigu jam tiek nepasiseks nuveikti, kaip šv. Franciškui, tai visgi męs nepaliaujame, kad ateis kiti apveizdos pasiusti vyrai, kurie pataisys dabartinius žmonių draugijos blogumus."

Kadangi vietos stoka, tad negalime pažymėti visokių Dovidų ir Marijų-Magdeliečių, kurie po didžiausių ištvirkimų liko šventais ir pateko į katalikišką kalendorių. Bet męs vėlgi nenorime but taip neteisingi, kaip p. Kunigas, ir pripažįstame, kad tuli

bažnyčios didvyriai yra verti garbės. Tukstančių tokių didvyrių pas bažnyčią nesimato. Jei kurie iš jos stulpų kada nors atsižymėjo, tai tuoj buvo ant laužų deginami, kankinami arba iš dvasiškijos tarpo prašalinami. Koperniką irgi nekoksai likimas pasiekė. Mokslo žmonių bažnyčia niekad neapkentė, tik tuos ji mylėjo, kas basas ir su meškos kailiu vaikščiojo. Męs skaitome nedorybe savęs kankinimą, ir nė vienas sveiko proto žmogus savęs nekankįs. Męs kovojame ne už skriaudą, ne už tai, kad basiems ir pusnuogiams vaikščiot, bet kad padaryt gražų sodą ant šios planetos ir kad žmonės galėtų gėrėtis savo gyvenimu. Taigi musų idėja nėra skurdžių idėja, t. y. nėra visokių kapucinų idėja. Kas mokina žmones skursti, but purvinais, basais, badaut ir t.t., tas tesirėdo į skudurus ir tebadauja. Męs tokią idėją skaitom beprotiška, kurios skelbėjus reikėtų neatbutinai gydyti. Tokie žmonės nepataisys pasaulio, neprašalįs skurdo, todėl jie yra be vertės.

Ponas Kunigas stengiasi išreklamuoti tėvą Kazimierą kapuciną. Ar už tai, kad jis mašinas, čeverykus, laikraščius ir viską, ką civilizacija mums suteikė, keikia, niekina? Tokių dorybių sveiko proto žmogus neguodos. Jeigu jusų apveizda tokius vyrus tik tepajiegia pasiųsti, tai ne kas per piragai.

Kunigas rašo:

"O jųs, cicilikėliai, kokiu budu kovojate su nedorybėmis? Štai atsibalados koksai pasileidęs nepraustaburnis, pragaro apaštalas, užsilips ant estrados, ir kad ims pliovoti visokius šlykštumus, kuriuos yra atmintinai išmokęs iš "Keleivio," "Laisvės ir "Kovos," tai velyk užsikimšk ausis. Ir juo kuris biauriau nupliovoja, tuo didesnę pas jus turi garbę. Ar manote tokiu budu pagerint darbininkų buvį? Anaiptol "

Čia mums nėra reikalo aiškinti kokiu budu męs kovojame su neteisybėmis, nes publika jau pati žino. Ji žino, kad męs nenepliovojam ir nepikžodžiaujam. Męs nurodom tik iš kur kįla skriaudos ir kokiu budu jas prašalint. Ir tik stebėtis reikia, kad mums užmeta "pliovojimą" tie, ką ištikrųjų tuomi užsiima. Juk retas pamokslas, kad neišgirstum "šėtonų," "biaurybių" ir tam panašių žiedelių. Netik pamoksluose taip pliovojama, bet ir spaudoj. Kad taip yra, tai gali paliudyti kad ir paskutinė šita ištrauka iš kunigo straipsnio, kur kįšo tokie perlai, kaip "pasileidęs," "nepraustaburnis," "pragaro apaštalas" ir t.t.

Tas jau aiškiai parodo, ant kiek musų kunigėliai mandagųs ir liogiški. Pas juos galima išmokti tik pasikolioti, o ne argumentuoti. Ir budami tokiais burnotojais, jie drįsta sakyti, kad socijalistai pliovoja!

Kunigas rašo:

"Kur jųs dorybė, kur jųs geri darbai, kur pasišventę žmonės? Ar manote, kad mums nėra žinoma jųsų vadovų praeitis ir visas jų gyvenimėlis? Per Rusijos revoliuciją jųs buvote dideliais "karžygiais." Jųs valkiojotės po kaimus ir vilojote nuo žmonių arba veržte veržtavot pinigėlius vis "ant ginklų." Bet ginklų jųs nepirkote, tik "šifkortę" parsigabenote, su kuriaja atvažiavote į Amerika. Ir čia sutvėrėte Socijalistų Sąjunga. Taip darė "doresni" iš jųsų, o ką pasakyt apie mažiau dorus. Tieji sutvėrė "Giltinę," t. y. žmogžudžių, plėšikų šaiką. Kai-kurie iš jų pabaigė savo gyvenimą ant kartuvių, o kiti nuo to išsisuko. Tieji taippat spruko į Ameriką. Patapo žmonių "švietėjais." Dabar jie važinėja po visą Ameriką ir laiko prakalbas, kuriomis "griauja" netikusį pasaulio sutvarkymą, o tikrai sakant vilioja nuo žmonių "supuvusius" kvoteriukus, kad sau padarius pragyvenimą. Kiti gi tos pačios rušies "didvyriai" užėmė redaktorių vietas. Savo laikraščiuose neva gina nuskriaustųjų teises.

"Bet išviliojimas kvoterio iš varguolio kišeniaus tai dar mažmožis, sulyginus ką jie išplėšia iš žmogaus širdies. Jie iš ten išplėšią Dievą, išplėšią religiją, išplėšią dorą. Išplėšia šventus tėvynės meilės jausmus, žodžiu išplėšia viską, kas yra žmoguje prakilnesnio, o iš žmogaus, Dievo paveikslu sutverto, padaro dvikojį gyvulį — bezdžionės ainį."

Anot p. Kunigo klausimo, kur musų dorybė, geri darbai ir pasišventimas, galėtume daug ko atsakyt, tik nesinori perdaug vietos laikraštij užimt. Jeigu kunigas sakos nežinąs apie kitų tautų socijalistus, kurių tarpe galėtume nurodyt tukstančius dorų, pasišventusių žmonių, kurie ir mirė besidarbuodami už nuskriaustuosius, lai kunigas išgirsta nors kelias ypatas iš musų tarpo. Jeigu jau jis lenkia galvą prieš kapuciną už dėvėjimą klumpių Amerikoj, tai verčiau jis ją nulenktų prieš Liaugminą ir Beržinskį,kuriuodu pasiekė aštri bausmė už švietimą liaudies, tik ketvertas metų atgal. Lai jis atkreipia atidą į tuos žmones, kurių paveikslai netaip da seniai tilpo "Keleivij" ir kurie už pasišventimą žmonijai atsidurė katorgoj. Lai p. Kunigas prirodo nors vieno iš jų blogus darbus, o gerus darbus žino netoli visi Lietuvos žmonės. Lai neužmiršta musų atstovo Rusijos dumoj A. Bulotos, kuris aštriau už visus kitus atstovus kritikavo valdžią žmonių akyse per keletą metų ir daugelis jo įnešimų, ypač link Lietuvos mokyklų, kalbos ir valdininkų, kurie liko įstatymais. Lai neužmiršta Z. Aleksos, kuris darbavos visą laiką dėl liaudies, pateko į kalėjimą ir galų gale į katorgą. Vienok nė kalėjimas, nė katorga nesulaiko jo nuo darbo visuomenei: da ir šiandien skamba iš jo lupų patarimai apie organizacijas, rinkimus ir tt. Iš to matos, kad jam rupi žmonių gerovė. Paimkim kad ir Amerikoj esančius lietuvius socijalistus: vieni jų deda savo sveikatą sakydami prakalbas ir rašydami knygas ir į laikraščius, kiti ant vietos propaganduoja tarp mažiau susipratusių darbininkų, platina literaturą, rengia viešas sueigas, kurios neretai atsieina brangiai, ir da prisieina vesti kovą su kunigais, kurie draudžia publikai lankytis į tas sueigas ir liepia jas ardyt. Kiekvienas socijalistas priklauso į pirmeiviškesnes pašelpos ir kulturos draugijas, į unijas. Socijalistai nieko negauna už savo pasidarbavimą visuomenei, bet da patįs moka po 25c. kas mėnuo savo spėkų vienybėj palaikymui ir išleidinėjimui darbininkus šviečiančio laikraščio "Kovos." Kas daugiau aukų surenka ir sudeda streikieriams ir nelaimėje atsiradusiam žmogui, jei ne socijalistai? Darbininkai yra labiausiai nuskriausta ir varginga žmonių klesa — ir jei socijalistai gina ir mokina juos, tuos vargšus, ir padeda jiem gelbėtis iš skurdo, kas gi doresnio gali but pasaulij? Paduot ranką vergui ir tart: "Eik su manim prie pasiliuosavimo," — paduoti ranką nupuolėliui ir tarti: "Eik su manim ir kovok prieš tuos ir tai, kas tave nupuldė;" duot viltį nusiminusiam ir netikinčiam į geresnę ateitį, nurodyti teisingus kovos kelius — tai reiškia but doru, but žmonijos mylėtoju. Ar daug tokios dorybės yra pas kunigus, kurie bėdžiaus kudikio neapsiima pakrikštyti be $5? Ar ir tai dorybė, kad jau visi žvirbliai čirška, kad jau kunigams laikas vyt iš klebonijų gaspadines, o šie vis dar daugiau jų priima? Ar ir išklausinėjimas įvairių nuodėmių per išpažintį yra dora? Ar užrašinėti lietuvių kruvinais centais pastatytas bažnyčias airių vyskupams yra dora? Ne jums, kunigužiai, priklauso dora, geri darbai ir pasišventimas. Jeigu kalbėti jau apie lietuviškus kunigus, tai didžiuma jų ir į Ameriką atbėgo, kada jau gėda buvo gyventi Lietuvoj, o kiti net nuo kunigystės turėjo ten prasišalinti dėl savo darbelių.

Teisybė, męs buvome Rusijos revoliucijoj dideliais karžygiais. Męs sujudinome jos amžiais užkerėtus pamatus, per tą sujudinimą ten liko įvesta daugybė atmainų. Šiandien Rusija ne ta, kokia ji buvo prieš revoliuciją. Ne kas kitas, kaip tik musų nuolatinis judėjimas privertė ir spaudą lietuviams sugrąžinti. Ir tie žmonės, kurie aukavo musų "ginklams," gali tik džiaugtis, kad taip pigiai nusipirko tiek daug atmainų. Per musų pasidarbavimą, kad leista butų žmonėms liuosai tikėt, ir Lietuvos kunigai nėra jau tiek persekiojami už savo tikėjimo platinimą. Musų ginklais buvo atsišaukimai, knygutės, kalbėtojai išleisti po visą Lietuvą. Kada Rusijoj buvo pradėta rengtis prie ginkluoto sukilimo, tad ir socijalistai buvo pradėję apie tai tartis. Tečiaus nė nuo vieno žmogaus jie neatėmė turto ant ginklų ir nė vienas iš jų nepirko sau šifkortės. Tikriname, p. Kunigas nežino nė vieno socijalisto, kuris už partijos reikalams sudėtus pinigus butų atvykęs į Ameriką; didžiumą tėvai išleido, kad apsaugot nuo valdžios, o tuliems męs patįs, Amerikoj gyvenanti, aukavome ant kelionės, teisingiau sakant, skolinome, o da kiti patįs pasiskolino nuo savo vietinių draugų. Kas kita su kunigais. Pernai iš Papilės (Šiaulių pav.) pabėgo kunigas su žmonių kooperacijos ir kitais pinigais. Jau keli Amerikos lietuvių kunigai išbėgo į Lietuvą su parapijonų pinigais. Skaitykite korespondencijas neseniai tilpusias iš Penn Station, Pa., Newark, N. J., ir kitur.

Giltiniečiai gi nieko bendro su socijalistais neturėjo. Liet. Soc. Dem. Partija kelis sykius pranešė apie tai ir apskelbė "aštrią" kovą "giltiniečiams," kurie savo juodais darbais trukdė socijalistams darbą ir sėjo abejonę. Kas gali ginčyt, kad "giltiniečiai" nebuvo pačių kunigų suorganizuoti, kad jie veiktų po socijalistų vardo priedanga ir įbaugintų Lietuvos gyventojus nuo socijalizmo? "Giltiniečiai" padarė socijalistams didžiausią skriaudą, nes jie netik kovojo prieš juos, bet ir publikoj pasėjo baimę. Kunigams "giltiniečiai" buvo geistini ir naudingi kovai prieš socijalistus. Ir tie "giltiniečiai" nebuvo niekas daugiau, kaip katalikiškos bažnyčios produktas, kuriuos ji pagimdė ir tarp kitų tautų laikė 2000 metų savo mokslo. Ši tvarka per amžius gimdo iš karščiausiai tikinčių žmogžudžius, vagis, paleistuvius ir kitokius prasižengėlius. Socijalistai negali atsakyt už juos ir mato, jog jų skaitlius netik nesimažina, o da didinasi, todėl reikalauja sutvarkyt pasaulį taip, kad prasižengimams vietos neliktų.

Nė vienas socijalistų kalbėtojas nevilioja nuo žmonių kvoterius. Tai jau kunigų darbas, kurie, kaip ir p. Kunigas, vadina kvoterius tik "supuvusiais;" kunigužiai doleriais ir dešimtimis renka ir už tai nieko neduoda, apart pasiulijimo pragaro arba dangaus. Socijalistų gi redaktoriai atlieka sunkiausį darbą, nes tai ne bergždžiomis evangelijomis pripildyti laikraščiai ir ne pasakas sakyt žmonėms. Mums reikia tėmyt, kas ir kaip nori suardyt tarp darbininkų vienybę, kas ir kaip juos tamsina, kokiuose atvėjuose jie yra silpni ir kas reikalinga jiems patarti. Męs esame priversti kartų kartais perkritikuot savo nuomones, kad nesuteikus klaidingo, menkos vertės patarimo, kad neperžengus naujo mokslo ištirimų. Ir, turbut, darbininkai supranta, kad męs dėl jų naudos dirbame, kad negelbsti jusų keiksmai ir draudimai. Męs darbininkui už jo kruviną centą duodame jam savo vargais ir galvasukiu išdirbtą žinojimą, kuriuo pasinaudodamas darbininkas galės iškovot — ir vietomis jau iškovojo — tokį stovį, kuriame jo centas jau nebus taip kruvinai uždirbamas.

Jeigu kas pertikrino indijoną, kad skelpų lupinėjimas nėra reikalingas, tas atliko dorą darbą. Jeigu męs darodome žmogui, kad jis tiki į prietarus, pasakas ir kankinasi dėl jų, męs atliekame dorą darbą. Męs išmokiname žmogų nebut vergu, nesiduot išnaudoti ir mulkinti, stengtis gyvent švariai, kiltai, su pasilsiu ir užsiganėdinimu, o nebut savęs skriaudėju, kovot prieš kares, prieš priespaudą. Beabejonės, kunigai tokio musų pasielgimo negali vadinti dora. Jiems tik tas dora, kas leidžia gaut iš žmogaus pinigą nedavus tavoro ir kas lenkia žmogaus galvą prieš visokius kapucinus.

O kaslink žmonių išsivystimo iš kitokių veislių gyvunų, čia jau p. Kunigas klysta. Darvinas davė tam pamatą, kurį paskui pripažino ir kiti mokslinčiai. Tai evoliucijos dalykas, o ne socijalizmas. Nė Darvinas, nė daugelis kitų evoliucijos mokslo skelbėjų nebuvo socijalistais. Jei socijalistai pripažįsta mokslo ištirimus ir pajiegia juos suprast, reikia tik juos pagirt už jų protišką žvalumą.

Kunigas rašo:

"Ir dar jųs, drįstate klausti, mielieji, kodėl kunigai priešingi socijalizmui ir prieš jį agituoja. Pakėlę maištą prieš Dievą, paniekinę dorą, pamynę po kojų šventos tėvynės meilės jausmus, apsimetate kvailais ir tarsi nieko neprijausdami, klausiate: Kodėl kunigai priešingi jusų socijalizmui ir prieš jį agituoja?

"Jau da'ar nelaikas tasai klausimas statyti. Klauskite kodėl prieš jus agituoja pirmeiviai ir net "šventakupriai." Jie ilgai nedrįso pakelti balso prieš jus. Mat, ir socijalistai yra pirmeiviais, galvojo jie, kaip čia prieš savuosius eiti... Bet pas musų pirmeivius dar buvo likęs trupinėlis doros, dar buvo likę šventi tėvynės meilės jausmai. O kuomet jųs ,cicilikėliai, dorą paminate po kojų visai, kuomet išsižadėjote tėvynės, kuomet likot išgamoms, tai ir pirmeiviai pasibiaurėjo jusų išgamyste ir atsisuko į jus pečiais. Rimčiausi pirmeivių laikraščiai "Vien. Liet." ir "Lietuva" pradėjo peikti jusų nelemtus darbus ir agituoti prieš jus neblogiau už pačius kunigus. Ir "šventakupriai" atsiuntė jusų atstovui per S. L. A. Seimą piktžolių vainiką už 'dergimą lietuvystės'."

Ne, kunige, prieš Dievą, kuris žmonijai nieko blogo nedaro, męs maišto nekeliam, keliam kovą tik prieš kunigus. Jųs veidmainingai skelbdami Dievą, pasižabojot dorą žmogaus sąžinę ir aprubužiavę minių protą, parduodat į vergiją, o patys iščiulpiat iš jų paskutinį centą. Tokios jųs doros męs nepripažįstam, nes skaitome tą už didžiausią nedorybę ir apie tai atsakome "Draugui" šiame numerije. Męs turime daug švelnesnę, sveikesnę, draugiškesnę ir protingesnę dorą. Męs paminėme po kojų taip vadinamą patriotizmą, kuris verčia kitų tautų žmonėms galvas skaldyti (prie ko jau ir prieita Lietuvos tuluose miesteliuose), iš kurio visokie Gabriai, saliuninkai ir kitokie gešeftininkai nori pasipelnyti. Vienok, kad męs savo tėvynę traukiame iš vergijos labiau už kitus, tai aiškiausiai parodo laikai iš revoliucijos, kuomet musų Sąjunga keletą tukstančių dolerių nusiuntė jos reikalams. Męs rinkome aukas ir aukavome kaliniams, kurie kenčia už Lietuvos laisvę. Ar daug jųs, kunigėliai, prisidėjote prie revoliucijos? Jųs Lietuvoj meldėtės už caro sveikatą, kaip ir visi popai. Jums caro valdžia, kuri engia Lietuvą, paskyrė geras algas ir žemės plotus. Jųs ir Lietuvoj kovojate, kad ji nepasiliuosuotų iš caro nagų. Jųs įvedėte į Lietuvos bažnyčias lenkų kalbą. Ir ar tai pas jus vadinasi šventa tėvynės meilė?

Nė vienas pirmeivis prieš mus neagituoja, — netoli visi jie randasi musų tarpe. Tuli jųsų vadinamieji "pirmeiviai" buvo prie mųs prisiplakę, kad įgyt garbę, kiti kad pasipelnyt, kiti gal dar ir su kitokiais tikslais. Tečiaus jie persitikrino, kad socijalistai autoritetų nepripažįsta ir išnaudot nesiduoda, todėl dabar lieja savo tulžį ant socijalistų. Dabartiniai "Lietuvos" vedėjai niekad nebuvo socijalistų šalininkais ir vargiai kada bus. Yra tai patriotai, kokius męs neseniai matėm Lawrence, pasiryžusius griaut darbininkų uniją I. W. W., su kurios pagelba iškovota didesnės algos. Apie tokius patriotus jieškokite atsakymo pas Lawrence'o audėjus. "V. Liet." irgi stovi greta su tokiais patriotais. Tų laikraščių niekas iš sveikai protaujančių nevadina pirmeiviškais.

Kunigas rašo:

"Bet jųs dar turite po savo pusei darbininkų diktoką burelį, kurie, budami tamsiais, jums tiki ir jusų suktybių nemato. O jųs juos demoralizuojat, kvailinat ir traukiat dolerukus... "Keleivis" giriasi turįs 10 tukstančių ėmėjų. Nuo kožno ėmėjo ištraukia pusantro dolerio metams., O kur kiti jųsų pelno šaltiniai. Kur apgarsinimai "stebuklingų daktarų," kur pajieškojimai, kad štai toks ir toks vyras laisvas, jieško laisvos mergos. O kur škaplierių, ražančių ir kitų devocionolijų pardavinėjimas! Mielieji, budami "apšvietimo platintojais," kaip jųs galite platinti tokius "žmonių tamsinimo įrankius," kokiais, sulyg jusų nuomonės, yra škaplieriai, ražančiai, ir iš to traukti pelną?... Jum by tik pinigas iš žmogaus ištraukus, o kokiu budu jųs nepaisot!

"Darbininkai, kada jųs susiprasite, kada praregėsite? Juk tai vis sykį turės įvykti! O kuomet tai įvyks, ateis cicilikams galas, o žmonės atsikvėps, kaip nuslinkus nuo jų krutinės slogai.

"Cicilikai, jau laikas jums te.i kraustytis, kur saulė nešviečia. **Kunigas."**

"P. S. Tik meldžiamieji, cicilikėliai, nepykite už tai, ką aš jums pasakiau tikrą teisybę. Juk patįs prašėte ir norėjote, kad kunigai pasakytų: Kodėl jie yra priešingi jusų socijalizmui ir prieš jį agituoja?"

Męs norime publikos paklaust, ar žmonės eina tamsyn ar apšvietyn? Turbut, visi pasakys, kad dabar jau ir vaikas gudresnis už senovės senį. Vadinasi, apšvieta platinasi. Ir sykiu su tuo auga musų šalininkų skaitlius. Tuo pačiu laiku mažinasi tikinčiųjų skaitlius. sulyginus su žmonijos augimu. Iš to aišku, kad musų šalininkai yra žmonės su apšvieta. Jei paimti nors tokį menką faktą, kaip skaitymą ir rašymą, tai katalikų lietuvių skaitoma apie 60 procentą nemokančių skaityt-rašyt; tie patįs lietuviai socijalistai netoli visi moka. Atrasti pas juos nemokantį — tai naujiena. Ir musų skaitlius augs, nes apšvieta dar sparčiau platinasi. Musų skaitytojai, kaipo apšviestesni žmonės, žino už ką jie užmoka tą pusantro dolerio ir supranta daugiau, negu p. Kunigas, kur tie pinigai išleidžiami.

Męs jeigu ir garsiname kokius stebuklingus daktarus, tai visgi laiks nuo laiko pranešame skaitytojams, ką tie apgarsinimai reiškia. Škaplierius, ražančius ir kitus panašius daiktus parduodame tik todėl, kad padaryt žmonėms parankumą juos gaut. Męs parodome, kad męs tikinčiųjų jausmų neįžeidžiame, kad męs nebijome jų šventenybių. Žmogus laiks nuo laiko pradeda svarstyt, kodėl męs pardavinėjame, pradeda su mumis tankiau susieit ir pasikalbėt, ir persitikrina, kad męs turime teisybę savo pusėj. Škaplieriai, ražančiai į žmogų nekalba, jie nepadaro jo kvailesniu. Jeigu jis juos perka, tai jau jo smegenįs yra pilnos kunigų pamokinimų, kurie umu laiku išnykt negali. Yra moterų, kurios mėgsta nešioti svetimus plaukus, gorsetus; yra vyrų, kurie ruko; yra žmonių, kurie perka mėsą. Daiktai parduodami, kad juos užganėdinti ir pardavėjas pasiima sau atlyginimą už patarnavimą. Ir męs gautąjį atlyginimą už patarnavimą galime apverst jo paties apšvietai, išleidinėjant knygas ir laikraštį. Jei jis pirks pas klerikalą, tas pelną sunaudos žmonių tamsinimui. Ir už tai net daugelis tikinčiųjų mus myli ir su laiku persitikrina, kad męs skelbiame teisybę.

Męs irgi sykiu su p. Kunigu norėtume, kad darbininkai greičiau susiprastų, o tuomet ateitų kunigų tamsinimui galas; jie negalėtų toliau sėti tarp žmonių neapykantos.

Nors kunigas pradžioj straipsnio sakė, buk jis laiko socijalistus broliais ir peikė juos už neapykantą, tečiaus pabaigoj pats krausto juos kur saulė nesviečia. Reikia tikėtis, dėtų juos ant laužo, bet jau ne tie laikai.

PIRMUTINIS ŽMOGUS.

Mokslas parodė, kad žmogus yra artimas bezdžionės giminė. Klerikalams tas nepatiko. Tas, mat, sumuša jų pasaką apie sutvėrimą žmogaus sulig Dievo paveikslo. Ir jie pradėjo rėkti:

"Kaip jųs galite žinoti, kaip pirmutinis žmogus išrodė? Jis nepaliko jums savo fotografijos, nepaliko knygų, nė stovylų — jokių padarų!"

Taip, jis nieko mums nepaliko; nepaliko netik stovylų ar knygų, bet nepaliko nė išbrėžto akmens, kokius galime rasti jau jo vaikų paliktus, o tečiaus gi mokslas suranda, kaip tas pirmutinis žmogus išrodė.

Mokslas atrado netik kaip tas žmogus išrodė, bet kokio jis buvo ugio, kiek jis maždaug svėrė ir net ką jis ant pietų valgydavo.

"Tas negalima," šaukia toliau mokslo priešai.

Tas viskas galima, nes paleontologijos mokslas atidžiai išvedė šitokią nuomonę iš pirmutinio musų bočio kaulo.

Heidelbergo universiteto profesorius Otto Schoetensack rado neseniai suakmenėjusį žmogaus žandą. Nuosekluis tirinėjimai parodė, kad tai žandas pirmutinio žmogaus. Pagal to kaulo konstrukciją liko pastatytas ir čielas žmogus.

Mokslinčiai svarstė šį žandą iš visų galimų atžvilgių. Jie apskaitliavo jo raumenų spėką, kuri butinai buvo reikalinga tokiam žandui valdyti; didumą jo kaklo ir nugarkaulio, kurie turėjo tą žandą palaikyti; iššiurą jo veido, kokis turėjo jo raumenims atsakyti, ir smegenų stovį, kuris prie tokio veido galėjo but atsakantis. Tą visą apsvarstę jie išvedė abelną jo kuno sudėjimą ir spėką. Žando sudėjimas ir sunkumas aiškiai liudijo, kad to žmogaus kakta buvo labai žema, panaši į gorilos kaktą. Toliaus mokslinčiai pradėjo tirinėti jo dantis, ir tie parodė, kuomi tasai žmogus turėjo maitintis.

Tasai žandas buvo iškastas 4 mylios į pietus nuo Heidelbergo, Vokietijoj, 80 pėdų žemės gilumoj. Aplinkui ir ant viršaus to žando rasta daugybė augmenų ir gyvunų liekanų, kurie gyveno da pirm ledų gadynės Europoj. Tas faktas jau aiškiai parodo, kad šis žmogus gyveno da prieš ledų gadynę.

Netoli jo buvo tokių gyvunų liekanos, kaip išnykusios veislės milžiniškas liutas, pirmutinis šuo, urvinė meška, seniausios veislės elnis, primitiviškas stumbras, pirmutinis arklys ir raganosis.

Jau vien tik šitos liekanos daug kalba apie pirmutinio žmogaus gyvenimą. Paveizdan, elnio tenai buvimas parodo, kad šis žmogus gyveno labai žiauriam klimate. Kiti kaulai mums vėl sako, kad jis gyveno tarp baisių laukinių žvėrių, su kuriais jis turėjo kovoti. Jis gyveno tuomet da urve ir turėjo apsisaugoti nuo tų žvėrių, kurie jieškojo tokios pat prieglaudos, kaip ir jis.

Arklys ir raganosis priklauso prie plioceno gadynės, t. y. tos gadynės, kuri prasidėjo tuojaus suformavimas dabartiniam musų žemės paviršiui; kiti gyvunai da senesni. Gi šitas žmogus arčiau stovėjo prie paskutinių, negu prie pirmųjų gyvunų. Todėl apskaitoma, kad jis gyveno daug pirmiau, negu 200,000 metų atgal.

Aplinkybės, kuriose tasai Heidelbergo žmogus buvo atrastas, irgi aišiai kalba, kad jis buvo pirmučiausiu žmogumi ant žemės. Jis gyveno sykiu su išnykusiais gyvunais. Jis stovi daug žemiau už taip vadinamą neandertalinį žmogų ir kitus, kuriuos mokslas skaito taipgi primitiviškais. Tečiaus jis yra jau tobulesnis už tą pithecantropusą, kuris buvo iškastas ant salos Java. O reikia žinot, kad tasai pithecantropus jau nebuvo tikru žmogumi, bet sutvėrimu tarpe žmogaus ir bezdžionės — sutvėrimu, kuris negalėjo da kalbėti.

O Jezus Marija! Nejaugi męs tą "Keleivį" nevaliosime prakeikt. Štai jis jau ir vėl nutraukė mųs fotografiją.

Bet grįžkim vėl prie to žando. Nuo smakro iki tai vietai, kur susijungia su galvos kiaušu, jis turi 6¼ colio ilgio. Tas reiškia, jog jis yra vieną ketvirtdalį ilgesnis, negu dabartinio žmogaus žandas. Tas jau padaro didelį skirtumą. Beto, šis žandas visai neturi apačioje smailaus išsikišimo, kas pas žmogų padaro smakrą. Todėl šis pirmutinis žmogus stovi dideliu žingsniu arčiau prie gyvulių, negu prie dabartinio žmogaus.

Tečiaus jo dantįs neužginčijamai parodo, kad jis buvo jau žmogumi, nes jie nė kiek nesiskiria nuo dabartinio žmogaus dantų. Apatiniame jo žande buvo 16 dantų, todėl galime dalesti, kad tiek pat jų buvo ir viršutiniam žande. Ir štai gaunam jau galvą su 32 dantimis. Visi tie dantįs buvo stipręs ir gerai užlaikyti, tik du kruminiai buvo nulaužti. Tokius dantis galima butų nulaužti graužiant tik ką nors kieto. Ir beabejonės jie nulužo jam graužiant kietus riešutus. Tas jau apšviečia iš dalies jo maistą. Bet jo dantų sistema taipgi puikiai tinka ir mėsiniam maistui, o išmėtyti aplinkui žvėrių arba gyvulių kaulai parodo, kad ištikrųjų jis ir mėsą vartojo. Kaip matot, mokslas suranda, kad tas heidelberginis žmogus maitinosi mėsa, riešutais ir, suprantama, kitokiais vaisiais.

Bet sulyginus jo žandą su dabartinio žmogus, pasirodo, kad dabartinio žmogaus smakras daug augščiau išsivystęs. Žmogaus smakro apibraiža su proporcijonališku ir gražiu išsikišimu yra augšto išsivystimo ženklu. Męs galim patėmyti, kad iš žemesnių gyvulių, kaip šuo arba katė, taipgi turi žando išsikišimą, tečiaus smakro pas juos nematome. Bezdžionė jau turi šiokį-tokį smakrą, bet visgi jį sulyginus su žmogaus smakru jis yra šiurkštus ir be formos. Heidelberginio žmogaus smakras išsivystęs jau kiek geriau, bet vistiek šiurkštus.

Sulyginimas taipgi parodo, kad heidelberginio žmogaus smakras nėra vienok tiek išsivystęs linkui civilizacijos, kiek neandertalinio. Žodžiu sakant, tasai Heidelbergo žmogus pagal savo išsivystymo įeina tarp žemiausio negro ir augščiausios bezdžionės, kuomet Australijos laukinis yra tiltu tarp negro ir heidelberginio žmogaus.

Heidelberginis arba pirmutinis musų žmogus negalėjo da ir juoktis. Sunkus ir ilgas jo žandas ir budas kokiu jis turėjo but pririštas prie kaklo, patvirtina tai. Toks pririšimo budas negali kontroliuoti veidinių mezginių, kas butinai reikalinga, kada žmogus savo džiaugsmą išreiškia juoku. Taigi vienos svarbios žmogaus ypatybės pas jį jau nėra — jis nemokėjo juoktis. Beabejonės, jis neturėjo ir iš ko juoktis, nes didesnė jo gyvenimo dalis buvo kova su draskančiais žvėriais. Jis turėjo but nuolatinėj baimėj.

Iš jo žando sudėjimo galima vienok spręsti, kad šis žmogus turėjo jau ant tiek savo veido mezginius išlavinęs, kad galėjo juos kiek valdyti ir daryti jau veido išreiškimus, gal nedaugiau, kaip tik piktumą ir pasiganėdinimą.

Tokiu budu mes lengvai galim pasakyti, kaip pirmutinis žmogus išrodė, apie ką męs sprendžiam pasiremiant jo paties žandu. Jis buvo nepaprastai didelių kaulų ir raumeningas nuo galvos iki kojų. Vaikščiojo jis pasilenkęs, ištiesęs galvą į priešakį ir palenktais pakinkliais. Jo rankos buvo labai ilgos ir stiprios. Kaip žando sunkumas liudija, jis turėjo but labai dručiai sudėtas krutinėj.

Remianties jo žando sunkumu ir didžiu, męs drąsiai galim spręsti, kad kiti jo kaulai taipgi turėjo buti proporcijonališko didžio. Jeigu taip, tai pasvėrę šį žandą męs galim be apsirikimo daleisti, kad raumeningas tokių kaulų žmogus turėjo sverti apie 225 svarus.

Jis turėjo turėti labai greitas kojas. Ginklo pas jį nebuvo ir jam tankiai prisieidavo susigauti gyvą daiktą maistui. Kitur vėl jam prisieidavo bėgti nuo drąskančių žvėrių arba kitokio pavojaus. Kad jis taip turėjo gyventi, tai pavyzdžiu mums gali buti ir dabartinė gorila.

Kokie gi buvo jo papročiai ir budas? Kuomi jis skyrėsi nuo gyvulio? Kada męs sakom, kad jis buvo pirmutiniu žmogumi, męs turim pripažint, kad jis gyveno jau ant žemės prieš akmens gadynės žmogų, kuris jau darėsi šiokius-tokius įrankius iš akmens. Tečiaus jo rankose buvo išsidirbęs jau tam tikras gabumas, kurio jo kaimynai negalėjo turėti. Tą patvirtina vien jau tik tas faktas, kad jis galėjo apsiginti nuo daug didesnių ir stipresnių žvėrių. Neturėdamas aštrių dantų ir draskančių nagų, jis buvo priverstas imti į rankas įrankį. Tuo įrankiu buvo kartais sunki šaka, kartais akmuo, kurį jis į kitą akmenį pasigaląsdavo.

Pirmutiniam žmogui prisieidavo kovoti ne vien tik su žvėrimis, bet kartais ir su tokiu pat žmogumi. Pavyzdžiui, rastas ties Heidelbergu žandas turi vienoj vietoj didelį krumplį, kas liudija, jog toj vietoj žandas buvo perlaužtas, bet sugijęs da pirm žmogaus mirties. Kiekvienas gerai supranta, jog kaulas be priežasties nelužta, ypač toks stiprus žandas, kaip heidelberginio žmogaus. Jis galėjo trukti tik nuo sunkaus smugio. Negalima daleisti, kad tokį smugį žmogus galėtų gauti kovoj su žvėrimis. Jeigu tai butų žvėries darbas, tai greičiau butų likę tik dantų ženklai. Taigi nėra abejonės, kad tas žandas lužo kovoj su kitu žmogumi. Kaip sakėm, perlaužti tokį žandą reikėjo labai sunkaus smugio.

Smugis, matomai, buvo duotas pagaliu ar akmeniu. Kova galėjo iškilti už sumedžiotą gyvulį arba naują moterį, nes tik už tokius dalykus daugiausiai reikėdavo kovoti. Kova ėjo iki mirties. Heidelbergo žmogus vienok nežuvo šitoj kovoj, kur jam perlaužta žandas, nes tą liudija faktas, kad tas žandas jam paskui da suaugo. Jis, matomai, buvo stipresnis už savo priešą, todėl galima daleisti, kad toj kovoj žuvo jo priešas.

Svarbiausis pirmutinio žmogaus kovos budas buvo akmenų svaidymas. Paleistas iš stiprios jo rankos sunkus akmuo kartais galėjo užmušti netik paukštį, bet ir stambesnį gyvuną; kartais gi jis galėjo pagelbėti apsiginti jam nuo užpuolikų. Galėjimas taip mėtyti akmenis buvo tuomet vienintelė jo ypatybė, ką darė jį augštesniu už gyvulius ir ką padėjo jam juos apgalėti. Čia, žinoma, svarbiausią rolę lošė žmogaus rankos, kuriomis kitų gyvunų likimas neapdovanojo.

Kovoje su stambesniais žvėrimis jis vartojo sunkią lazdą, nes arti su priešu sueįjus jos smugis visuomet tikresnis ir tankesnis. Žodžiu, lazda tankiausia buvo vartojama apsiginimui nuo užpuolikų. Eidamas gi ant medžioklės žmogus imdavo akmenį. Jis tokiu budu medžiojo net ir ant stambių žvėrių, kaip antai elnis, ožys ir tt. Žinoma, šiandien su akmeniu ne ką sumedžiotum, bet nereikia užmiršti, jog pirmutinio žmogaus laikai, tai ne musų laikai. Tuomet girių niekas nenaikino; jos augo, kur tik buvo atsakanti dirva. Žvėrių kur kas buvo daugiau ir jie žmogaus nelabai bijojo. Todėl galima daleisti, kad pirmutinis žmogus greičiau galėjo elnį užmušti akmeniu, kaip šiandien išėjęs su geriausiu karabinu.

Namų pas jį nebuvo. Jis gyveno urve arba uoloj, kaip ir kiti gyvunai. Bet jis nuo jų skyrėsi ir tuomi, kad mokėdavo pasirinkti geresnę uolą ir apsaugoti ją nuo užpuolikų. Apart to, ilgainiui jis išmoko ir ugnį pasidaryti, trindamas vieną medžio šmotelį į kitą. Tečiaus jis nemokėjo da tą ugnį palaikyti, kaip tai pradėjo daryti jau vėlesnių laikų žmogus, kuris tam tikslui net ir pečių prasimanė.

Pirmutinis žmogus buvo visas apžėlęs plaukais, kurie apsaugodavo jį nuo šalčio, nes drabužių jis da neturėjo. Jį apvilkdavo tuomet gamta naturališkais kailiniais, kokius matom pas kitus gyvunus, kurie tik drabužių nenešioja. Plaukai pas žmogų pradėjo nykti tiktai tuomet, kada jis pradėjo dėvėti užmuštų gyvunų kailiais. Kailį jis dėvėjo visai žalią ir visuomet išvirkščią, plaukais į vidų. Tokis kailis laike šalčio jam priduodavo daug šilumos, bet neišdirbtas greit suluždavo ir ant vasaros jis visuomet jį numesdavo.

Sprendžiant iš jo žando sunkumo ir stokos judėjimo, jis negalėjo da kalbėti. Suprantama, jis galėjo rėkti, vaitoti ir šukauti. Bet atskirų žodžių pas jį nebuvo. Kalbos pradėjo atsirasti tik tuomet, kada žmonės pradėjo gyventi dedesnėmis kuopomis.

Šeimynos pas jį tuomet da nebuvo. Prie vienos moteriškės jis niekad negyveno. Kartais jis turėjo kelias pačias, kartais nė vienos. Jis mainė jas taip tankiai, kaip jam išpuolė. Prie vienos vietos jis taipgi ilgai nesilaikė. Istorija parodo, kad net ir vėlesniuose laikuose moteriškė buvo šeimynos galva. Jai vienai prisieidavo auginti vaikus. Kas buvo jų tėvu ar tėvais, ji nežinojo. Vyrai susieidavo su moterimis tik tuomet, kada jiems jų reikėjo. Paskui jie apie jas nepaisydavo. Moteris, susilaukus keleto mažų vaikų negalėjo sekti paskui vyrą ir buvo priversta apsigyventi prie vietos, jieškodama aplinkui sau ir jiems maisto. Ir taip vaikai augo motinos globoj, niekad nežinodami, kas yra jų tėvas. Tai taip buvo jau vėlesniuose laikuose. Kada kalbam gi apie pirmutinį žmogų, tai reikia atsiminti, jog tai buvo da pirm ledų gadynės. Tuomet da blogiau moteriškei turėjo buti.

Sentimentalistai gali daryti daleidimus, kad pirmutinis žmogus apgindavo moteriškę nuo užpuolikų, kada ji prie savęs turėdavo mažą kudikį. Sunku su tuo sutikti. Jeigu jau vėlesniuose laikuose vyrai apie moteris nepaisė, tai nesinorėtų tikėti, kad pirmutinis žmogus butų šiame dalyke daugau kultūriškas.

Pirmutinis žmogus visų pirmučiausia buvo valgytoju ir kovotoju. Apsigyvenimui vietą jis pasirinkdavo vis apie upelį ar ežerą, kurie tuomet buvo pilni žuvų, kurias net rankomis buvo galima pakraščiuose gaudyt. Todėl jis netik medžiodavo, bet ir žvejodavo. Kada žuvįs liko toj vietoj įbaugintos, žvėrįs išvaikyti ar išnaikinti, kada apie jo uolą liko tik išmėtyti kaulai, pirmutinis žmogus pasiėmęs savo buožę traukdavo toliaus.

Tokis buvo pirmutinio žmogaus gyvenimas.

Bet dabar kįla prieš mus klausimas, iš kur tas pirmutinis žmogus atsirado?

Daugelis girdėjo apie evoliuciją. Bet ką toji evoliuciją reiškia, ne visi žino. Tuli mano, jog tas reiškia, kad žmogus išsivystė iš bezdžionės. Tai klaidinga nuomonė. Jeigu evoliucija tik ant bezdžionės baigtųsi, tai žmogaus paėjimas nebutų da išrištas. Tuomet reikėtų klausti, iš kur atsirado bezdžionė?

Evoliucijonistai nesako, kad žmogus paeina nuo bezdžionės. Jis tik perėjo bezdžionės laipsnį, jis tuo pačiu keliu yra atėjęs, jis yra artimas jai giminė, jis yra iš tos pačios kamaraitės kilęs, bet bezdžione jis vargiai yra kada buvęs. Jis buvo taip vadinama prosimia (jau išnykus), buvo lemuru, buvo slankunu, buvo žuvimi ir ant galo vandenije gyvenančia ameba. Tai buvo pirmutinis gyvumas ant musų planetos; jis neturėjo da nė kaulų, nė galvos, nė žioties, nė rankų, nė kojų — buvo tik gabalelis gyvos medegos. Iš tos medegos išsivystė visi gyvunai ir pats žmogus. Apie tai neužilgo išeis knyga "Žmogaus išsivystymas."

Ikaas.